

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**NEVĚRA A VNÍMÁNÍ JEJÍCH PŘÍČIN V SOUVISLOSTI
S POHLAVÍM A VĚKEM**

**(Infidelity and Perception of its Causes Related to
Sex and Age)**

Rigorózní práce

Autor:

Nikol Tandlerová

Olomouc

2013

PROHLÁŠENÍ

Místopřísežně prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma: „Nevěra a vnímání jejích příčin v souvislosti s pohlavím a věkem“ vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění. Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích. Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

V Olomouci dne

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Danielu Dostálovi za věnovaný čas a vstřícnou pomoc se statistickými propočty, Öğr. Gör. Zuhale Yenicerioğlu a Doç. Dr. Doğanu Kökdemiroğlu za inspiraci a ochotné poskytnutí dotazníku a zároveň také všem účastníkům výzkumu za jejich spolupráci.

OBSAH

Úvod.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Definice nevěry a její výskyt.....	9
1. 1. Definice nevěry.....	9
1. 2. Výskyt nevěry.....	9
2. Nevěra a evoluce.....	11
2. 1. Monogamie a polygamie.....	11
2. 2. Výběr partnera.....	12
2. 3. „Přirozenost“ nevěry?.....	13
3. Nevěra v různých dobách a kulturách.....	15
3. 1. Starověké říše.....	15
3. 1. Západní a střední Evropa, vliv křesťanství.....	15
3. 2. Česká republika.....	16
3. 3. Arabské země, vliv islámu.....	18
3. 4. Turecká republika.....	19
4. Druhy nevěry.....	20
4. 1. Základní dělení a některé druhy nevěry.....	20
4. 2. Mužská a ženská nevěra.....	20
4. 3. Emocionální a fyzická nevěra.....	21
5. Příčiny nevěry.....	24
5. 1. Osobnostní dispozice.....	24
5. 1. 1. Osobnostní dispozice podvádějícího.....	24
5. 1. 2. Osobnostní dispozice podváděného.....	25
5. 2. Vztahové problémy.....	26
5. 3. Situační spouštěče.....	27
5. 4. Vliv třetí osoby.....	27
5. 5. Společnost jako příčina.....	28
5. 6. Příčiny nevěry podle Yeniçeriové a Kökdemira.....	28
6. Prožívání zúčastněných.....	29
6. 1. Mylná přesvědčení.....	29
6. 2. Podváděný.....	29

6. 3. Podvádějící.....	31
6. 4. Milenci a milenky.....	31
6. 5. Děti.....	32
6. 6. Rodiče.....	33
6. 7. Přátelé.....	34
7. Možná řešení nevěry.....	35
7. 1. Co nedělat?.....	35
7. 2. Přiznat se?.....	35
7. 3. Možnosti podváděného.....	36
7. 4. Dilema podvádějícího.....	37
7. 5. Konečné rozhodnutí.....	38
7. 6. Odpuštění a obnovení důvěry.....	39
8. Pozitivní stránky nevěry a její prevence.....	40
8. 1. Pozitivní stránky nevěry.....	40
8. 2. Prevence nevěry.....	40
8. 3. Věrnost.....	41
9. Stručný vývoj člověka od mladé dospělosti po pravé stáří s důrazem na sociální síť, manželství a paralelní vztahy.....	43
9. 1. Období mladé dospělosti.....	43
9. 2. Období střední dospělosti.....	45
9. 3. Období starší dospělosti.....	47
9. 4. Období raného stáří.....	48
9. 5. Období pravého stáří.....	49
10. Předcházející výzkumy.....	51
10. 1. Výzkum Zuhal Yeniçeriové a Doğana Kökdemira	51
10. 1. 1. Téma výzkumu a výzkumný soubor.....	51
10. 1. 2. Vyvinutí Dotazníku nevěry.....	51
10. 1. 3. Výzkumná zjištění.....	53
10. 2. Výzkum zveřejněný v magisterské diplomové práci.....	54
10. 2. 1. Téma a výzkumný soubor.....	54
10. 2. 2. Výsledky výzkumu.....	55
II. VÝZKUMNÁ ČÁST	56
11. Výzkumný problém, cíle práce a hypotézy.....	57
11. 1. Výzkumný problém.....	57

11. 2. Cíle práce.....	57
11. 3. Hypotézy.....	58
12. Popis zvoleného metodologického rámce a metod.....	59
12. 1. Zvolený výzkumný přístup a typ výzkumu.....	59
12. 2. Metoda získávání dat.....	59
11. 2. 1. Dotazník nevěry.....	59
11. 2. 2. Doplnující otázky.....	60
11. 2. 3. Využití online dotazníku.....	61
12. 3. Metody zpracování a analýzy dat.....	61
12. 4. Etika výzkumu.....	62
13. Soubor.....	64
13. 1. Způsob výběru souboru z populace	64
13. 2. Kritéria výběru.....	64
13. 3. Charakteristika výběrového souboru.....	65
14. Výsledky.....	68
14. 1. Přijetí/zamítnutí jednotlivých hypotéz.....	68
14. 1. 1. Hypotéza H_01	68
14. 1. 2. Hypotéza H_02	69
14. 1. 3. Hypotéza H_03	70
14. 1. 4. Hypotéza H_04	71
14. 2. K platnosti hypotéz.....	80
15. Diskuse.....	81
15. 1. Výzkumná zjištění.....	81
15. 2. Možné zdroje nepřesností.....	90
15. 3. Praktický dopad výzkumných zjištění.....	91
15. 4. Návrhy směru dalšího vývoje.....	92
16. Závěry.....	93
Souhrn.....	95
Seznam použitých zdrojů a literatury.....	98
Přílohy rigorózní práce	
Příloha č. 1: Český a anglický abstrakt rigorózní práce	
Příloha č. 2: Mužská a ženská verze užitého dotazníku	
Příloha č. 3: Průměrné hodnocení jednotlivých příčin nevěry	

ÚVOD

Nevěra je fenomén, který se ve vztazích vyskytuje poměrně často. Mnozí se s ní setkali pouze vzdáleně, mnozí si jí přímo prošli. Pravděpodobně však nenalezneme člověka, který by se s nevěrou dosud nesetkal ani ve svém okolí. Nevěra představuje problém i výsledek problémů a zanechává za sebou bolest, bezradnost, ukončené vztahy, ale lze ji vnímat také jako krizi, která při vhodném řešení může vést k lepšímu fungování partnerského vztahu či poznání sebe sama. Nevěra však představuje něco, co již nelze vzít zpět.

Cílem této práce, jež navazuje na diplomovou práci magisterskou, je lépe a hlouběji porozumět otázce nevěry. Je nevěra člověku přirozená? Jak se liší přístup k nevěře v různých dobách a kulturách a jak vypadá nyní? Liší se nevěra mužská a ženská? Jak člověk nevěru vnímá a prožívá? Je věrnost vůbec možná? A jak se mění přístup k partnerským vztahům napříč lidským životem? Teoretická část této práce doplňuje a rozvíjí většinu teoretických kapitol práce magisterské a snaží se přinést nové poznatky především z oblasti vývojové psychologie.

Z předešlých výzkumů vyplývá, že nevěra se mezi partnery vyskytuje celkem často. Výzkum zveřejněný v magisterské diplomové práci ukázal, že přibližně polovina vysokoškolských studentů, a to mužů i žen, se již ve svém vztahu s nevěrou setkala. Potvrdí se stejné výsledky i v případě starších respondentů? Mají také starší muži stejně často zkušenosti s nevěrou, jako mají starší ženy? A v čem spatřují tito respondenti příčiny nevěry? Liší se jejich vnímání od názoru vysokoškolských studentů? Výzkumná část této práce, původně inspirovaná výzkumem Zuhail Yeniceriové a Doğana Kökdemira, rovněž navazuje na práci magisterskou a snaží se prohloubit získaná výzkumná zjištění, a tak rozšířit poznatky o tom, co by mohlo nevěru způsobovat a jak lze nevěře co nejúčinněji předcházet.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. DEFINICE NEVĚRY A JEJÍ VÝSKYT

1. 1. Definice nevěry

Nevěra bývá definována jako vztah zadaného člověka s jinou osobou, který je navázán během trvání společného svazku s oficiálním manželským či mileneckým partnerem (Capponi, Novák, 1995). V minulosti byla nevěra vnímána spíše jako fyzická záležitost, v současné době se však přístupy k definování nevěry různí (Hertlein, Wetchler, Piercy, 2005). Nevěra může představovat sexuální kontakt, ale také „pouhý“ flirt s osobou mimo partnerskou dvojici (Hollá, 2010). Za nevěru může být považováno jak nezávazné dobrodružství, tak plnohodnotný dlouhodobý vztah či virtuální kontakt (Pokorná, 2010).

Problém přesnějšího definování nevěry souvisí s faktem, že vnímání nevěry je velmi subjektivní a mezi jednotlivci se může značně lišit. Pro někoho nevěra znamená fyzický kontakt, pro jiného nevěra začíná už pouhou myšlenkou. Obecně se dá soudit, že nevěra je takový vztah partnera s jinou osobou, který člověka emočně zraňuje nebo by ho zraňoval, pokud by o něm věděl (Šmolka, 2003). V odborné matrimoniologické literatuře se ovšem od termínu nevěra postupně upouští, jelikož tento pojem v sobě obsahuje i morální hodnocení (Kratochvíl, 2000).

1. 2. Výskyt nevěry

Údaje o tom, kolika lidí se nevěra týká, se liší. Například podle Mii Kirschenbaumové je nevěrných 47% ženatých mužů a 35% vdaných žen, více než polovina svobodných mužů a třetina neprovdaných žen (Kirschenbaumová, 2009). Peggy Vaughanová tvrdí, že je však nevěrných až 60% ženatých mužů a 40% vdaných žen (Vaughanová, 2009). V českých poměrech jsou dle Tomáše Nováka alespoň jednou za manželství nevěrné dvě třetiny mužů a polovina žen (Novák, 2006). Podle výzkumu Weisse a Zvěřiny je nevěrných asi 65% ženatých mužů a 46% vdaných žen (Weiss, Zvěřina, 2001; in Janáčková, Nová, Weiss, 2008).

Tyto údaje ovšem mohou být do určité míry zkreslené faktem, že ženy udávají v dotaznících menší počet nevěr, než ke kterým z jejich strany skutečně dochází, zatímco muži oproti realitě počet nevěr udávaný do dotazníků zvyšují (Yovell, 2007). Právě

proto, že muži mají tendenci své milostné zkušenosti přehánět a ženy zmírňovat, může vznikat mýtus o mužské promiskuitě (Šmolka, 2003). Podle některých výzkumů se ve skutečnosti počet nevěrných mužů a žen od sebe příliš neliší (Brand et al., 2007).

V současnosti roste díky rozvoji moderních technologií pravděpodobnost, že poměr bude prozrazen. 80% nevěř je odhalených přes mobilní telefony a emaily (Šmolka, 2010). Dalším z přímých důkazů je přistižení in flagranti; nepřímým důkazem mohou být časté služební cesty, přesčasy, zvýšená péče o zevnějšek a ztráta zájmu o fyzický kontakt s partnerem či naopak náhlé zvýšení pozornosti (Šmolka, 2003). Nevěru svého protějšku odhalují díky intuici vyvinuté během staletí péče o rodinný krb častěji ženy (Pease, Peaseová, 2001). Nevěra a podezírání z nevěry jsou přitom nejčastějšími příčinami domácího násilí (Baker, 2005).

Ne každé přesvědčení o partnerově nevěře se ovšem zakládá na pravdě. V extrémní variantě se jedná o tzv. blud nevěry, abnormální absolutní přesvědčení, že je člověk podváděný, ačkoli není a je to velmi nepravděpodobné. Souvislost mezi domnělým důkazem nevěry a výsledným přesvědčením o nevěře je přitom pro okolí bizarní a nepochopitelná (White, Mullen, 2006).

Na závěr této kapitoly je třeba říci, že člověk nikdy nemůže se stoprocentní jistotou zjistit, zda je mu partner skutečně věrný. Pokud získá nějakou stoprocentní jistotu, bude to jediné ta, že je mu partner nevěrný (Šmolka, 2003).

2. NEVĚRA A EVOLUCE

2. 1. Monogamie a polygamie

V živočišné říši se monogamie (soužití jednoho samce s jednou samicí) objevuje tam, kde je péče obou rodičů nutná k přežití mláďat, nebo tam, kde jsou omezené zdroje, kterých je potřeba k zaopatření potomků. Šance samce, že bude otcem mláďat, která přežijí a dosáhnou dospělosti, se zvyšuje, pokud se stará pouze o ně, než kdyby jich měl několik s různými samicemi. Naopak polygamie (ve většině případů polygynie, tedy soužití jednoho samce s více samicemi) se objevuje tam, kde matka může bez větších potíží sama vychovat mláďata, nebo tam, kde péče samce o více samic a mláďat zároveň není výrazně nákladnější, než kdyby pečoval jen o jednu samici a mládě (Reichard, Boesch, 2003). Polyandrie, soužití jedné ženy s více muži, je relativně vzácná a utváří se v lokalitách s omezenými přírodními zdroji, jako je například Tibet (Janáčková, Nová, Weiss, 2008).

Čím více je živočišný druh polygamní, tím jsou nápadnější rozdíly mezi samci a samicemi. U člověka jsou sice rozdíly mezi muži a ženami zjevné, nejsou ale takové, jako například u goril, kde je polygamní gorilí samec mnohonásobně větší, než jsou všechny samice, které okolo něj žijí v jednom harému. Člověk ovšem není zase tolik monogamní, jako je například celoživotně věrný gibbon. Na pomyslné stupnici se tedy člověk nachází někde mezi polygamií a monogamií. Největší podoba týkající se sexuální věrnosti byla nalezena mezi člověkem a delfínem, který upřednostňuje strategii monogamie s občasnými zálety. Pro člověka je v souladu s tím typický model čínorodých nevěrných samečků a pasivnějších věrných samic (Ridley, 2007).

Silní, dospělí samci bývají většinou polygamní a nepříliš dobří otcové, pro mladé, nezkušené samce, kteří nemají naději stát se vládci harému, je proto lepší žít alespoň s jednou samicí a té pomáhat s výchovou, než marně bojovat o harém a nakonec zůstat bez partnerky. Tito samci sice s největší pravděpodobností nezplodí tolik potomků, jako jich splodí vládci harémů, ale svou péčí a starostí věnované jen jedné samici zvyšují šanci společných potomků na přežití (Ridley, 2007).

Jakmile bude pro samice výhodnější být jedinou ženou nezkušeného samce, která se nemusí s žádnou jinou dělit o zdroje a partnerovu pozornost, strategie mladých samců se v rámci druhu rychle rozšíří a vzniká monogamie. Pokud však převáží výhody

styku s polygammním samcem nad výhodami partnerství s monogammním starostlivým otcem, ať už z důvodů lepších genů, rozsáhlejšího teritoria či většího množství zdrojů, vzniká opět polygamie. Tím, kdo rozhoduje o monogamii či polygamii druhu, jsou přitom podle Ridleyho samice, v případě člověka tedy ženy. Matt Ridley tvrdí, že: „Samci jsou navzdory své aktivní svůdcovské roli spíše pasivními příjemci svého sexuálního osudu.“ (Ridley, 2007, s. 125). Prostředí, ve kterém se nachází méně geneticky kvalitních mužů, nebo ve kterém jsou mezi ně zdroje nerovnoměrně rozloženy, je pro monogamii zhoubné, protože žena bude raději druhou manželkou geneticky kvalitního a bohatého muže, než první ženou muže geneticky nekvalitního a chudého (Janáčková, Nová, Weiss, 2008).

Většina dnešních lidí se snaží dodržovat sériovou neboli mnohonásobnou sociální monogamii, kdy má muž či žena v určitém čase jen jednoho partnera, který však může být nahrazen jiným. Tyto vztahy mohou být dlouhodobé, trvající do smrti jednoho z partnerů, i krátkodobé, ukončené rozchodem (Reichard, Boesch, 2003).

2. 2. Výběr partnera

Čím více samec či samice investuje do potomka, tím pečlivěji si svého partnera vybírá. U většiny druhů jsou vybíravější samice. V případě člověka do potomka více vkládá žena, protože samice savců jsou poměrně dlouho těhotné, rodí velká mláďata a dlouho je živí a chrání, zatímco savčí samec se může stát otcem během několika sekund. Plodnost žen by se navíc nijak nezvýšila, kdyby měly styk s více muži, kdežto muž by mohl mít tím více potomků, s čím více ženami by měl styk. Jsou to tedy ženy, které jsou při výběru partnera pečlivější (Buss, 2009).

Během evoluce se ženám pečlivost ve výběru osvědčila. Pokud si žena dobře vybrala otce svých dětí, měly tyto děti větší šanci, že se dožijí dospělosti a samy budou mít jednou děti. V době moderních kontraceptiv sice žena může mít bez následků tolik partnerů, kolik chce, nicméně lidská psychika zůstává nadále stejná. Vyvíjela se příliš dlouho na to, aby se poté změnila jen během několika málo let (Buss, 2009).

Pro ženu je důležité, aby měl její partner přístup ke zdrojům, byl ochotný se o ně podělit a dokázal ochránit potomky (Janáčková, Nová, Weiss, 2008). V souladu s tím ženy dávají přednost zdravým, silným, inteligentním mužům, kteří jsou spolehliví a ochotní se vázat, čili být věrní své ženě a dětem a dlouhodobě se o ně starat.

Neschopnost vázat se muže v očích ženy znevýhodňuje. Žena, která by si za partnera vybrala muže, jenž jí není ochoten být věrný, by riskovala nejen jeho možnou brzkou ztrátu, ale i to, že by později musela zajistit výchovu jejich společných dětí zcela sama. Podle Busse se proto u žen vyvinuly určité psychické mechanismy, pomocí kterých dokáží potenciálně nevěrného nápadníka jak rozpoznat, tak odradit. K tomu jim slouží kupříkladu oddalování prvního sexuálního kontaktu s partnerem. Pokud muž není ochoten se vázat, není ani ochoten delší dobu čekat na první intimní sblížení a svou partnerku proto již záhy opouští s cílem co nejrychleji získat jinou ženu (Buss, 2009).

Muži se na rozdíl od žen řídí tzv. teorií sobeckého genu, která říká, že: „Zachování vlastní genetické informace je tím pravděpodobnější, čím více pokusů a s více pokusnými osobami učiníme.“ (Šamánková, Novák, 2007, s. 98). Muž ale narozdíl od jiných samců dokáže klamat sám sebe, a tak pokud se jeho partnerka obléká odlišnými způsoby a zajišťuje ve vztahu novoty a změny, má muž pocit, jako kdyby měl více žen, a zůstává tím pádem věrný (Pease, Peaseová, 2001).

Pokud si však muži vybírají partnerku pro dlouhodobý vztah, upřednostňují cudné, věrné ženy, aby nevychovávali cizí děti v domnění, že jsou jejich (Buss, 2009).

2. 3. „Přirozenost“ nevěry?

Matt Ridley tvrdí, že: „Jak cizoložství, tak odpor k němu jsou „přirozené“ lidské vlastnosti.“ (Ridley, 2007, s. 176). Přirozenost nevěry by však neměla sloužit k ospravedlňování vlastní promiskuity, protože i vraždy či násilí jsou lidstvu přirozené, ale neznamená to, že by k nim mělo docházet (Ridley, 2007). Kromě toho polygamie není dána jen genetickou výbavou a monogamie není dána jen tlakem společnosti, ale obojí je otázkou volby a svobodného rozhodnutí. V závislosti na kontextu vítězí vždy ta vhodnější strategie (Šamánková, Novák, 2007).

Trvalý vztah představuje výhodu v tom, že potomek rodičů spíše přežije, budou-li se o něj starat oba partneři. Muž má v trvalém vztahu větší jistotu, že děti, které se ze vztahu narodily, jsou skutečně jeho, zatímco ženy, s nimiž se jen náhodně potkal, mohou stejně dobře porodit děti jeho i cizí. Dlouhodobě zadaní muži zvyšují svůj reprodukční úspěch právě tím, že zvyšují pravděpodobnost svého otcovství, i tím, že během déletrvajícího vztahu lépe poznají svůj protějšek, a proto později snáze odhalí

případnou nevěru. Výhody monogamního manželství nakonec převyšují jeho nevýhody, totiž to, že má muž jen jednu manželku (Buss, 2009).

Monogamie se za správných okolností se správným partnerem zdá být nejlepší reprodukční strategií. Je-li muž majetný a plodný, žena by nevěrou nic nezískala, jen riskovala ztrátu jeho přízně. Je-li žena plodná a dobrá matka, muž by během poměru mohl zplodit další potomky, ale také se nakazit pohlavní nemocí, ztratit svou partnerku a přijít o styk s dětmi, čímž by ve výsledku více ztratil, než získal (Baker, 2005).

3. NEVĚRA V RŮZNÝCH DOBÁCH A KULTURÁCH

3. 1. Starověké říše

Většina lidských společenství (přibližně 80%) byla až do období, kdy se začala prosazovat monogamie, polygamních, přesněji řečeno polygynních (Pease, Peaseová, 2001). Zcela monogamních společenství bylo objeveno a popsáno přibližně 17% (Reichard, Boesch, 2003). Nejvzácnější formu partnerského soužití – polyandrii – lze nalézt pouze u minimálního množství lidských společenství (Ridley, 2007).

Pro kultury, které upřednostňovaly polygamii, byla typická kolektivní výchova potomků. Ti byli vychováváni bez pevné vazby na jednu jedinou rodičovskou osobu, což jim později v dospělosti mělo pomoci lépe zvládat polygamní vztahy a snadněji se vyrovnat s absencí výlučného partnerského vztahu (Šamánková, Novák, 2007).

Polygamní uspořádání společnosti bylo příznačné pro starověkou Mezopotámii, Egypt, Indii, Čínu a říši Inků či Aztéků, kde panovník a příslušníci šlechty často žili ve svazku s větším počtem žen najednou. Postavení těchto žen bylo určováno podle toho, kolik zdrojů byl muž ochoten do společného vztahu investovat. Pouze nejvýše postavená žena, zvaná první manželka, užívala výjimečných privilegií – jedině její potomci se mohli stát legitimními dědici majetku, trůnu, či šlechtického postavení. V některých státech, například v Západoafrickém království Dahome (dnešním Beninu), musely být králi kdykoliv k dispozici veškeré poddané jeho země. Král tak mívával obrovské množství potomků, zatímco neurození muži, kteří byli nuceni žít v celibátu, často umírali bezdětní (Ridley, 2007). Známým polygamním panovníkem byl rovněž židovský král Šalamoun, jehož podle některých zdrojů obklopovalo 300 manželek a 700 konkubín (Otis-Cour, 2002).

3. 2. Západní a střední Evropa, vliv křesťanství

Pro starověké Římany bylo manželství svazkem dvou lidí a cizoložství trestným činem. Podvedla-li žena svého manžela, mohl za to požadovat rozvod a svou ženu nechat zažalovat. Podle starších zákonů měl muž právo nevěrnou ženu zabít, podle novějších mohl zabít jen jejího milence, pokud byl tento přistižen v manželově domě. Ženin otec mohl zabít jak svou nevěrnou dceru, tak jejího milence. Tresty pro nevěrné

muže byly o něco mírnější. Podvedl-li muž svou manželku, mohla se s ním nechat rozvést. Žalovat jej mohl jedině ženin otec, a to pouze v případě, že mužova milenka byla vdaná. Následně musel nevěrný manžel zaplatit peněžitou pokutu (Gardner, 1995).

S postupným rozvojem křesťanství se začal Evropou šířit požadavek monogamie, což vzhledem k tomu, že i samotní křesťanští mnichové mívali bezpočet žen, nebylo z počátku jednoduché. Požadavek celoživotního monogamního manželství se střetával se zvyklostmi původních germánských, vikingských i keltských kmenů, jejichž bohatí muži žili v polygamních manželstvích se dvěma až třemi ženami, četnými konkubínami a dalšími nahodilými vztahy. Tyto kmeny zavrhovaly nevěrné ženy, zatímco křesťané odsuzovali nevěru obou partnerů (Otis-Cour, 2002). Podle původního učení starověkých křesťanů bylo navíc zakázáno ženit se či vdávat po smrti partnera a věřilo se, že lidé, kteří přišli na svět z polygamních manželství, na sobě nesli znamení po celé generace (Denzler, 1999).

Středověká křesťanská církev nařizovala nevěrnému muži i ženě pokání, světský trest se však pro obě pohlaví lišil: mužova nevěra se přehlížela a jako taková byla beztrestná, ženina nevěra se trestala zmrzačením nebo smrtí. Příchod křesťanství do Evropy tedy sice znamenal konec polygamie, avšak přístup k řešení mužské a ženské nevěry se v podstatě nijak zvlášť nezměnil (Otis-Cour, 2002).

3. 3. Česká republika

Česká země se v tomto ohledu příliš nelišila. Nevěra mezi manželi se trestala, tresty se ovšem různily podle toho, za jakých okolností k nevěře došlo, a podle toho, kdo z manželů se nevěry dopustil. Trestem mohla být pokuta, věznění, vyhnanství, ale i smrt. Manžel i otec nevěrné ženy měli právo zabít ji i jejího milence, pokud byli tito přistiženi při činu. Jestliže byli milenci ze spáchání nevěry pouze nařčeni a nebylo žádných svědků, kteří by to potvrdili, stačilo muži přísahat, že mezi ním a ženou k ničemu nedošlo, a tím se očistil. Veškerá odpovědnost se poté přesunula na ženu (Francek, 2000).

Ani českým panovníkům nebyla nevěra cizí. Velmi často k ní docházelo mezi Habsburky, jež většinou uzavírali sňatky z čistě politických důvodů, nežádka i mezi rodinnými příslušníky. Možná i z tohoto důvodu byli jak habsburští muži, tak ženy,

známí svými mimomanželskými vztahy. Ženy se ovšem snažily poměry před veřejností více utajit (Seydel, 2006).

V průběhu dvacátého století, především během druhé světové války, dorazila na území Československa vlna emancipace. V období poválečného optimismu dosáhla emancipace vrcholu, ale záhy byla opět potlačena – stejně, jako bylo vlivem politických procesů systematicky potlačováno demokratické smýšlení obyvatelstva. Výraznou událostí se stala poprava JUDr. Milady Horákové, emancipované ženy, bojující mimo jiné i za ženskou rovnoprávnost (Neumann, 1999).

Místo faktické rovnoprávnosti zůstalo v socialistickém Československu zachováno přesvědčení, že rovnoprávnost znamená stejné povinnosti, a to především v oblasti práce. Nemaý počet žen byl proto nucen vykonávat stejnou práci, jako vykonávali muži, nevyjímaje ani tu v těžebním průmyslu. Díky tomu se sice ženy ze socialistických států podílely na trhu práce více, než ženy ze států kapitalistických, ovšem finanční ohodnocení jejich práce bylo daleko nižší, než ohodnocení stejné práce mužů. Třebaže mohla být formální rovnoprávnost do jisté míry zachována, rovnoprávnost hospodářská a ekonomická dodržována příliš nebyla (Neumann, 1999).

V průběhu reálného socialismu let šedesátých tedy dále rostla zaměstnanost žen a sexuální svoboda postupně počala lidem nahrazovat jiné, ztracené svobody. Způsob nastavení pracovní doby, zároveň s nekontrolovanou přítomností pracovníka na pracovišti, dovořoval člověku mít poměr během pracovní doby, a tak neubírat z času určeného partnerovi. V kapitalistických státech byla ve stejném období po zaměstnancích požadována maximální pracovní výkonnost, proto byli na svých pracovištích více kontrolováni. Pokud tedy chtěli být nevěrní, museli tak učinit v čase vyhrazeném pro partnera (Hrdličková, 2010).

Po sametové revoluci v sobě v průběhu devadesátých let množství žen nalézala touhu něčeho dosáhnout, přání podnikat, potřebu něco dokázat. Zároveň je stále větší důraz kladen na vzhled a ženskou sexualitu a dochází k dalšímu uvolnění společenských mravů (Neumann, 1999). V současné době je v České republice i přístup k nevěře velmi tolerantní (Hrdličková, 2010). Postmoderní doba s sebou přináší také rovnocennost v oblasti ženských a mužských modelů a rolí (Poněšický, 2004). Genderové role jsou přitom přímo ovlivňovány rodičovskými modely a společenskými stereotypy, jsou tedy z velké části produktem dané kultury (Oakleyová, 2000).

3. 4. Arabské země, vliv islámu

Zatímco pro křesťany je ideálem celibát a monogamie znamená ústupek lidské přirozenosti, pro muslimy představuje ideál monogamie a ústupkem lidské přirozenosti je polygamie (Morus, 1992).

Korán mužům kromě neomezeného počtu otrokyň povoluje maximálně čtyři legální manželky a zároveň jim radí: „Berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři, čtyři, avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu.“ (Korán, 1991, s. 519). Základem vztahu každého muže a ženy by měla být láska s přátelstvím a porozumění s odpuštěním (Omran, 1992).

Žena může před sňatkem požadovat po manželovi monogamní svazek, ale většina z nich, vedena rodinnou tradicí a společenským tlakem, tak nečiní (Miller, 1997). Pokud žena přece jen svůj požadavek vysloví a muž jí slíbí monogamní manželství, které následně poruší, má tato žena právo zažádat o rozvod (Omran, 1992).

Podle výzkumu z roku 2009 je častým důvodem mužova sňatku s další ženou stárí či nemoc první manželky. Nová, mladá žena ovšem pro některé rodiny představuje zdroj stresu, snížení ekonomického postavení a problémy v rodině, jako je rivalita mezi manželkami či nenávisť ze strany dětí první ženy. Někteří z mužů tvrdí, že je možné milovat všechny ženy stejně, jiní udávají, že pro ně první žena vždy zůstane výjimečná (Profanter, Gate, 2009).

Rozvést se se ženou a zapudit ji je pro muže snadné, stačí to třikrát vyslovit. Manželství zaniká i tehdy, přísahá-li muž, že žena porodila dítě, jež není jeho, třebaže ona přísahá opak (Kropáček, 1993).

Věrné ženy chrání čistokrevnost a čest rodu. Protože má ovšem žena svým založením neustále blízko k hříchu, musí ji mužští členové rodiny ochraňovat jak před okolím, tak před ní samotnou (Müller, 1997). Je-li žena neposlušná, má muž právo ji bít, v případě nevěry potrestat. V Koránu se o mimomanželském poměru ženy píše: „Proti těm z vašich žen, jež dopustí se hanebnosti, vezměte jako svědky čtyři z vás. A jestliže tito to dosvědčí, podržte ženy v domech, dokud smrt je nezavolá anebo bůh pro ně nepřipraví nějaké východisko.“ (Korán, 1991, s. 521).

Existuje však rozdíl mezi tím, co nařizuje a dovoluje Korán, a tím, co vyžadují místní zvyklosti, které mnohdy bývají daleko přísnější (Tomeš, 2009). V současnosti se ženina nevěra trestá 100 ranami bičem nebo ukamenováním. Nepodaří-li si sehnat čtyři

svědky, čeká toho, kdo ženu z nevěry nařkl, 80 ran (Müller, 1997). Předmanželský styk se trestá sto ranami bičem či vyhnanstvím (Kropáček, 1993).

3. 5. Turecká republika

Oficiálním náboženstvím Turecka je islám, přesto zde byla polygamie roku 1926 zakázána (Kropáček, 1993). 20. století přináší do Turecka modernizaci a změny ve společenském postavení žen podle vzoru západní Evropy. Postupně dochází k upouštění od dosavadní tradiční ženské role a k uzákonění rovnosti mužů a žen. V první polovině třicátých let 20. století je zde ženám přiznáno aktivní i pasivní volební právo, čímž Turecko předbíhá i některé ze západoevropských zemí, jako je například Francie. Ženy jsou stále vybízeny k nošení skromného, nevyzývavého oděvu, doplněného šátkem zakrývajícím vlasy a ramena, v současnosti ovšem i tyto tradiční oděvy hýří barvami podle posledních módních trendů (Pirický, 2006).

Na venkově a v některých konzervativních rodinách ovšem stále přetrvává jisté znerovnoprávnění žen, jež jsou více hlídány muži, aby nepatřičným chováním či nevhodným vztahem nezneuctily rodinu. Dle původní tradice by muž na veřejnosti neměl projevovat své manželce city a ani bližší vztah otce se synem není žádaný. Zdravá žena by neměla zůstat svobodná. Manželství z pohledu konzervativního přístupu není svobodným rozhodnutím manželů, nýbrž smlouvou mezi rodinami, která je uzavírána s ohledem na společenské a ekonomické postavení partnerů (Pirický, 2006).

Srovnáním konzervativního manželství s manželstvím iniciovaným partnery bylo prokázáno, že svazek iniciovaný párem je více založený na emocích a rovnoprávnosti a méně konfliktní a ovlivněný rodinou, než bývá svazek konzervativní. Během vývoje vztahu však i v tomto manželství postupně ustávají konflikty a páry sezdané oběma způsoby shodně udávají úbytek emocí i rovnostářství v pozdějších fázích manželství. V obou typech manželství mají ženy větší vliv na rozhodnutí týkající se dětí a rodiny (Hortaçsu, 2007).

4. DRUHY NEVĚRY

4. 1. Základní dělení a některé druhy nevěry

Mezi tři základní druhy nevěry patří *nevěra jednorázová*, tedy náhodné odevzdání se příležitosti bez větší citové angažovanosti, *nevěra jako dobrodružství*, motivovaná potřebou změny, nových zážitků, rizika a napětí a *nevěra jako dlouhodobý vztah*, která vytváří mezi milenci citové pouto a představuje největší riziko pro oficiální partnerskou dvojici (Capponi, Novák, 1995). K prozrazení jednorázové nevěry dochází zřídka, dlouhodobé nevěry mají asi padesátiprocentní riziko odhalení (Baker, 2005).

K *nevěře u homosexuálních párů* tvořených dvěma muži dochází častěji než u párů heterosexuálních, jelikož mužská touha po sexuální pestrosti se v případě páru dvou mužů násobí (neznamená to ovšem, že by gayové netoužili po stálých svazcích nebo jich nebyli schopni). Ze stejných důvodů dochází u lesbických párů k nevěře méně často než u párů heterosexuálních (Ridley, 2007).

Nevěra křesťanského páru bývá vnímána jako hřích a oběma manželům je doporučováno nerozvádět se, obětovat se pro rodinu a být schopný ústupků. Po podvádějícím je vyžadováno vrátit se k rodině, po podvedeném odpustit mu a přijmout ho zpět (Kratochvíl, 2000).

Současná doba s sebou přináší „*online*“ *nevěru*, kdy člověk ve virtuálním světě naváže vztah k postavě, která postupem času získává jeho pozornost i důvěru, přestože je z větší části vytvořena jeho fantazií (Matějková, 2009). Ze studie z roku 2007 vyplývá, že jak sexuální, tak emocionální vztah udržovaný přes internet je podváděnými partnery vnímán jako reálná nevěra, přičemž emocionální vztah pro ně představuje větší stres a hrozbu, jelikož častěji vyústí v osobní setkání. Muži jsou vnímáni jako ti, kdo v případě osobního setkání se svým virtuálním protějškem spíše naváží i reálný sexuální poměr (Honline, Lamke, Howard, 2007).

4. 2. Mužská a ženská nevěra

Ženská nevěra bývá mnohými autory považována za závažnější než nevěra mužská. Muži na odhalení ženiny nevěry reagují s větší agresivitou a mají tendenci hledat rychlá řešení (Šmolka, 2003). Ke své nevěře muži často přistupují pouze jako

k příležitosti, jak poznat novou ženu, ale bez úmyslu opustit manželku. Situace se stává komplikovanější, jestliže se do své milenky zamilují. Manželce poté hrozí, že ztratí mužovu přízeň a zdroje ve prospěch jiné ženy (Buss, 2009). Pokud je však nevěrná žena, vystavuje se její manžel riziku, že bude vychovávat cizího potomka a v případě, že s partnerkou nebudou mít další děti, zemře bez vlastních dědiců. Asi deset procent dětí má jiného otce než toho, který je za něj považován (Baker, 2005).

Moderní doba s sebou přináší mnoho nového, mimo jiné také v oblasti ženské sexuality, která prochází četnými změnami a stává se – stejně, jako ženy samy – svobodnější (Hay, 1997). Ženy mají v dnešní době také více příležitostí k nevěře a ženské nevěry přibývá. Současné ženy odmítají zastávat tradiční roli hospodyně, chodí do práce, mají přístup k internetu, na svých partnerech jsou méně finančně závislé. Stejně tak i společnost ženskou nevěru toleruje více, než ji tolerovala dříve (Vaughanová, 2009).

Z výzkumů plyne, že podvede-li žena svého partnera se ženou, představuje to pro něj menší stres, než kdyby ho podvedla s mužem. Podvede-li muž svou partnerku s mužem, představuje to pro ni naopak větší zátěž, než kdyby ji podvedl se ženou. Nevěra, ve které tedy jako třetí strana figuruje žena, bývá oběma pohlavími vnímána jako méně zatěžující, než nevěra, ve které figuruje muž (Wiederman, LaMar, 1998). Vysoce dominantní muži bílé rasy, kteří souhlasí se skupinovou nerovností, přitom reagují intenzivněji, podvede-li je partnerka s mužem jiného etnika. Pro ženy etnická příslušnost partnerovy milenky není důležitá (Bassett, 2005).

4. 3. Emocionální a fyzická nevěra

Emocionální nevěra je, na rozdíl od nevěry fyzické (sexuální), takový typ podvádění, který v sobě zahrnuje intimitu, sdílení, porozumění, pozornost a podporu v blízkém, romantickém vztahu (Hertlein, Wetchler, Piercy, 2005). Výzkumy prokazují, že muži hůře snášejí spíše fyzickou nevěru, zahrnující tělesný kontakt, zatímco ženy hůře reagují na emocionální nevěru, přinášející s sebou právě onu zamilovanost a citové pouto. Tyto výsledky korespondují s tvrzením evolučních psychologů, že sexuální nevěra je pro muže horší, jelikož jejich partnerka může s cizím mužem otěhotnět, zatímco pro ženy představuje větší hrozbu emocionální nevěra, protože zamiluje-li se jejich partner do jiné ženy, riskují tím ztrátu jeho péče, ochrany a zdrojů (Buss et al.,

1992; in Treger, Sprecher, 2011). Ženy přitom zvládají emocionální nevěru hůře, přestože očekávají, že se jejich partner dopustí spíše fyzické nevěry, a muži se vyrovnávají hůře s fyzickou nevěrou, přestože u žen očekávají spíše nevěru emocionální (Cramer et al., 2008). Emocionální nevěra vyvolává v podváděných pocity ohrožení, fyzická nevěra pocity zrady a zlosti (Buunk, Dijkstra, 2004).

Ženy většinou hledají v novém vztahu především uspokojení citových potřeb, muži potřeb sexuálních (Botwinová, 1996). V souladu s tím si muži myslí, že ženy jsou schopny navázat s partnerem fyzický styk teprve tehdy, pokud se zamilují, ženy si myslí, že muži jsou schopni mít s partnerkou fyzický kontakt i bez citového pouta k ní (Whitty, Quigley, 2008). Ženy s potenciálním milencem navazují zprvu platonické přátelství, které jim dodává energii a sebedůvěru a které se teprve postupně, s narůstající nespokojeností v původním vztahu, mění na vztah sexuální. Muži navozují především sexuální poměry, přestože i zde může hrát podpora a porozumění důležitou roli (Everett, Everettová, 2000).

Ne každý podvádějící muž je ovšem fyzicky nevěrný manželce, kterou nechce opustit, a ne každá podvádějící žena je emocionálně nevěrná manželovi, ke kterému už nic necítí. Tuto představu v současnosti stále častěji vyvracejí především ženy, které, přestože svého manžela milují, jej podvádí z důvodu nedostatku sexuálního uspokojení (Šmolka, 2003). Zmiňované ženy se většinou partnerem cítí být odmítány a mají pocit, že už jej fyzicky nepřitahují (Pokorná, 2010).

Další výjimku představují muži, jež vnímají jako více zraňující emocionální nevěru, a ženy, jimž více ubližuje nevěra fyzická. Za rozhodující faktor pro tyto odlišnosti považují Levy a Kelly styl vazby na blízkou osobu (Levy, Kelly, 2010; in Treger, Sprecher, 2011). Muži nadmíru znepokojení, neustále se obávající o vztah, budou s větší pravděpodobností hůře vnímat nevěru emocionální, zatímco ženy s vyhýbavým stylem vazby budou hůře vnímat nevěru sexuální. Horší reakce na sexuální nevěru byla rovněž podmíněná větší tolerantností v oblasti sexuality. Nejen pohlaví podváděného, ale i způsob vázání se na blízkou osobu a sociální aspekty sexuality by tedy mohly vysvětlovat, proč někteří lidé vnímají jako více ohrožující ten druh nevěry, který je většinou hůře vnímán opačným pohlavím (Treger, Sprecher, 2011).

Z výzkumu provedeného roku 2004 rovněž vyplývají jisté rozdíly ve vnímání nevěry způsobené věkem respondentů. Autoři uvádí, že v souboru mladých lidí (s průměrným věkem 20 let) skutečně muži vnímali jako více ohrožující nevěru fyzickou a ženy jako více ohrožující nevěru emocionální. V souboru starších respondentů (s

průměrným věkem 67 let) ovšem dávaly starší ženy v porovnání s těmi mladšími daleko větší důraz právě na nevěru fyzickou. U starších mužů se ve srovnání s těmi mladšími neukázal žádný rozdíl (Shackelford et al., 2004).

Jedná-li se o sexuální nevěru, vnímají muži i ženy bývalou lásku svého partnera jako větší hrozbu pro vztah než lásku novou. Jedná-li se o nevěru emocionální, vnímají bývalou lásku svého partnera jako větší hrozbu pro vztah než lásku novou pouze ženy (Cann, Baucom, 2004).

Muži se cítí více provinile, podvedou-li svou partnerku fyzicky, ženy se cítí více provinile, podvedou-li partnera emocionálně. Muži i ženy věří, že jejich partner bude mít větší potíže s odpouštěním fyzické nevěry (Fischer et al., 2008). Ve skutečnosti fyzickou nevěru odpouští hůře pouze muži (Shackelford, Buss, Bennett, 2002). Ženy se domnívají, že podvedou-li partnera fyzicky, jejich nevěra spíše povede k ukončení vztahu, muži jsou přesvědčeni, že k ukončení vztahu dojde stejně často v případě nevěry fyzické i emocionální (Fischer et al., 2008). Ve skutečnosti kvůli fyzické nevěře, spíše než kvůli nevěře emocionální, ukončují vztah častěji muži (Shackelford, Buss, Bennett, 2002).

5. PŘÍČINY NEVĚRY

5. 1. Osobnostní dispozice

5. 1. 1. Osobnostní dispozice podvádějícího

Podle Petra Šmolky existují tři základní motivy nevěry – osobnostní, vztahové a situační. Mezi osobnostní dispozice k nevěře patří tendence vyhledávat nové podněty a rychle se nudit ve stálém prostředí, sklony k hypersexualitě, nezralost, patologická neschopnost navázat trvalý vztah či vyrovnat se s přechodem od zamilovanosti k partnerské lásce (Šmolka, 2003). Motivem nevěry může být i skrývaná či neuvědomovaná bisexualita nebo homosexualita (Barrowsová, Newman, 1997).

Nevěrným se spíše stane ten muž, jenž je narcisticky či hystericky založený, impulzivní, nevyrovnaný. Více nevěrní bývají extroverti, ti také dříve začínají se sexuálním životem a mívají více zkušeností, a muži bohatší, jež přitahují více žen, mívají k nevěře více příležitostí a na rozdíl od chudých mužů mohou do vztahů více investovat. Věřící i nevěřící bývají nevěrní stejně. Muži mívají větší sklony k nevěře, pokud byli nevěrní i dříve, jestliže byl nevěrný jejich otec, mají-li blízké vztahy s jinými ženami a pohybují-li se ve světě velkých firem, večírků, alkoholu a drog. Náchylní k nevěře rovněž bývají nekonvenční muži s neúctou ke společenským normám, muži neznající pocity viny, obávající se emocí a ti, jež jsou extrémně žárliví. Naopak žárlivé partnerky bývají většinou věrnější než ty, které nežárlí (Botwinová, 1996).

Nevěrnou se spíše stane ta žena, která není schopná žít bez neustálého přísunu obdivovatelů, své nápadníky nedokáže odmítnout, bývá sexuálně velmi vzrušivá a neumí se příliš ovládat. Nevěrnými bývají také některé ženy, které jsou se svým manželem stále nespokojené a často jej kritizují. Svého milence si poté naopak idealizují a nekriticky jej obdivují (Muldworf, 1973; in Kratochvíl, 2000).

Tendence k navazování paralelních vztahů může být vysvětlená rovněž pomocí stylu vazby na partnera. Ustaraní, nadměru znepokojení jedinci, jenž lnou ke svému partnerovi se značnou úzkostí z možného opuštění, mají větší sklony stěžovat si na zanedbávání ze strany partnera a tento vnímaný nedostatek vztahové intimity považovat za důvod k vlastní nevěře. Té se také dopustí s větší pravděpodobností, než jedinci

s jistým stylem vazby, kteří prožívají ve vztahu menší úzkost (McAnulty, Brineman, 2007).

Sklony k nevěře mohou být ovlivněné i rodinou, výchovou a zážitky z dětství. Ženy, které nemiloval jejich otec, neutišitelně touží po lásce mužů. Muži závislí na matce podvádí své partnerky, protože žádná z nich se nevyrovná jejich matce, muži pohlčení matkou utíkají před ní i ostatními ženami a jejich péčí (Corneau, 2007). Ti muži, kteří nemají dobré vztahy s matkou, si mohou idealizovat svou partnerku, avšak po odeznění prvotní zamilovanosti ji vnímají stejně negativně, jako svou matku, a ty muže, kteří chtějí, aby se k nim jejich žena chovala stejně, jako jejich matka, brzo manželka přestává přitahovat (Botwinová, 1996). Nevěru může spolupodmiňovat i extrémně nízké sebevědomí pramenící z dětství, kdy si jedinec nedostatek lásky a uznání nahrazuje mimomanželskými vztahy, nebo výchova v prostředí, kde je nevěra uznávanější než věrnost (Šmolka, 2003).

Naopak věrnější bude ten, pro koho je důležitou hodnotou monogamie, kdo má zájem o trvalý vztah, dokáže odkládat uspokojení svých potřeb a je schopný empatie (Hollá, 2010). Podvede-li tento člověk svého partnera, potom spíše jednorázově, spontánně a neplánovaně (Kentová, 1993).

5. 1. 2. Osobnostní dispozice podváděného

Ženy jsou nevěrné spíše mužům slušným, slabým a spolehlivým. Vyzrálá žena si sice takové partnera bude vážit, v ženě nevyzrálé však budí příliš jistoty (Plzák, 2000). Muži s větší pravděpodobností podvedou přehnaně kritickou partnerku, ženu, která nedá svému partnerovi příležitost ji postrádat a bát se o ni či ženu, která je velmi výkonná a ve všem si poradí bez partnera (Šmolka, 2010).

Ženy, které si neustále vybírají nevěrné muže, protože věrní a oddaní je nepřitahují, mohou mít problémy se strachem z intimity, kterou jim oddaní muži nabízejí. Často také pocházejí z rodin, kde byl otec rovněž nevěrný (Botwinová, 1996).

Z výzkumů bylo dále zjištěno, že jedinci s jistým stylem vazby jsou vůči nevěře ve vztahu méně tolerantní, než jsou jedinci s vyhýbavým nebo nadměru znepokojeným stylem vazby (Feldman, Cauffman, 1999; in McAnulty, Brineman, 2007).

5. 2. Vztahové problémy

Nevěra působí ve vztahu problémy, sama však bývá výsledkem problémů předchozích. Nenaplní-li současný vztah potřeby obou partnerů, může jeden z nich či oba začít hledat uspokojení svých potřeb jinde. Osoba, která zadaného člověka přitahuje, mívá to, co dotyčnému v jeho původním vztahu schází. Za problémy ve vztahu jsou zodpovědní oba partneři (Kirschenbaumová, 2009).

Mezi základní potřeby, které se člověk snaží naplnit v jiném vztahu, patří potřeba stimulace, nových zážitků a zkušeností; potřeba seberealizace a sebedotvrzení a potřeba citové jistoty, bezpečí a intimity. Převládá-li ve vztahu rutina a stereotyp, nebývá dostatečně uspokojována *potřeba stimulace a nových zážitků*, přestože vztah může být v jiných ohledech funkční. Situace bývá vážnější, není-li uspokojována *potřeba seberealizace*, v tomto případě hrozí, že poměr postupem času přeroste ve vztah. Nejvážnější situace nastává, není-li uspokojována *potřeba jistoty, bezpečí a intimity*, v tomto případě nově navázaný vztah často nakonec nahradí vztah původní (Vágnerová, 2008).

Příčinou nevěry může být nedostatek intimity. Intimita v sobě zahrnuje citovou blízkost, věrnost, jistou závislost a strach ze ztráty protějšku či potřebu se o druhého starat a zajímat (Plaňava, 1998). Intimita se snadno vytratí, pokud se partneři málo věnují sami sobě, jsou příliš zaujatí prací, mají málo společných koníčků a ve vztahu chybí romantika (Love, Stosny, 2007). Dalším motivem jsou pocity osamělosti, málo vzájemné péče a pozornosti, nedostatek sdílení emocí (Veltruská, 2009). K nevěře dojde tím pravděpodobněji, čím větší je odcizení mezi partnery (Everett, Everettová, 2000).

Nevěru mohou zapříčinit i neuspokojené sexuální potřeby. Problémy v sexuální oblasti úzce souvisí s problémy v oblasti vztahové. Zlepšení po stránce sexuální vede ke zlepšení vztahu a naopak (Kratochvíl, 2008). Je-li muž ve vztahu spokojen po sexuální stránce, projevuje ženě více lásky, má-li žena projevy mužovy lásky, je fyzicky přístupnější. Nemá-li muž dostatek sexu, těžko projevuje ženě lásku, nemá-li žena dostatek lásky, odmítá fyzický kontakt (Pease, Peaseová, 2001).

Ideální vztah by samozřejmě neměl uspokojovat potřeby pouze jednoho z partnerů. Z výzkumu z roku 2009 vyplývá, že přibližně u 37% žen se vyskytuje compliance a poslušnost ve vztahu k uspokojování sexuálních potřeb partnera. Tyto ženy investují více energie do naplnění představy ideálního ženství, avšak jsou ve

vztahu méně spokojené, než ženy bez sexuální kompliance. Motivem, který ženy vede ke komplianci, je nejčastěji touha po lepším vztahu nebo přání vyhnout se konfliktům (Katz, Tirone, 2009).

Muži bývají ve vztahu nejčastěji nespokojeni s nadměrnou kritikou ze strany partnerky (třebaže tato kritika může z pohledu ženy představovat pouze popis jejího aktuálního duševního stavu), dále pak s nízkou frekvencí sexuálních styků a s nedostatečně rychlým vzrušením a orgasmem ženy. Naopak ženy bývají nejčastěji nespokojeny s faktem, že jejich partner s nimi málo verbálně komunikuje a zajímá se pouze o sexuální uspokojení, kterého dosahuje příliš rychle. Třebaže některé ze zmíněných problémů lze ovlivnit snadněji, jiné nesrovnalosti mezi ženským a mužským fungováním jsou biologicky podmíněné a vztahují se ke strategiím, které zajišťují přežití lidského rodu (Dallaire, 2009).

5. 3. Situační spouštěče

Situačním spouštěčem nevěry mohou být rizikové fáze manželství, jako například narození prvního dítěte, kterému žena věnuje více pozornosti než muži, jenž na to není zvyklý a připravený, dále návrat ženy do pracovního procesu po ukončené mateřské dovolené, kdy se její stereotypní život v domácnosti najednou mění ve svět nových dojmů, nebo období, kdy děti opouštějí rodinu a manželé zůstávají sami. Nebezpečné situace vznikají, bývá-li jeden z manželů často sám nebo pohybuje-li se ve společnosti, kde je podvádění oceňováno. Rizikovým obdobím je věk okolo třiceti let, kdy partneři bilancují a mohou začít litovat ztracených příležitostí, obzvlášť, pokud si vzali svého prvního partnera (Šmolka, 2003). Nebezpečná bývá i doba krátce po rozvodu, kdy si člověk zlost na opačné pohlaví může vybíjet podváděním nového partnera (Botwinová, 1996).

5. 4. Vliv třetí osoby

Jsou-li muži nevěrní, upřednostňují spíše svobodné ženy, protože v opačném případě by riskovali agresivní reakci ženina partnera. Jsou-li nevěrné ženy, dávají přednost mužům ženatým, protože ti se budou spíše snažit udržet poměr v tajnosti (Vaughanová, 2009). Matt Riddley dochází ke stejnému závěru, ovšem jinou cestou.

Uvádí, že muži si podvědomě vybírají nezadané milenky, protože tyto jsou většinou mladší a muži chtějí, aby potenciální matky jejich dětí byly mladé. Ženy dávají jako potenciálním otcům svých dětí před chudými a svobodnými muži přednost mužům zadaným, protože ti budou s větší pravděpodobností zaopatření a spíše tak zajistí budoucnost svého potomka (Ridley, 2007). V souvislosti s tím muži žálí na toho, kdo je úspěšnější, ženy na tu, která je mladší a fyzicky přitažlivější (Firestone, Firestoneová, Catlett, 2006).

5. 5. Společnost jako příčina

Podle Peggy Vaughanové netkví příčiny nevěry pouze ve člověku, ale i v samotné společnosti. K vyššímu výskytu nevěry přispívá neupřímnost v oblasti sexuality, jež začíná výchovou, pokračuje skrýváním zážitků dospívajících před svými rodiči a nezřídka přetrvává i v manželství. Lidé často nejsou otevření ohledně pocitů, že je kromě partnera přitahuje i někdo jiný, a vnímají věrnost ne jako volbu, ale jako povinnost (Vaughanová, 2009).

K nevěře přispívají i genderové stereotypy, které prohlubují vzdálenost mezi muži a ženami, dále komercializace sexu v časopisech a reklamě, rozvoj internetu či společností sdílená nerealná představa ideálního manželství (Vaughanová, 2009). V současné době vzorů diktovaných masmedii člověk ve vztahu s partnerem snadno ztrácí svou osobitou přirozenost, individuální reakce a jedinečné představy, hodnoty, či požadavky (Vybíral, 1995).

5. 6. Příčiny nevěry podle Yeniçeriové a Kökdemira

Yeniçeriová a Kökdemir ve svém výzkumu z roku 2006 zmiňují šest různých skupin příčin nevěry. Každou z těchto skupin dělí na další čtyři příčiny. Základními šesti skupinami příčin nevěry jsou: oprávněnost nevěry, svedení, normálnost nevěry, sexualita, sociální pozadí a vyhledávání podnětů (Yeniçeri, Kökdemir, 2006). Práce Yeniçeriové a Kökdemira bude v textu podrobněji rozebrána později (viz. kapitola 10. 1. *Výzkum Zuhale Yeniçeriové a Doğana Kökdemira*).

6. PROŽÍVÁNÍ ZÚČASTNĚNÝCH

6. 1. Mylná přesvědčení

Nevěra je považována za jeden z nejvíce traumatických životních zážitků, který výrazně zasáhne všechny tři zúčastněné strany (Šmolka, 2003). Nevypovídá však nic o kvalitě ani jedné z nich. Podvádění by neměli se samozřejmostí docházet k závěrům, že jsou méněcenní a celou situaci si přivodili sami. Stejně tak fakt, že je člověku jeho partner po celý vztah věrný, automaticky neznamena, že je to i dobrý člověk (Novák, 1996).

Mimomanželské poměry nemusejí vždy vznikat – a často ani nevznikají – kvůli nemorálnosti, necitlivosti či nedostatku svědomí podvádějícího a třetí osoby. Netýkají se také jen těch lidí, kteří založili nevhodné manželství. Podvádějící bývá nezdárka mylně vnímán jako zlý, necitlivý, slabý a nejistý, přestože ve skutečnosti se nevěry může dopustit každý člověk. Podváděný zase bývá často litován, popřípadě kritizován za to, že nevěru svého partnera dopustil. Nevěra ovšem nikdy nepramení pouze z chyb jediného člověka (Vaughanová, 2009). Obě strany do vztahu vždy přispívají stejným dílem, a to i v případě, že jeden partner klame a podvádí a druhý mu slepě důvěřuje (Šamánková, Novák, 2007).

6. 2. Podváděný

Podváděný člověk prožívá celou řadou emocí, které bývají přirovnávány k pocitům, jako by byl vražděn, znásilňován v jádru své existence, jako by se zastavil čas. Ve vztahu je zničena důvěra a něco mezi partnery umírá – i když bude jejich vztah pokračovat, nikdy nebude jako dřív, podváděný člověk svůj protějšek nikdy nebude milovat stejným způsobem, jako předtím (Chary, 1991; in Kratochvíl, 2000).

Odhalení nevěry je psychickým šokem vyvolaným narušením osobního prostoru, intimní zóny člověka. Tento šok je doprovázen jak citovými projevy (úzkost, napětí, pocit ohrožení, nenávisť, sebelítost, pasivita a deprese nebo agresivita vůči okolí či vlastní osobě), tak projevy tělesnými (pláč, pocení, zimnice, třes, bušení srdce, tlak na hrudi, poruchy spánku či pocit na zvracení), což ne náhodou připomíná stresovou reakci. Zhoršuje se pozornost a výkonnost, objevuje se střídání nálad, nechutenství nebo

přejídání. Dochází k otřesu životních hodnot i smyslu života a situace mívá negativní vliv na sebepojetí a seberealizaci daného člověka (Janáčková, Nová, Weiss, 2008). Pokud je však reakce na nevěru naopak chladná a lhostejná, bývá to považováno za nepříznivé znamení pro budoucnost vztahu (Botwinová, 1996).

Podváděný člověk prožívá ztrátu či narušení pocitu výlučné věčné lásky a rovněž bolest, značící bezvýchodnou situaci, se kterou si neví rady (Šamánková, Novák, 2007). Bolest ovšem nepřichází jen po odhalení partnerovy nevěry, podváděný ji může pociťovat i tehdy, pokud pouze něco tuší (Hollá, 2010).

Objev partnerovy nevěry je podobným traumatem, jako je partnerova smrt. Zatímco však trauma vyvolané smrtí může být alespoň částečně mírněno zvýrazněním pozitiv ve vztahu, trauma způsobené nevěrou ničí vše, co bylo ve vztahu dobré. Smrt dotyčného i jeho partnera, byť by samozřejmě nevítaná a nechtěná, je nevyhnutelná a tedy na rozdíl od nevěry i očekávatelná (Swenson, 2010).

V situaci krize, jakou je bezesporu i odhalení nevěry, od svého partnera člověk čeká pomoc. Pokud však podváděný není podporován, získává dojem, že je to proto, že jeho partner tráví čas se svou milenkou či milencem, a nabývá přesvědčení, že čím více on trpí, tím lépe se oni dva cítí. Tento „pákový efekt“ však neplatí v opačném směru, tedy pokud má člověk pocit, že si momentálně vede dobře, nevyvolává to v něm nutně dojem, že se jeho partner a milenec nebo milenka mají špatně (Klimeš, 2010).

Ke své obraně podváděný často užívá obranných mechanismů, jako je například popření (Vágnerová, 2008). Může užívat i vytěsnění, nebo také racionalizaci s intelektualizací, které ho však neuchrání před negativními emocemi. K únikovým strategiím patří rovněž uchýlení se k cigaretám, alkoholu, sexu či lékům (Janáčková, Nová, Weiss, 2008). Lidé obtížně vyjadřující emoce přitom častěji využívají racionalizaci a vytěsnění, submisivní lidé zase častěji trpí pocity viny a depresemi (Janáčková, 2010).

Obranou je také hledání viníka. Pokud je viník nalezen v milencích, agrese je obrácena mimo vlastní partnerský vztah a ten je do jisté míry očištěn (Vágnerová, 2008). Je-li viníkem označen podváděný, trpí sebeobviňováním. Pokud je viníkem označen podvádějící, bývá mu vyčítána bezohlednost a sobeckost. Vina může padnout i na samotný vztah s odůvodněním, že se k sobě partneři nehodili nebo spolu málo komunikovali. Příčiny a okolnosti nevěry jsou však daleko komplikovanější a provázanější, než aby mohly být takto jednoznačně určeny (Vaughanová, 2009).

6. 3. Podvádějící

Nikdo není jednoznačně předurčený k tomu, že svého partnera jednoho dne podvede. Existují však lidé, kteří mohou mít k nevěře větší sklony, než mají jiní, ani to však ale neznamená, že budou stoprocentně nevěrní, zatímco jiní určitě zůstanou věrní. K nevěře vede nejen jisté osobnostní nastavení člověka, ale i konkrétní situace, příležitost a motiv (Janáčková, Nová, Weiss, 2008).

Nejen podváděný vnímá nevěru velmi intenzivním, negativním způsobem. I podvádějící je jen člověk a mnohdy trpí stejně, jako jeho partner. Pokud k nevěře z jeho strany dojde, bývá to často proto, že mu ve vztahu něco chybí – bez původního úmyslu podvádět. Nevěra však přichází pomalu a člověk si možnost, že bude svému partnerovi nevěrný, většinou nepřipouští až do chvíle, kdy k tomu skutečně dojde (Šamánková, Novák, 2007).

Podvádějící bývá zaplaven pocity viny, cítí se slabý a zranitelný a útěchu pak často hledá a mnohdy i nachází právě v nově navázaném vztahu. To mu z počátku může vyhovovat, ale většinou jen do doby, než je vztah vyzrazen nebo s danou situací přestává být spokojená třetí strana. Celá situace potom na nevěrného vytváří oboustranný tlak a vyvolává v něm zmatek a stres. V důsledku toho klesá jeho pracovní výkonnost, mohou se objevit deprese a nespavost i strach, že jako rodič ztratí pozitivní obraz v očích svých dětí. Podvádějící si rovněž uvědomuje, že situace má pouze dvě řešení, že se ani jedno neobejde bez problémů a ať už se rozhodne tak, anebo tak, někomu bude muset ublížit (Kirschenbaumová, 2009).

Nalezení řešení celé situace bývá znesnadněno i tím, že podvádějící často miluje jak svého dlouhodobého partnera, tak partnera nového. Šamánková a Novák odhadují, vycházejíc ze své poradenské praxe, že až dvě třetiny podvádějících mají upřímně rády jak legálního, tak mimomanželského partnera (Šamánková, Novák, 2007).

6. 4. Milenci a milenky

Třetí osoba, doplňující poslední vrchol milostného trojúhelníku, bývá velmi často vnímána jako příčina všeho neštěstí, rozvraceč rodiny, ten, kdo za vše může, amorální jedinec bez pocitů studu a viny. Tento způsob vnímání, třebaže je poněkud černobílý, slouží k očištění viny z vlastního partnera i sebe samého (Kratochvíl, 2000).

Milenec či milenka bývá podle mnohých názorů bezcitný, sobecký člověk, který udržuje vztah s někým, kdo je zadaný, především pro své vlastní uspokojení. Ve skutečnosti si však málokdo začíná poměr proto, že chce někomu ublížit (Vaughanová, 2009).

Proč tedy milenec či milenka i nadále zůstávají v tomto vztahu? Podle Marie Vágnerové v něm zejména svobodné ženy pokračují proto, že touží mít alespoň nějaké partnerství, protože už se na zadaného partnera citově navázaly a kvůli přetrvávající iluzi, že se tento partner nakonec se svou ženou přece jen rozejde (Vágnerová, 2008).

Třetí strana ve fantazii podváděného člověka často získává rozměrů femme fatale či donchuána. Pokud se však s touto osobou podváděný seznámí, mnohdy zjišťuje, že i milenec nebo milenka je jenom obyčejný člověk, rozplyne se jeho démonický obraz a někdy dokonce může mezi podváděným a třetí stranou vzniknout i jakési spojenectví či přímo přátelství. Ovšem ne každé takové seznámení musí dopadnout dobře, protože ne každý aféry lituje. Trvá-li podváděný na seznámení, riskuje otevřené nepřátelství, posměch, nezastíraný boj a nenávist. Seznámit se s člověkem, s nímž partner navázal vztah, přitom chtějí spíše ženy (Vaughanová, 2009).

Milenci a milenky mívají roli člověka, který s podvádějícím nesdílí každodenní starosti a kterému nevěrný ukazuje pouze svou nejhezčí tvář. Ve vztahu jde někdy spíše o hraní této role než o konkrétní osobu milence nebo milenky. Jakmile proto hrozí, že se milenecký vztah změní na partnerský a i ten bude zákonitě naplněn jak radostmi, tak starostmi, nezřídka mizí jeho kouzlo a vztah se hroutí (Vaughanová, 2009).

6. 5. Děti

Nevěra zasáhne do života nejenom těm, kteří jsou podváděni či podvádějí, ale také jejich dětem. Ty často ztrácejí důvěru ve vztah rodičů, důvěru ve svět a pocit bezpečí (Koucká, 2009). Odhalení nevěry pro ně bývá šok, před kterým se je rodiče snaží tajejně poměru uchránit. Děti jsou však k takovýmto problémům daleko vnímavější, než si dospělí myslí, a proto nezřídka vytuší, že se ve vztahu něco děje, aniž by přesně věděly, co to je (Swenson, 2010). Pokud děti cítí, že se mezi rodiči něco stalo, ale neví přesně co, vyvolává to u nich pocity nejistoty a viny. Rozhodnou-li se proto rodiče dětem o nevěře povědět, měli by je ujistit (pokud možno společně), že se nic

nestalo jejich vinou, že je oba rodiče mají pořád stejně rádi, a povědět jim, co se ve vztahu bude dít dál (Vaughanová, 2009).

Během řešení problému by se měli rodiče vyvarovat toho, aby dítětem manipulovali, lhali mu nebo ho zneužívali jako zbraň proti partnerovi (Plzák, 2000). Na dítě bude mít naopak dobrý vliv, pokud jeho rodiče zůstanou otevření, čestní, pozitivní a optimističtí. Vhodné je, když se budou i přes zmatek způsobený novou situací snažit dodržovat sliby a dovedou si i v krizi, jakou představuje nevěra, zařídit vlastní život (Everett, Evrettová, 2000).

To, jak bude vztah s dětmi odhalením nevěry ovlivněn, záleží na několika faktorech. Jedním z nich je *věk dětí* – děti staré šest let a mladší nebudou nevěru vnímat tolik jako děti starší, které budou k problému citlivější, a to nejvíce v období okolo deseti let. Pokud jsou už děti v období dospívání, dokáží o problému více mluvit. Záleží i na tom, jaký byl *vztah rodičů s dětmi* předtím, než došlo k odhalení nevěry, a jestli už tehdy děti vnímaly, že je v manželství jejich rodičů problém, nebo pokud za jediný problém považují pouze aktuální nevěru (Kirschenbaumová, 2009).

Podle výzkumu provedeného Platem, Nalbonem, Casanovou & Wetchlerem ovlivňuje otcovská nevěra a rodičovský konflikt děti i tehdy, když už jsou dospělé. Výsledky výzkumu sice neprokázaly vliv nevěry na internalizované modely dospělých dětí, ukázalo se však, že děti, jejichž rodiče žili v konfliktním vztahu, vnímaly sebe i své okolí negativněji. Ve vztazích dospělých dětí, které věděly o nevěře svého otce, také častěji docházelo k nevěrám, než ve vztazích dětí, které se domnívaly, že jejich otec byl věrný. Autoři proto zdůrazňují, aby v případě rodičovských problémů docházelo nejen k terapii individuální a párové, ale i rodinné (Platt et al., 2008).

6. 6. Rodiče

Nejen děti bývají ovlivněny nevěrou svých rodičů, jsou to i rodiče těchto rodičů, kteří problém mohou velmi citlivě prožívat. Nikdy ovšem při posuzování situace nemohou být zcela objektivní a jsou nuceni uznat buď chybu svého dítěte, anebo se obrátit proti zeti či snase, což také bývá pravděpodobnější (Novák, 1996).

Rodiče manželů mívají tendenci zasahovat do konfliktu svých dětí se záměrem pomoci, ovšem věci spíše zhoršují. Často se také stává, že oba manželé už mají mezi sebou nevěru vyřešenou a chtějí začít od začátku, ale rodiče podváděného nedokáží

zapomenout a odpustit a působí tak mezi manžely další problémy. Rodiče proto bývá lepší problémem nevěry nezatěžovat (Šmolka, 2003).

6. 7. Přátelé

Nevěra jistým způsobem ovlivní i okruh přátel daného páru. Podle Botwinové je podvádějící muž skupinou svých přátel přijímán lépe, než je přijímána žena, a mnohdy u svých přátel paradoxně stoupá na ceně (Botwinová, 1996).

Nevěrný člověk by pokud možno neměl být přáteli kritizován či odsuzován, ale vyslechnut a pochopen. Nevěru přítelova partnera je dobré řešit přednostně s partnerem, danému příteli by se měla nevěra jeho protějšku svěřit teprve tehdy, pokud se na ni sám přímo zeptá, což bývá znamením, že je připraven slyšet pravdu. Vše je ale samozřejmě velmi individuální a záleží na každém konkrétním vztahu (Vaughanová, 2009).

7. MOŽNÁ ŘEŠENÍ NEVĚRY

7. 1. Co nedělat?

Nevěra je problém, jehož řešení nebývá snadné a nemělo by se proto uspěchat. Zpracování otázky nevěry si žádá svůj čas, stejně tak jako následné hojení ran (Novák, 1996). Podle Vybírala v případě nevěry platí pravidlo „pěti Ne“: nevyšetřovat, neobviňovat, nevyhrožovat, nevyžadovat sex a nezatahovat do problému děti (Vybíral, 1995). Naopak běžná komunikace mezi partnery by měla zůstat zachovaná, stejně tak jako chod společné domácnosti (Plzák, 2000). Nevěra by neměla být důvodem k rozvodu či rozchodu, pokud předtím manželství či partnerství alespoň uspokojivě fungovalo (Plaňava, 1994). Řešením v žádném případě není ani sebevražda nebo pokus o ni, k čemuž se častěji uchylují ženy, s úmyslem vyvolat ve svém partnerovi pocity viny a přimět ho tak, aby se k nim vrátil (Yovell, 2007). Konstruktivním východiskem není ani nenávist či zatracování opačného pohlaví. Za vztah jsou vždy odpovědní oba partneři a vinu proto nelze svalovat pouze na jednoho z nich. Aby podváděný nedělal v dalším vztahu stejné chyby, měl by nejdříve více poznat sám sebe a tím i lépe porozumět vzniklé situaci a snadněji se s ní vypořádat (Vollmerová, 1998).

7. 2. Přiznat se?

Na tomto místě snad ani nelze nezmínit Miroslava Plzáka a jeho zpopularizované „zatloukat, zatloukat, zatloukat“. Sám Plzák doslova říká toto: „Dokud to jde, doporučuji nepřipustit, aby se partner k nevěře přiznal.“ (Plzák, 2000, s. 46). Přizná-li se podvádějící k nevěře, riskuje totiž vznik partnerských problémů a rozvrat vztahu (Plzák, 2000).

Rovněž Ivo Plaňava radí podvádějícím, aby se k poměru nepřiznávali. Soudí, že břemeno nevěry by tak dolehlo i na druhého partnera a vztah se třetím člověkem by se pouze zlegalizoval (Plaňava, 1994). Motivem k přiznání se může být dobře míněná upřímnost i pocit viny, doznání nevěry však partnera zbytečně raní a pocit viny neutiší. Vhodnější než pozdní upřímnost je vybudovat si co nejupřímnější vztah, jehož problémy nebude třeba řešit nevěrou. Přiznat se k nevěře je namístě pouze tehdy,

dojde-li k nechráněnému styku nebo hrozí odhalení poměru, protože v tomto případě je lepší slyšet pravdu od partnera, než od cizího člověka (Kirschenbaumová, 2009).

Opačným argumentem je však to, že nevyřešená nevěra pouze způsobuje další problémy mezi partnery. Pravda, třebaže trpká, je přijatelnější než věčná nejistota a dohady (Vaughanová, 2009). Je tedy lepší přiznat se, anebo poměr tajit? Dita Šamánková a Tomáš Novák soudí, že: „Jako správná odpověď na otázku, zda bolí pravda nebo lež, se tedy nabízí, že nejvíce bolí nepřipravenost na pravdu.“ (Šamánková, Novák, 2007, s. 89).

7. 3. Možnosti podváděného

Pro podváděného existují v zásadě tři základní možnosti, jak situaci řešit: nevěru odpustit a dál ji nepřipomínat a netrestat, nevěru neodpustit a vztah ukončit anebo nevěru tolerovat (Hollá, 2010).

Rozhodnutí, zda ve vztahu pokračovat, je prvním a nejdůležitějším krokem. Pokud si v tomto bodě nejsou jeden či oba z partnerů jistí, šance na obnovení fungujícího vztahu se snižují (Černá, 2010).

Klíčové je, zda podvádějící poměr vnímá pouze jako chvilkovou známost, nebo zda s milencem či milenkou navázal dlouhodobý, plnohodnotný vztah. Někteří muži dávají přednost aférám s prostitutkami, které, třebaže mohou ženu velmi ranit, jsou pro vztah tou nejméně ohrožující variantou. Tato možnost totiž pro muže představuje pouze potěšení bez závazků a mnohdy značí, že je pro něj jeho manželství či partnerství důležité a nechce jej narušit jiným paralelním vztahem, proto volí právě tuto cestu k uspokojení svých potřeb (Barrowsová, Newman, 1997).

Pro podváděného je důležité, aby znovu získal sebedůvěru a nebral nevěru jako osobní selhání (Vaughanová, 2009). Je dobré chvíli se věnovat sám sobě, udělat si radost, najít si novou zálibu. Podvedený by měl znát co nejméně detailů partnerova poměru. Čím více informovaný bude, tím hůře se mu bude na záležitost zapomínat. Je vhodnější vědět co nejméně a netrápit se (Šmolka, 2010).

Vhodné není ani nevěrného partnera donekonečna trestat. Podle principu sdílené frustrace se někteří podvádění snaží svého partnera přimět trpět tolik, jako trpí či trpěli oni sami. Pokud však trestání trvá neúměrně dlouho, může vzniklá samota dovést partnera k další nevěře (Klimeš, 2010).

Rozhodne-li se dvojice vztah zachovat, je třeba vrátit do něj dobrodružství, nechat partnerovi soukromí, ale i možnost zazářit, chválit ho. Zároveň je vhodné, pokud ženy přenechají muži část kontroly nad tím, co se děje doma. Rozhodně se však nedoporučuje partnerovi oplácet vlastní nevěrou (Barrowsová, Newman, 1997). Ti, kdo častěji oplácí nevěru nevěrou, jsou muži (Firestone, Firestoneová, Catlett, 2006).

Pokud to vypadá, že se partner nezmění, vhodnější, než ho neustále omlouvat a naivně věřit v zázrak, je nevěrného opustit (Botwinová, 1996). V případě partnerovy nevěry by vztah ukončilo přibližně 44% žen mladších třiceti let, 32% žen starších třiceti let, 28% čtyřicátnic a 11% žen staršího věku (Pease, Peaseová, 2001).

Jiným výzkumem bylo zjištěno, že přibližně dvě třetiny studentů obou pohlaví (69,1%) by chtělo ukončit vztah, pokud by jim jejich partner byl nevěrný, a dále, že téměř polovina z celkového počtu respondentů (45%) po odhalení partnerovy nevěry vztah skutečně ukončila. Možnost ukončení vztahu volili spíše ti studenti, jež byli zamilovaní a citově nebo tělesně týraní (Knox et al., 2000).

7. 4. Dilema podvádějícího

Na podvádějícím spočívá tíha rozhodnutí, zda zůstat s partnerem v bezpečí známého vztahu, anebo vykročit vstříc tomu novému. Toto rozhodnutí bývá obzvláště těžké pro hodné, spolehlivé muže, kteří svou partnerku podvedli jen jednou, zatímco ženy jsou v těchto rozhodnutích daleko ráznější (Šmolka, 2003). Jsou to především muži, kterým se těžko opouští dlouhodobá partnerka a s ní i celý jeden život. Málomocný nevěrný muž se doopravdy touží se svou ženou rozvést (Barrowsová, Newman, 1997).

Podvádějící je podle Kirschenbaumové často obyčejný chybující člověk, ve kterém nevěra vzbuzuje pocity viny a následný dojem, že si zaslouží trest. Když si proto vybírá, kterému vztahu dát přednost, může si podvědomě vybrat špatně, a tak se i potrestat, nebo problém neřešit, dokud neztratí obě strany. Je však vhodnější, když se podvádějící sám zavčas rozhodne, nalezne pravý motiv, proč k nevěře došlo, a uvědomí si, s kým chce ve vztahu pokračovat (Kirschenbaumová, 2009).

Při rozhodování je potřeba odbourat rušivé, vnímání zkreslující emoce, kvůli kterým jedinec mnohdy jak svého partnera, tak svého milence vnímá v nereálném, vinou či euforií zastřeném světle. Je třeba, aby si dotyčný v procesu rozhodování ujasnil, s kým sdílí potřeby, obavy, životní styl a očekávání do budoucna, s kým se umí

uvolnit a zasmát, s kým se cítí bezpečně, ke komu je fyzicky přitahován, ke komu cítí respekt. Je vhodné srovnat vztah, který ho pojí k oběma lidem, porovnat jejich osobnosti i to, jak se s každým z nich cítí. Je třeba uvědomit si, co člověk od života nejvíce chce a představit si, jak by vypadala jeho budoucnost, kdyby se rozhodl tak či onak. Pomoc může člověku rovněž poskytnout rozhovor s nestrannou osobou (Kirschenbaumová, 2009).

Nalézání řešení může být komplikovanější tehdy, mají-li partneři děti. Poté je třeba rozhodnout, co bude pro potomstvo v dané konkrétní situaci lepším příkladem do života – zda to, že spolu rodiče zůstanou, nebo to, že vztah ukončí (Collins, Collinsová, 2010). Rozvod rodičů přitom nemusí pro děti automaticky představovat tu nejhorší variantu. Pokud se dětem dostává lásky a podpory, může pro ně být rozvod lepším řešením než domácnost hádajících se rodičů, kteří k sobě navzájem ztratili respekt (Kirschenbaumová, 2009).

7. 5. Konečné rozhodnutí

Rozhodne-li se podvádějící z původního vztahu odejít, je lepší ho nechat, neprosit, nevyhrožovat. Chce-li partner v původním vztahu zůstat, měla by spolu dvojice co nejvíce komunikovat, mluvit o svých potřebách, prodiskutovat problémy společného vztahu a vyjasnit si, co by se mohlo zlepšit a změnit (Botwinová, 1996).

Jestliže se situace dlouhodobě jeví jako bezvýchodná a bez naděje na nalezení řešení, lze zkusit tzv. strukturovanou separaci. Manželé se od sebe odloučí a podvádějící se stěhuje ke svému milenci či milence. Rodiče se dohodnou na výživném a navštěvování dětí, kontakty mezi sebou však omezí na minimum. Aby separace byla účinná, měla by trvat přibližně půl roku. Během odloučení může podvádějící začít postrádat rodinu a zidealizovanou třetí stranu vnímat ve světle reálných každodenních starostí. Ve čtyřech z pěti případů poté dochází k obnově původního vztahu. Je-li však nový svazek stabilnější a spokojenější než ten původní, strukturovaná separace alespoň splní úlohu zkušebního rozvodu a připraví pár na rozvod skutečný (Šmolka, 2003).

Dvojice může rovněž vyhledat odbornou pomoc. Poradenství psychologové páru nabízejí objektivní řešení problému, především pokud se jedná o situační nevěru, psychoterapeuti se více zaměřují na nevěru vyvolanou osobními dispozicemi člověka (Šmolka, 2003).

Vzhledem k různým definicím, typům a možným vyústěním nevěry bývá pro psychology otázka podvádění ožehavým tématem a způsob jeho řešení nejednotný. Terapii lze primárně zaměřit na emoce, na řešení, na vztah apod. V jednotlivých způsobech řešení nevěry lze však nalézt i určité společné prvky, z nichž nejdůležitějšími se zdají být odborníkova otevřená mysl a přizpůsobivost (Hertlein, Wetchler, Piercy, 2005).

Ať už se partneři rozhodnou nevěru vyřešit jakkoliv, v zásadě platí, že důležitější než samotná nevěra je to, co se mezi partnery děje poté – jestliže se snaží zachránit narušený vztah, anebo se o jeho záchranu ani nepokouší (Šmolka, 2003).

7. 6. Odpuštění a obnovení důvěry

V prostředí, v němž byla zrazena důvěra, se těžko vytváří dostatečný pocit bezpečí, které je podmínkou otevřené komunikace (Hertlein, Wetchler, Piercy, 2005). Dojde-li ve vztahu k nevěře, nestačí proto na událost pouze zapomenout, je třeba odpustit si a obnovit vzájemnou důvěru. To, zda člověk dokáže odpustit, je přitom ovlivněno jeho výchovou, zkušenostmi, hodnotami, postoji, sebepojetím, hloubkou rány, kterou člověk utřil, ale i krizovými obdobími života (například krizí středního věku). Obecně snadněji odpouštějí osobnostně vyzrálí lidé se zdravou sebedůvěrou a hůře lidé vysoce citliví ke kritice, ublížení či zahanbení (Weiglová, 2010).

K obnovení důvěry dochází dlouze a pozvolna, je potřeba, aby se podvedený nejprve vypořádal s bolestí, kterou cítí. Pro vztah bývá prospěšné, když partneři zajistí, aby se ten druhý cítil milovaný, navzájem se ctí a podporují, dotýkají se, jsou spolu, jsou otevření a jednoduše dělají to, co dosud zanedbávali (Kirschenbaumová, 2009).

Ztratí-li někdo důvěru v jednoho člověka a se situací se nedokáže vyrovnat, může si s sebou nedůvěru nést do příštího vztahu a tím si působit další komplikace. Vhodné je mít ve vztahu nadhled a být si vědom toho, že každý je chybující bytost, ale na druhou stranu neodpouštět to, čeho partner nelituje (Koucká, 2009). Aby člověk mohl bojovat za svůj vztah, je třeba v něj věřit (Yovell, 2007).

8. POZITIVNÍ STRÁNKY NEVĚRY A JEJÍ PREVENCE

8. 1. Pozitivní stránky nevěry

Nevěru je možno vnímat jako krizi, jež dá páru šanci něco změnit, jako krok na cestě k cíli, kterým je zlepšení situace, jako proces, pomocí kterého si člověk udělá pořádek v životě (Kirschenbaum, 2009). Po dlouhém období bez komunikace může nevěra mezi partnery prolomit ledy, obnovit komunikaci a opět je citově sblížit (Botwinová, 1996).

Nevěra je signálem, že jsou ve vztahu problémy, kterým se nelze vyhýbat. Ať už se je partneři rozhodnou vyřešit či dají přednost ukončení nefungujícího vztahu, znamená to pro ně růst. Postaví-li se dvojice k problému čelem, stává se řešená nevěra pro oba příležitostí k ponaučení se i k lepšímu porozumění sobě samotnému (Corneau, 2007).

8. 2. Prevence nevěry

Nejúčinnějším způsobem, jak bojovat s nevěrou, je nevěře předcházet – výchovou, výběrem partnera a prací na vztahu. Během výchovy dítěte jsou důležité vhodné vzory pro jeho budoucí život a vztahy. Při výběru partnera by se měl člověk vyhýbat velmi nejistým či dobrodružným partnerům, ideální není ani velký věkový, vzdělanostní či kulturní rozdíl, negativní roli může sehrát i závislost na alkoholu. Je potřeba také pracovat na vztahu mezi partnery, dbát na občasnou změnu, překvapení, spontánní projevy lásky a udržovat ve vztahu trochu napětí a nejistoty (Šmolka, 2003).

Někteří partneři podléhají přesvědčení, že se ani v průběhu času podoba jejich vztahu nezmění a společné manželství bude zcela nezávisle na jejich snaze, vůli a odhodlání buďto harmonickým souzněním, anebo v opačném případě trnitou cestou nevyhnutelně zakončenou rozvodem. Toto přesvědčení ovšem nebere v potaz přirozený vývoj vztahu i osobností obou manželů (Celmerová, 1990).

Prevenčí proti nevěře je také nevyhýbat se otevřeným přiznáním o přitažlivosti někoho jiného. Pokud si člověk toto odmítá přiznat, budí to v něm ještě větší pokušení (Vaughanová, 2009). Zároveň je vhodné posilovat sebevědomí sobě i partnerovi a

nenechat se vyvést z míry občasnými výkyvy ve vztahu během manželských krizí (Plaňava, 1994).

Pokud chce člověk vytvořit zdravý fungující vztah, neměl by být na druhém příliš závislý, ale měl by umět žít i bez spalující romantické lásky a překonat jistou prázdnotu a depresi, které se u někoho mohou objevit, jakmile prvotní zamilovanost zmizí. Měl by v sobě najít pocit životní radosti nezávislý na romantické lásce, který potom tvoří základ zdravého života ve dvou, a mít ve vztahu rád to, co je, a ne litovat toho, co není. Navíc: „Člověk nemůže milovat, když nemá rád sám sebe.“ (Corneau, 2007, s. 226).

8. 3. Věrnost

Věrnost existuje za předpokladu, že lidé dokáží ovládnout své sexuální pudy a tendence k vyhledávání nových zážitků v této oblasti. Motivem k ovládnutí by jim přitom měla být láska, vědomí odpovědnosti, povinnosti a snaha vyhnout se konfliktům a ohrožení vztahu (Kratochvíl, 2000). Barrowsová a Newman však zastávají názor, že celoživotní věrnost je ideál, nikoliv skutečnost. Obě pohlaví mají od sebe navzájem nereálná očekávání, přitom si však málo nabízejí, protože ve společnosti, kde vládne individualismus, se nikdo nechce obětovat. Lidé jakoby pořád čekali, že najdou něco lepšího než to, co mají (Barrowsová, Newman, 1997).

Peggy Vaughanová hovoří o tzv. mýtu monogamie: „Mýtus monogamie je víra, že monogamie je v naší společnosti normou, kterou společnost podporuje.“ (Vaughan, 2009, s. 24). Tento mýtus vytváří dojem, že je snadné být ve vztahu věrný, případná nevěra je potom vnímána jako osobní selhání a vyvolává pocity viny, stud, zraněnou hrdost, zmar a další negativní emoce. Protože však monogamie není normou, měla by se společnost oprostit od tohoto mýtu, a to ne kvůli omlouvání nevěr, ale kvůli snadnějšímu vypořádání se s pocity viny podvádějících a studu podvedených. K monogamii by se nemělo přistupovat jako k něčemu automatickému, ale měla by být vědomou volbou. Je v pořádku, když partnery bude přitahovat i někdo jiný nezávisle na lásce, kterou k sobě partneři cítí. Upřímná, otevřená komunikace a blízkost s důvěrou by měly být ve vztahu důležitější než podezírání (Vaughanová, 2009).

Sliby věrnosti, třebaže z počátku vycházejí ze skutečného přání být věrný, se mohou snadno porušit, pokud jsou založené na falešném předpokladu vlastnění druhého

partnera nebo na pojetí monogamie jako společností diktované a partnery automaticky přebírané a očekávané normy. Věrnost by měla být založená na svobodě volby, na přání sdílet se svým partnerem život a na opravdovém, ryzím osobním závazku k tomuto člověku (Firestone, Firestoneová, Catlett, 2006).

9. STRUČNÝ VÝVOJ ČLOVĚKA OD MLADÉ DOSPĚLOSTI PO PRAVÉ STÁŘÍ S DŮRAZEM NA SOCIÁLNÍ SÍŤ, MANŽELSTVÍ A PARALELNÍ VZTAHY

9. 1. Období mladé dospělosti

Období mladé dospělosti lze vymezit přibližně od 20. do 40. roku člověka (Vágnerová, 2008). V této době by již měla být vyřešena adolescentní krize identity. Klíčovým úkolem tohoto období je vyřešit spor mezi intimitou a izolací nalezením schopnosti milovat (Erikson, 1999). Důležité je rovněž přijetí a ztotožnění se s rolí dospělého (Langmeier, Krejčířová, 2008).

Mladý dospělý řeší otázky týkající se profesní role a není již tolik závislý na své původní rodině. Sociální normy bývají nejrůzněji přetvářeny, přičemž mladý dospělý takové chování často toleruje i omlouvá. Navazuje mnoho nových vztahů, které může velmi intenzivně prožívat. Později během dospělosti se počet citových vztahů opět snižuje, zvyšuje se ovšem jejich kvalita (Vágnerová, 2008). Proměny sociální sítě dospělého člověka byly podrobně popsány v nedávné longitudinální studii, zahrnující 177 635 participantů. Bylo potvrzeno, že celkové množství vztahů roste do mladé dospělosti a poté se plynule zmenšuje, což platí především pro síť přátel. Velikost rodinné sítě ovšem zůstává od adolescence až po stáří stabilní a ostatní sociální sítě, zahrnující kupříkladu sousedy či spolupracovníky, nabývají na významu jen během některých životních období. Největší vliv na změnu sociálních sítí má přechod k rodičovství, nástup do práce či ovdovění (Wrzus et al., 2013).

Někteří současní autoři však stále častěji poukazují na fenomén tzv. vynořující se dospělosti, která je pozorovaná především ve vyspělejších světových oblastech u určité části mladé populace, přibližně v období mezi 18 a 25 lety. Toto období je zcela odlišné od adolescence i mladé dospělosti, v podstatě tvoří jakýsi přechod mezi nimi, ale není ani jedním z nich. Stále přetrvává jistá závislost z dětství a chybí povinnosti dospělého, ale mladí lidé se již nevnímají jako adolescenti, ovšem zatím ani jako dospělí. Dochází k oddalování manželství i rodičovství a naopak k prodlužování doby studia a přípravy na povolání. Člověk v tomto období volnosti hledá sebe sama, pokračuje tedy ve formování identity a experimentuje s rolemi, často se také odpouští rizikového chování, spojeného např. s užíváním alkoholu. Spousta možností před ním

nadále zůstává otevřená a mnohá rozhodnutí o budoucnosti nejsou ještě definitivně učiněná. Oproti adolescenci se však člověk intenzivněji zabývá otázkami budoucí pracovní role, na kterou se také aktivně připravuje, a rovněž jeho partnerské vztahy se stávají intimnější a vážnější (Arnett, 2000). Fenomén vynořující se dospělosti byl popsán také v České republice. Značná část lidí ve věku mezi 18 a 27 lety uvádí, že se ještě necítí být zcela dospělá. Pocit skutečné dospělosti se ovšem zintenzivňuje s přibývajícím věkem dotyčného a bývá posilován manželstvím či rodičovstvím. Na pomezí mezi adolescencí a dospělostí se cítí být spíše studenti a mladí lidé, kteří dosud žijí u rodičů (Macek, Bejček, Vaníčková, 2007; in Chaloupková, 2013).

Genderové role pro období mladé dospělosti bývávaly dříve zřetelně odlišené. Muži bývali spíše popisováni jako dominantní, silní, nezávislí, se sklony k soupeření, agresivitě, rizikovému chování a sebepřeceňování, s potřebou podat výkon a nezklamat. Ženy bývaly spíše popisovány jako submisivní, citlivé, vnímavé, emotivní, více ovlivnitelné, méně zaměřené na výkon a více na vztahy, s potřebou vyhledávat pomoc v krizových situacích a tendencí více dbát o svůj vzhled. V současné době však dochází k pozvolné proměně genderových rolí, vlivem čehož se ženy stávají více dominantními, sebevědomějšími, nezávislejšími a samostatnějšími a v návaznosti na to získávají lepší, prestižnější společenská postavení. Tato proměna bývá ženami coby důsledek emancipace hodnocena kladně, přestože potřeby úspěchu a nezávislosti mohou odporovat potřebám udržet si vztah či mít rodinu. Muži, konfrontovaní s těmito silnými ženami, bývají často nejistí, brání se agresivně a musí také řešit dilema, zda navázat vztah s partnerkou, jež má podobné zájmy, nebo s partnerkou, která zastává tradiční ženskou roli (Vágnerová, 2008).

Dalším z úkolů mladé dospělosti bývá nalezení životního partnera a vytvoření intimního, stabilního vztahu, který by dostatečně uspokojoval potřeby citové, sexuální i společenské (Vágnerová, 2008). V současnosti dávají mnozí lidé přednost jiným formám partnerského soužití než je manželství, rovněž počet svobodných matek i rozvodů se zvyšuje. Dnešní společnost ovšem lidem také nechává větší čas i prostor k dozrání a přijetí role dospělého, díky čemuž mladí lidé mohou později přistupovat k partnerství i rodičovství odpovědněji (Langmeier, Krejčířová, 2008).

Vývoj vztahu mezi partnery zprvu prochází zamilovaností, kratším obdobím intenzivních citů, kdy pouze zběžná znalost partnera usnadňuje vytváření romantických představ o něm (Plhánková, 2007). Během tohoto období dochází k idealizaci partnera a stylizaci vlastní osoby (Vágnerová, 2008). Naproti tomu období realistického vztahu

s sebou přináší reálnější vnímání partnera, pocity odpovědnosti, ale také hlubší citové pouto (Plháková, 2007). Partneři jsou si vědomi slabin svého protějšku, ale jedná-li se o skutečnou lidskou lásku, nekritizují jeden druhého, ale spíše si navzájem pomáhají: „Lidská láska bere druhého člověka jako individuum a vytváří si k němu individuální vztah. Romantická láska bere druhého člověka jen jako herce, který má určenou roli v dramatu.“ (Johnson, 2003, s. 189). Navázání a udržení vážného vztahu ovšem vyžaduje snahu každého z partnerů, což bývá mnohdy vnímáno jako málo přitažlivé a lákavé (Vágnerová, 2008).

Z výzkumů vyplývá, že během prvních deseti let trvání partnerství dochází ve vztahu bezdětných heterosexuálních partnerů k úbytku a poté opět k přibývání spokojenosti a ve vztahu heterosexuálních partnerů s dětmi ke dvěma vlnám úbytku spokojenosti. U homosexuálních párů nedochází k žádné kvalitativní změně vztahu, homosexuální ženy však bývají v porovnání s homosexuálními muži ve vztahu celkově spokojenější (Kurdek, 2008).

9. 2. Období střední dospělosti

Období střední dospělosti lze vymezit přibližně od 40. do 50. roku života (Vágnerová, 2008). Hlavním úkolem tohoto období je vyřešit rozpor mezi tvořivostí a stagnací nalezením generativity, schopnosti pečovat (Erikson, 1999). Péče o rodinu či firmu přesahuje život člověka a přispívá k jeho životní spokojenosti. V tomto období je dosaženo vrcholu osobní zralosti člověka, vnitřní autonomie, ale i zodpovědnosti. Objevují se první příznaky stárnutí, které jsou však kompenzovány získávanými životní zkušenostmi a stabilní emotivitou člověka. Jako takové se tedy období střední dospělosti jeví být obdobím protikladů – člověk je na vrcholu svých sil, ale zároveň si uvědomuje časovou omezenost dalšího rozvoje a nezvratnou ztrátu některých šancí a možností.

Mezi 35 a 45 lety dochází ke krizi středního věku – k bilancování dosavadního života, což bývá často doprovázeno pocity napětí, prázdnoty a nespokojenosti, ale může také člověka dovést k mnoha změnám v jeho životě i k lepšímu poznání sebe sama. Krizi středního věku lze vnímat jako boj proti stereotypu a rutině, jako potřebu změny (Vágnerová, 2008). Podle výzkumů prožívá psychický přechod ve věku mezi 35 a 50 lety až 80% dospělých (Sadock a Sadock, 1999).

V období střední dospělosti dochází také k procesu individuace, kdy člověk utváří sám sebe coby jedinečnou lidskou bytost, rozvíjí svou osobnost, stává se sám sebou, ale zároveň se začleňuje do okolního světa (Jacobi, 1992). Během procesu individuace dochází k sjednocení dílčích složek osobnosti, spojení protikladů a harmonizaci mužských a ženských rysů člověka. Muži se stávají emotivnějšími, ženy sebejistějšími a rozhodnějšími (Vágnerová, 2008). U většiny mužů se postupně zvyšuje míra jejich ženskosti, u většiny žen se naopak snižuje. Změna v míře ženskosti je přitom nezávislá na faktorech jako jsou manželství či rodičovství, ovlivňuje ji pouze psychické zdraví, a to jedině u žen. V případě psychicky zdravějších žen se míra femininity dle očekávání snižuje, v případě psychicky méně zdravých žen se však míra femininity zvyšuje (Jones, Peskin, Livson, 2011). Zatímco u žen starších generací se ve středním věku počínají objevovat některé mužské vlastnosti a rysy, u současných mladších žen lze tyto rysy pozorovat již v nižším věku, a proto se v období střední dospělosti pouze harmonizují (Vágnerová, 2008).

Proměnami prochází rovněž partnerský vztah člověka. Ten může podléhat stereotypní rutině každodenních povinností, spojené s vyhasínáním intimity a vnímané atraktivity či s ubýváním společných aktivit, otevřené komunikace a pocitů podpory a bezpečí. Každý z partnerů prochází ve svém životě jiným vývojem a výsledné změny mohou partnery znejistět či odcizit. Vlivem těchto faktorů může člověk hůře vnímat skutečnou hodnotu vztahu a často dochází k druhé krizi manželství (Vágnerová, 2008).

Změny, kterých by lidé ve věku mezi 40 a 50 lety ve společném vztahu rádi dosáhli, se nejčastěji týkají společně tráveného času. Dospělí by si přáli trávit více času s rodinou i o samotě s partnerem, méně pracovat, ale také užívat volný čas kvalitnějším způsobem. Další časté nespokojenosti se týkají sexuální oblasti, kde si dospělí přejí více fyzického kontaktu i spontánního zájmu o něj; dále oblasti komunikace a řešení problémů, kde by si dospělí přáli více naslouchat, dělat společná rozhodnutí a méně se hádat; či oblasti intimity a blízkosti, kde by partneři chtěli dostávat i dávat více citů (Christensen, Miller, 2006).

Pokud je vztah alespoň na přijatelné úrovni, přijímají partneři tělesnou i duševní změnu toho druhého jako samozřejmou věc (Vágnerová, 2008). Ke snadnějšímu přijetí počínajícího partnerova fyzického stárnutí i sexuálního stereotypu dochází tehdy, pokud ve vztahu stále zůstává láska, vzájemná úcta a pocit porozumění (Hrdlička, Kuric, Blatný, 2006). Možnost navždy zachovat vztah ve stejné podobě, jako tomu bylo na

začátku partnerství, je pouze mýtem a neschopnost přijmout zákonitý vývojové změny často ústí v navazování paralelních vztahů (Vágnerová, 2008).

Nevěra ve střední dospělosti, mnohdy podporovaná nutkáním využít posledních šancí k vytvoření intimního vztahu, slouží člověku k posílení jeho hodnoty, rozbití stereotypu a uvolnění z momentálně méně uspokojivých vztahů v rodině. Na rozdíl od hlubokého, stabilního partnerského vztahu, posilovaného společným sdílením života, bývá však omámení novým partnerem obvykle krátkodobějšího trvání a brzy vyprchá (Vágnerová, 2008). V roce 2011 byla podle Českého statistického úřadu nevěra nejčastější konkrétně definovanou příčinou rozpadu manželství, a to ze strany muže, i ze strany ženy (ČSÚ, 2012).

Podle zahraničních výzkumů bývá častým důvodem rozpadu vztahu také nezávislost ženy, což je ovšem často doprovázeno i jinými důvody, jako je například příliš brzy uzavřené manželství, ekonomické problémy, neshody v oblasti sexuality, konflikty rolí, alkoholismus či jiné závislosti atd. (Lowenstein, 2005). Ženy bývají na partnerovi nezávislé především díky svému zaměstnání. Následují-li vlastní kariéru, bývají zároveň mnohdy ze strany partnera méně podporovány. Ze statistických zjištění také vyplývá, že jsou to právě ženy, kdo častěji žádá o rozvod (Brinig, Allen, 2000; in Lowenstein, 2005). Pracující ženy tak mají o 22% větší riziko, že jejich vztah skončí rozvodem, než vztah žen, které nepracují (Poortman and Kalmijn, 2002; in Lowenstein, 2005). Z dalších analýz ovšem vyplývá, že to, jak se partneři cítí být ve vztahu spokojeni a oddáni jeden druhému, předpovídá možné manželské zklamání lépe než ekonomická nezávislost žen (Sayer and Bianchi, 2000; in Lowenstein, 2005).

V dobách, kdy rozvod nebyl tolik častý, docházelo k manželským rozlukám spíše ve vztahu více vzdělaných manželů, v současné době se však častěji rozvádí manželství partnerů méně vzdělaných. K tomuto fenoménu dochází i navzdory tomu, že ženy s vyšším vzděláním bývají na mužích méně ekonomicky závislé, i navzdory tomu, že vzdělanější lidé pojmají rodinné hodnoty liberálnějším způsobem (Dronkers, Kalmijn, Wagner, 2006).

9. 3. Období starší dospělosti

Období starší dospělosti je možné vymezit od 50. do 60. roku člověka. V tomto období začíná dospělý člověk pomalu stárnout, může bývat zvýšeně unavený, nejistý,

bát se selhání. Někteří starší dospělí hůře zvládají své emoce, trpí podrážděností či náladovostí, jiní emoce ovládají dobře. Ani psychické, ani fyzické změny však zatím nebývají přespříliš omezující (Vágnerová, 2008).

V zaměstnání je třeba se postupně připravovat k odchodu do důchodu, člověk zároveň často pociťuje touhu předávat dál to, co se naučil. Dospělý je v tomto životním období schopný dostatečného nadhledu, má bohaté zkušenosti, jiné pojetí hodnot, sebe, ostatních i světa. Citové vztahy nabývají na důležitosti, bývají stabilnější a hlubší. S definitivním odchodem dětí z domova jsou především ženy nuceny redefinovat svou roli, přičemž svou péči většinou věnují širší rodině a stárnoucím rodičům. Zároveň stále pokračuje proces harmonizace femininity a maskulinity jedince (Vágnerová, 2008).

Muži v tomto věku pociťují pokles hladiny pohlavních hormonů v podobě snížené sexuální výkonnosti a apetence, ženy mívají s poklesem hormonů spojené pocity méněcennosti, bezmoci, úpadku role ženy. Mezi partnery však roste tolerance a pochopení, podpora, sdílení a přijetí druhého člověka, na což je v tomto období také kladen větší důraz než na sexuální výkon. Manželé se již velmi dobře znají, jsou si vědomi hodnoty toho druhého a přijímají se takoví, jací jsou. Partner pro člověka představuje oporu, sociální kontakt, sdílené zkušenosti. Množství interakcí mezi partnery se ovšem někdy může snižovat a význam partnera může být skryt v každodenní rutině a starostech (Vágnerová, 2008).

Manželé však v tomto období bývají většinou spokojenější. Ženy vítají, že se muži postupně stávají citlivějšími, partneři mají také po odchodu dětí z domova méně důvodů k rozepřím a více času na společné koníčky. V některých případech však může odchod dětí z domova, nutnost změnit životní styl a potřeba najít si novou náplň společného volného času naopak ukázat na do té doby skrytou prázdnotu v partnerském vztahu (Vágnerová, 2008).

Pro manžele je důležitý společně prožívaný život a představa jiného partnera pro ně již může být stresující. V tomto období se vztahy rozpadají jen z velmi závažných důvodů – a to z důvodů jiných, než z jakých dochází k ukončení vztahu v mladším věku. Pokud se partneři rozhodnou vztah přece jen ukončit, jedná se většinou o bilanční rozhodnutí. Starší dospělí touží po klidu a jestliže ho v partnerství postrádají, raději vztah ukončí (Vágnerová, 2008).

9. 4. Období raného stáří

Období raného stáří se týká 60. až 75. roku života (Vágnerová, 2008). Pro toto období lidského života je typický konflikt mezi integritou a zoufalstvím, který by měl vyústit nalezením moudrosti (Erikson, 1999). K získání integrity je potřeba být pravdivý sám k sobě, akceptovat vlastní život takový, jaký byl a je, a pomocí životních zkušeností získat nadhled a stabilní postoj k životu coby k součásti nepřetržité řady generací. Úkolem stárnoucího člověka je nalézt smysl života, který má ještě před sebou, a způsob, jakým přistupovat ke svému stárnutí (Vágnerová, 2008).

Během raného stáří dochází k pozvolnému úbytku fyzických sil a zhoršování kognitivních procesů a smyslů, především zraku a sluchu. V důsledku toho se starší člověk může cítit nejistý a považovat jakékoliv změny za ohrožení. V oblasti emocí může dojít jak ke zklidnění, tak k větší iritabilitě. Ubývá potřeby stimulace, naopak potřeba jistoty a bezpečí se zvyšuje, stejně tak jako potřeba sociálního kontaktu. Potřeba seberealizace mírně klesá, někdy bývá hůře uspokojována, někdy je jejího naplnění dosahováno jinými způsoby než dříve. Na významu nabývá potřeba být užitečný, soběstačný, zachovat si sebeúctu (Vágnerová, 2008).

Sebepojetí jedince bývá ovlivněné odchodem do důchodu. Člověk už není tolik vázán pracovními a společenskými povinnostmi, což může být vnímáno pozitivně – jako možnost vyplnit si své dosud nerealizované sny, ale také negativně – jako zátěž a ztráta motivace či smyslu života. Starší člověk se však většinou se vzniklou situací s postupem času vyrovná (Vágnerová, 2008).

Kompenzaci za úbytek některých funkcí poskytuje stárnoucím lidem získaná životní moudrost. Cesta k moudrosti i její aspekty se přitom u mužů a žen liší. Výzkumy bylo prokázáno, že starší muži mají více rozvinutou kognitivní složku moudrosti, kdežto starší ženy více složku afektivní. Tyto rozdíly mezi muži a ženami ovšem nebyly nalezeny v případě 25% nejmoudřejších respondentů, kteří pravděpodobně všechny aspekty moudrosti úspěšně sjednotili (Ardelt, 2009).

Rodina a vztah k partnerovi, dětem a vnukům nabývá na důležitosti. Spokojenost s manželstvím většinou mírně roste, avšak manželé zůstávají ve vztahu i tehdy, nejsou-li s ním spokojeni, protože se spolu již naučili vycházet tak, aby nedocházelo ke zbytečným sporům. Partneři spolu již strávili značnou část života, zvykli si na sebe a velmi dobře jeden druhého znají, jejich komunikace proto často bývá zkratkovitá,

s typickým průběhem a typickými tématy (Vágnerová, 2008). Ve vztahu starších manželů je důležitá především sociální opora, sexuální potřeby se stávají méně důležitými, přestože nezanikají zcela a neměly by být proto opomíjeny (Langmeier, Krejčířová, 2008).

Mezi manželi dochází v této době často k výměně rolí. Dominantnější nyní bývají spíše starší ženy, protože muži odchodem do důchodu ztrácejí ze své identity více, než ztrácejí jejich partnerky, které svou identitu zakládají spíše na pozici v rodině. Stresující pro oba partnery bývá nemoc či úmrtí jejich druhá. Starší lidé mívají většinou ambivalentní až negativní postoje k možným novým vztahům a zemřelého partnera si často idealizují (Vágnerová, 2008).

9. 5. Období pravého stáří

Období pravého stáří lze vymezit od 75. roku života (Vágnerová, 2008). Dominantním sporem tohoto období i nadále zůstává hledání integrity, k němuž se však vlivem nových nároků a obtíží přibližně po 80. roce přidává další spor, a to mezi vírou a zoufalstvím. Řešení tohoto konfliktu nabízí gerotranscendence, rozšířené vědomí člověka, přesahující jeho samého a zahrnující širší vztažné okolí. Člověk, jenž dosáhl gerotranscendence, pokročil z roviny materialistické a racionální do roviny kosmické a transcendentní, je si vědom propojení se světovým duchem a smrt vnímá jako syntonní cestu všeho živoucího (Erikson, 1999).

S přibývajícím věkem přichází zhoršování zdravotního stavu, což často bývá spojeno s úbytkem soběstačnosti i soukromí a nutnou změnou způsobu dosavadního života. Starší lidé nečítka trpí zhoršením kognitivních funkcí, ztrátou zraku či sluchu, nemocemi pohybového ústrojí, depresemi, demencemi (Vágnerová, 2008).

V tomto životním období dochází spíše k redukci sociální sítě, často je nutné se vyrovnat s nemocí či smrtí partnera. Stárnoucí člověk mnohdy pociťuje osamělost, kterou zahání pomocí kontaktu s domácími zvířaty, prostřednictvím televize, telefonu či sousedů. Nového významu nabývá víra (Vágnerová, 2008).

Na důležitosti získává potřeba udržet si pevné citové vazby a potřeba být ostatním užitečný, stejně tak potřeba společenského kontaktu a potřeba bezpečí. Důležité je rovněž udržet si alespoň symbolickou samostatnost a nezávislost a zachovat si co nejvíce vyhovující životní styl a sebeúctu (Vágnerová, 2008).

10. PŘEDCHÁZEJÍCÍ VÝZKUMY

10. 1. Výzkum Zuhale Yeniçeriové a Doğana Kökdemira

10. 1. 1. Téma výzkumu a výzkumný soubor

Otázkou, z jakých důvodů k nevěře dochází a jak si ji vysvětlují muži a ženy, se zabývali Zuhale Yeniçeriová a Doğan Kökdemir. Výzkumná práce, během níž došlo k vytvoření Dotazníku nevěry, byla publikována roku 2006 pod názvem University Students' Perceptions of, and Explanations for, Infidelity: The Development of the Infidelity Questionnaire (INFQ).

Výzkumu se účastnilo celkem 404 participantů, z toho 177 mužů a 227 žen. Participantů byli studenti různých univerzit v Turecku a jejich věk se pohyboval v rozmezí od 18 do 38 let. 2% z celkového počtu zúčastněných osob byla ženatá či vdaná, 0% zasnoubených, 44,9% bylo zadaných a 53,1% bylo bez partnera. Bylo zjištěno, že 19,6% studentů bylo alespoň jednou v životě nevěrných, 17,3% bylo alespoň jednou podváděných, 54,3% nebylo ve vztazích ani nevěrných, ani podváděných a 8,7% studentů uvedlo, že dosud neměli žádný partnerský vztah. 14,7% studentů se domnívalo, že pravou nevěrou je podvádění emocionální, 4,5% studentů považovalo za skutečný akt nevěry podvádění fyzické, 70,1 % bylo přesvědčeno, že jak podvádění emocionální, tak podvádění fyzické by mělo být považováno za nevěru a 10,7% studentů bylo toho názoru, že emocionální a fyzické podvádění by se mělo spolu vyskytovat zároveň, aby došlo ke skutečné nevěře.

10. 1. 2. Vyvinutí Dotazníku nevěry

Účastníkům výzkumu byl předložen Dotazník nevěry (the Infidelity Questionnaire, neboli INFQ). Tento dotazník byl za účelem zjištění příčin nevěry vyvinut přímo autory výzkumu, vzhledem k tomu, že dosud nebyl k dispozici žádný jiný všeobecný dotazník zabývající se možnými příčinami nevěry.

V první fázi vývoje dotazníku Yeniçeriová a Kökdemir zkoumali 738 výpovědí týkajících se nevěry a jejích možných příčin a našli 132 příčin nevěry. Ty dále

podrobili kvalitativní analýze a získali tak 100 rozdílných příčin nevěry, každá z nich poté vytvořila jednu položku v primární verzi dotazníku.

Byly vytvořeny dvě verze dotazníku. První se zabývala možnými důvody, proč je nevěrná žena, druhá možnými důvody, proč je nevěrný muž, položky v obou verzích se lišily pouze udávaným pohlavím nevěrného. Každý z účastníků primárního výzkumu měl za úkol vyplnit pouze jednu verzi dotazníku, která mu byla náhodně přidělena. Účastníci během vyplňování dotazníku užívali k vyjádření významnosti jednotlivých příčin nevěry pětibodovou Likertovu škálu, kdy 1 znamenalo, že udávaná možná příčina není pro nevěru nijak významná a 5, že je daná příčina pro nevěru velmi významná.

Údaje byly poté podrobeny analýze hlavních komponent s varimax rotací, jež maximálně snižuje množství proměnných zatížených stejným faktorem. Výsledkem analýzy bylo 6 různých komponent dotazníku nevěry, z nichž každá byla tvořena čtyřmi pojmově rozdílnými reprezentativními položkami s nejvyšším nábojem dané komponenty. Těchto 6 komponent s celkem 24 položkami vytvořilo Dotazník nevěry, který byl poté k prozkoumání příčin nevěry předložen zmiňovanému souboru 404 osob.

První složka dotazníku byla nazvaná „Oprávněnost“. Tato komponenta reprezentuje přesvědčení, že partner si zasloužil být podváděný a nevěra byla něčím opodstatněná. Druhá složka dotazníku byla nazvaná „Svedení“ a zahrnuje svádění třetí osobou. Třetí složka s názvem „Normálnost“ se týká přesvědčení, že nevěra je zcela běžná věc, čtvrtá složka s názvem „Sexualita“ zahrnuje položky popisující partnerský vztah neuspokojivý po sexuální stránce, pátá složka dotazníku nazvaná „Sociální pozadí“ se týká kultury, vztahů a společnosti. Šestá složka s názvem „Vyhledávání podnětů“ reprezentuje položky značící touhu po nových zážitcích, zkušenostech, dojmech. Všech šest komponent a dílčích položek Dotazníku nevěry vypadá takto:

Oprávněnost:	Vztah, na kterém partner/ka neprojevuje účast
	Vztah, ve kterém je partner/ka necitlivý/á
	Úvahy o tom, že současný vztah je chyba
	Vztah, který nemá žádnou budoucnost
Svedení:	Svádění jinou osobou
	Jiná osoba je atraktivní
	Naskytla se příležitost k nevěře
	Pocit touhy po sexuálním vztahu s jinými muži/ženami

Normálnost:	Touha udělat partnerovi/partnerce naschvál Vnímání nevěry jako hry Názor, že podvádět je přirozené lidské právo Nevěra je moderní
Sexualita:	Vztah s partnerem/partnerkou je špatný po sexuální stránce Partnerova/partnerčina nechut' k sexuálnímu vztahu Úbytek partnerova/partnerčina sexuálního fungování Vztah, ve kterém má partner/ka sexuální tabu
Sociální pozadí:	Manželství uzavřené v mladém věku Předem dohodnuté manželství Vyrůstání v konzervativní kultuře Málo partnerských vztahů během dospívání
Vyhledávání podnětů:	Hledání vzrušení Hledání nových zážitků Hledání potěšení Nuda všedního života

10. 1. 3. Výzkumná zjištění

Vzniklý Dotazník nevěry byl ve dvou verzích (verze pro mužskou a verze pro ženskou nevěru) předložen souboru 404 vysokoškolských studentů, z nichž každý pomocí náhodného výběru obdržel pouze jednu verzi dotazníku. Participanti hodnotili jednotlivé položky dotazníku jako možné příčiny nevěry podle jejich významnosti pro skutečnou nevěru. Užívali k tomu pětibodové Likertovy škály (1 = udávaná možná příčina nevěry není nijak významná, 5 = daná příčina je pro nevěru velmi významná). Získaná data byla poté podrobena statistické analýze, zohledňující vliv faktoru pohlaví respondenta, vliv faktoru pohlaví podvádějícího a vliv kombinace obou faktorů.

Výzkumníci zjistili, že položky spadající pod komponentu „Oprávněnost“ byly participanty vnímány jakožto příčiny více odpovídající ženské nevěře (zde se tedy projevil pouze faktor pohlaví podvádějícího).

Položky z komponenty „Svedení“ byly jako významné důvody k nevěře vnímány spíše mužskými participanty (faktor pohlaví respondenta) a významněji hodnoceny tehdy, pokud se jednalo o mužskou nevěru (faktor pohlaví podvádějícího). Mužskými participanty bylo „Svedení“ vnímáno jako příčina nevěry odpovídající více ženské nevěře, naopak ženy vnímaly příčiny nevěry spojené se „Svedením“ jako typičtější pro mužskou nevěru (zde se tedy projevila kombinace obou faktorů).

Položky komponenty „Normálnost“ byly mužskými participanty vnímány jakožto významnější příčiny pro ženskou nevěru (kombinace obou faktorů).

Důvody k nevěře obsažené v komponentě „Sexualita“ byly hodnoceny jako více odpovídající mužské nevěře (faktor pohlaví podvádějícího). Muži vnímali „Sexualitu“ jakožto příčinu více odpovídající ženské nevěře, ženy ji vnímaly jako příčinu více odpovídající mužské nevěře (kombinace obou faktorů).

Položky tvořící komponentu „Sociální pozadí“ byly vnímány jako důležité příčiny nevěry ženskými účastnicemi výzkumu (faktor pohlaví respondenta) a tehdy, jednalo-li se o nevěru mužskou (faktor pohlaví podvádějícího).

Ve vnímání položek komponenty „Vyhledávání podnětů“ jakožto příčin nevěry se v žádném ohledu neukázal statisticky významný rozdíl.

Ti, kteří se ve svém vztahu setkali s nevěrou, ať už v pozici podváděného či podvádějícího, přičítali jednotlivým možným příčinám nevěry větší důležitost a hodnotili je jako pro nevěru významnější, než ti, kteří se s nevěrou ve svém vztahu nesetkali (Yeniçeri, Kökdemir, 2006).

10. 2. Výzkum zveřejněný v magisterské diplomové práci

10. 2. 1. Téma a výzkumný soubor

Magisterská diplomová práce, předcházející této práci rigorózní, se v návaznosti na výzkum Yeniçeriové a Kökdemira zabývala otázkou, jak je vnímána nevěra, jak jsou vnímány její příčiny a zda a jak se toto liší mezi participanty opačných pohlaví a rozdílných kultur. Výzkumnou metodou byl taktéž Dotazník nevěry. Ten byl spolu

s doplňujícími otázkami předložen souboru 312 vysokoškolských studentů ve věku mezi 18 a 38 lety – celkově se výzkumu zúčastnilo 106 mužů a 206 žen. Každý z respondentů obdržel pomocí náhodného výběru jednu verzi dotazníku (verzi pro mužskou či ženskou nevěru) a měl za úkol zodpovědět dílčí otázky a pomocí pětibodové Likertovy škály ohodnotit položky dotazníku jakožto možné příčiny nevěry.

10. 2. 2. Výsledky výzkumu

Na základě statistického zpracování získaných dat bylo zjištěno, že čeští vysokoškolští studenti jsou nezadaní, v partnerském vztahu, zasnoubení či v manželském svazku stejně často, jako jsou studentky. Čeští vysokoškolští studenti a studentky jsou zároveň stejně často nevěrní i stejně často podváděni. Také mají stejně často zkušenosti s oběma rolemi, tedy s rolí podváděného i podvádějícího, stejně často nemají jakékoliv osobní zkušenosti s nevěrou a stejně často nemají zkušenosti s partnerskými vztahy vůbec. Většina českých vysokoškolských studentů i studentek si navíc shodně myslí, že jak fyzické, tak emocionální podvádění představuje nevěru. Menší počet se domnívá, že nevěru představuje výlučně podvádění fyzické. Pouze minimum studujících si myslí, že nevěru představuje výlučně podvádění emocionální.

Čeští vysokoškolští studenti a studentky přikládají celkově všem příčinám mužské i ženské nevěry stejný význam, stejný význam přikládají také přesvědčení o oprávněnosti coby příčině nevěry a sociálnímu pozadí coby příčině nevěry. Muži přisuzují svedení coby příčině nevěry větší význam než ženy. Svedení, sexualitě a vyhledávání podnětů coby příčinám nevěry je přisuzován větší význam, pokud se jedná o nevěru mužskou, než když se jedná o nevěru ženskou. Muži přikládají normálnosti coby příčině nevěry větší význam, jedná-li se o nevěru ženskou, a naopak menší význam, jedná-li se o nevěru mužskou. Navíc, přibližně polovina českých vysokoškolských studentů má zkušenosti s nevěrou. Tito lidé přisuzují příčinám nevěry větší význam než ti, jež s nevěrou osobní zkušenost nemají.

Mezi národností na jedné straně a počtem vztahů, zkušeností s nevěrou a představou o nevěře na druhé straně existuje úzká souvislost. Čeští studenti jsou na rozdíl od těch tureckých častěji zadaní a častěji mají také osobní zkušenosti s nevěrou. Pro většinu Čechů i Turků představuje nevěru emocionální i fyzické podvádění. Druhou nejčastější odpovědí bylo však u českého souboru podvádění fyzické, zatímco u souboru tureckého podvádění emocionální.

II. VÝZKUMNÁ ČÁST

11. VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

11. 1. Výzkumný problém

Nevěra se jeví jako poměrně častý problém partnerských vztahů a zdá se, že provází lidstvo po celém světě odnepaměti. Dopouštějí se jí muži i ženy, jednorázově i opakovaně. Nevěra představuje zátěž pro všechny zúčastněné, přestože jejím konstruktivním řešením může z dlouhodobého hlediska dojít k pozitivním změnám v partnerském vztahu. Bývá prožívána velmi intenzivně a doprovázena přitom celou řadou negativních emocí, třebaže mohou existovat jisté rozdíly mezi muži a ženami v prožívání a vnímání nevěry a v reagování na její odhalení, ať už se jedná o nevěru emocionální či fyzickou. Názory na příčiny nevěry se liší nejen mezi odborníky, ale i v rámci běžné populace. Nevěre mužské bývají nezhvěřka přisuzovány jiné důvody než nevěre ženské.

Je nevěra skutečně tak častým problémem? Liší se zkušenosti s nevěrou mezi muži a ženami? A proč k nevěře vůbec dochází? Zdá se, že odborná literatura se věnuje především příčinám nevěry z pohledu odborníků. Ale jak si nevěru vysvětlují obyčejní muži a ženy? A jaké důvody přičítají mužské a ženské nevěře? Výzkumná část této práce, původně inspirovaná studií tureckých autorů Zuhale Yeniceriové a Doğana Kökdemira, navazuje na výzkum zveřejněný v magisterské diplomové práci a snaží se porozumět tomu, jaké zkušenosti mají s nevěrou vyzrálí lidé a jaké příčiny nevěře přisuzují ve srovnání s mladšími respondenty předcházejícího výzkumu. Motivem této práce je lepší pochopení problému nevěry a jejích příčin, které by poté mohlo přispět k funkčnějšímu řešení nevěry a její prevenci.

11. 2. Cíle práce

Byly určeny tyto 4 výzkumné cíle:

1. Zjistit, kolik lidí se ve svých vztazích setkala s nevěrou, a prozkoumat, zda se v tomto ohledu odlišují muži od žen či vysokoškolsky vzdělaní respondenti od respondentů bez vysokoškolského vzdělání.

2. Zjistit, zda je příčinám nevěry přikládán jiný význam těmi, jež se s nevěrou ve svém vztahu setkali, než těmi, jež nemají s nevěrou ve svém vztahu žádnou osobní zkušenost.
3. Zmapovat, v čem lidé vidí příčiny nevěry, porovnat tyto představy mezi muži a ženami a prozkoumat, zda se liší pro nevěru mužskou a nevěru ženskou.
4. V rámci diskuse porovnat získané výsledky s výsledky předchozího výzkumu provedeného v rámci magisterské diplomové práce.

11. 3. Hypotézy

Byly stanoveny tyto 4 nulové hypotézy:

1. Hypotéza H₀₁: „Mezi pohlavím a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“.
2. Hypotéza H₀₂: „Mezi vzděláním a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“.
3. Hypotéza H₀₃: „Mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry neexistuje statisticky signifikantní vztah“.
4. Hypotéza H₀₄: „Mezi významem přikládaným muži a ženami příčinám mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“.

12. POPIS ZVOLENÉHO METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD

12. 1. Zvolený výzkumný přístup a typ výzkumu

V této rigorózní práci bylo užito kvantitativního přístupu pro zkoumání rozdílů ve zkušenostech s nevěrou a pro zkoumání rozdílů ve vnímání příčin nevěry mezi různými soubory participantů. Vzhledem k faktu, že v oblasti nevěry byla již provedena celá řada zkoumání, nebylo cílem výzkumu této práce vytvoření nové teorie, ale ověření a podrobnější prozkoumání teorií již existujících, a to na základě přijetí nebo zamítnutí stanovených nulových hypotéz.

Výhody kvantitativního přístupu lze spatřit v možnostech zobecnění výzkumných zjištění na širší populaci, ve větší strukturovanosti výzkumu a jeho opakovatelnosti, v nižším vlivu výzkumníka na výzkumný proces a tedy i v nižším zkreslení výsledků. Kvantitativní přístup ovšem na rozdíl od přístupu kvalitativního postrádá možnost flexibilně se přizpůsobit situacím vzniknuvším v průběhu výzkumu, možnost nalézat nová témata či podchytit zkoumaný jev v jeho plné hloubce, šíři a kontextu přirozeného prostředí (Miovský, 2006). Na to byl brán zřetel a během níže uvedeného výzkumu k tomu bylo přihlédnuto.

Jelikož cílem výzkumu bylo jednak porovnání zkušeností s nevěrou a jednak porovnání vnímání jejích příčin mezi různými soubory, byla jako typ výzkumu zvolena srovnávací studie s využitím dotazníku.

12. 2. Metoda získávání dat

12. 2. 1. Dotazník nevěry

Ke sběru dat bylo užito stejného dotazníku, jako v předcházející magisterské diplomové práci, tedy Dotazníku nevěry neboli the Infidelity Questionnaire (INFQ). Použití tohoto dotazníku účastníkům výzkumu zajišťovalo anonymitu a časovou nenáročnost. Jedná se o nestandardizovaný dotazník, který byl navržený přímo Zuhalem Yeniçeriovou a Doğanem Kökdemirem, jelikož do té doby nebyl dostupný jiný dotazník zaměřující se takto všeobecně na možné příčiny nevěry.

Dotazník tvoří 6 hlavních komponent (Oprávněnost, Svedení, Normálnost, Sexualita, Sociální pozadí a Vyhledávání podnětů) a 24 dílčích položek (podrobněji již zmíněno výše, viz. kapitola 10. 1. 2. *Vyvinutí Dotazníku nevěry*). Užití dotazníku přitom není podmíněno tím, aby každý z participantů měl zkušenosti se všemi 24 položkami jakožto s příčinami své nevěry a/nebo nevěry svého partnera. Podstatou dotazníku je ohodnotit položky jako hypotetické situace, které k nevěře vést mohou, ale nemusí.

Dotazník nevěry byl participantům předkládán ve dvou verzích. Verze mužská (INFQ – M) se soustřeďovala na to, jaké jsou podle účastníků důvody, proč je nevěrný muž, verze ženská (INFQ – F) se soustřeďovala na to, proč je podle účastníků nevěrná žena. Každý z účastníků bez ohledu na své pohlaví obdržel na základě náhodného výběru právě jednu verzi dotazníku. Domnívám se, že pokud by participanti obdrželi obě dvě verze, mohlo by to uměle vytvořit větší rozdíl v hodnocení nevěry mužské a ženské. Možnost náhodného výběru verze dotazníku byla součástí nabídky webových stránek, na kterých byl dotazník vytvořený a poté uložený, náhodný výběr tedy probíhal zcela bez jakékoliv možnosti ovlivnění ze strany experimentátora.

Účastníci výzkumu následně posuzovali položky Dotazníku nevěry představující možné příčiny nevěry podle toho, jaký význam jim jakožto potenciálním příčinám reálné nevěry přisuzovali. K tomu měli k dispozici pětibodovou Likertovu škálu (5 = udávaná položka skutečně představuje reálnou příčinu nevěry a je tedy jako příčina nevěry velmi významná, 1 = udávaná položka nepředstavuje příčinu nevěry a není tedy jako příčina nevěry vůbec významná).

12. 2. 2. Doplnující otázky

Participant byli kromě vyplnění Dotazníku nevěry žádáni také o zodpovězení několika dalších otázek, které zjišťovaly bližší charakteristiky souboru. Tyto otázky byly obdobné jako otázky užití během výzkumu, který byl zveřejněný v magisterské diplomové práci, a týkaly se těchto oblastí:

1. *současné věkové období, v němž se participant nacházejí*
2. *dosažené vzdělání*
3. *pohlaví*
4. *aktuální rodinný stav*
5. *zkušenosti s nevěrou*

12. 2. 3. Využití online dotazníku

Celý dotazník byl v této podobě (Příloha č. 2) následně umístěn na internetovou stránku www.thesistools.com. Výhodou online dotazníku je jeho anonymita, možnost získání velkého vzorku zároveň s nízkou časovou i finanční náročností a pohodlnost testování (participanti mohou dotazník vyplňovat kdekoliv, kdykoliv a jakkoliv dlouho chtějí). Jeho nevýhodou je naopak nízké procento zcela vyplněných dotazníků a možnost vyplňování odpovědí více lidmi dohromady či jedním respondentem vícekrát (Birnbau, 2004).

V tomto výzkumu bylo zcela vyplněných 73,73% dotazníků, v 26,27% dotazníků nebyla zodpovězena jedna či více otázek. Někteří z respondentů mohli otázky přehlédnout, což by se ovšem mohlo stát i při užití papírové verze dotazníku, jiní respondenti mohli dotazník nedokončit z důvodů nízké motivace, což by znamenalo to, že do výsledků nebyly zahrnuty odpovědi nedostatečně motivovaných respondentů. Vyplňování dotazníku skupinami místo jednotlivců bohužel nelze nijak zabránit, lze však předpokládat, že k tomu nedocházelo příliš často. Stejně tak vícenásobné vyplňování dotazníku jedním a tím samým respondentem pravděpodobně nebylo příliš časté, vzhledem k tomu, že by nejspíše jen malý počet participantů našel chuť, důvod i čas k opětovnému vyplnění jednoho a toho samého dotazníku. Online dotazníku bylo tedy pro účely výzkumu použito pro jeho výhody, ovšem s přihlédnutím k některým jeho zmiňovaným nevýhodám.

Účastníci výzkumu mohli dotazník umístěný na www.thesistools.com vyplňovat po dobu tří měsíců, a to od 17. 2. 2012 do 16. 5. 2012. Doba tří měsíců byla daná samotnými internetovými stránkami, avšak pro sběr dat se ukázala být jako naprosto postačující – většina dat byla nasbírána během prvního měsíce.

12. 3. Metody zpracování a analýzy dat

Ke statistickému zpracování získaných dat bylo použito počítačových programů Microsoft Excel a SPSS. U výzkumných dat se nepředpokládalo normální rozdělení, ale zároveň ani velká směrodatná odchylka, proto bylo možno k jednotlivým výpočtům použít těchto statistických testů:

1. Test χ^2 , konkrétně test nezávislosti pro kontingenční tabulku větší než 2x2, který se řadí na pomezí parametrických a neparametrických testů, pracuje s daty ve formě četností a testuje přitom shodu rozdělení těchto četností. Je-li mezi proměnnými zjištěn vztah, následuje výpočet kontingenčního koeficientu C, jenž může nabývat hodnoty od 0 do 1. Kontingenční koeficient C zjišťuje míru těsnosti vztahu mezi proměnnými (Reiterová, 2009). Jednotlivé vypočítané hodnoty χ^2 byly srovnávány s příslušnými tabulkovými hodnotami dle daných stupňů volnosti, a to na určených hladinách významnosti. Pokud byla nalezena statisticky významná souvislost mezi jednotlivými proměnnými, byl následně stupeň tohoto vztahu určen pomocí kontingenčního koeficientu C.
Pozn.: Test χ^2 byl užit pro statistické testování hypotéz H₀₁ a H₀₂.

2. Leveneův test, který na zvolené hladině významnosti testuje shodu rozptylů a který nevyžaduje normální rozdělení původních hodnot (Cielepová, 2008). Po Leveneově testu bylo možno použít Studentova t-testu, který porovnává významnost rozdílu průměrů (Reiterová, 2009). V tomto případě byl použit t-test pro rovnost rozptylů.
Pozn.: Leveneův test a Studentův t-test byly užity pro testování hypotézy H₀₃.

3. Regresní analýza, vícerozměrná metoda, která na dané hladině významnosti určuje statistický vztah vysvětlující proměnné (regresoru) a závislé proměnné pomocí určení statistické významnosti regresního modelu (Šafr, 2012).
Pozn.: Regresní analýza byla užita pro statistické testování hypotézy H₀₄.

12. 4. Etika výzkumu

Výzkum pracoval s údaji týkajícími se nevěry a vztahů participantů. Tyto informace by mohly být pro některé zúčastněné velmi osobní, byla jim proto samozřejmě zajištěna anonymita během výzkumu i po jeho ukončení. Respondenti odpovídali na jednotlivé otázky anonymně a po vyplnění celého dotazníku jim bylo automaticky počítačově přiřazeno číslo, pod kterým byly dále jejich odpovědi zpracovávány bez možnosti dohledat, který respondent který dotazník vyplňoval.

Respondenti byli poučeni a informováni o účelu výzkumu a měli možnost klást jakékoliv otázky a dozvědět se výsledky výzkumu přes kontaktní emailovou adresu, uvedenou v žádosti o vyplnění dotazníku. Účast participantů byla dobrovolná a s odpovídáním na otázky uvedené v dotazníku mohli kdykoliv přestat, pokud změnili na svou účast ve výzkumu názor. Účastníci výzkumu nebyli nijak klamáni a během výzkumu jim nehrozilo žádné nebezpečí či riziko ublížení na zdraví.

13. SOUBOR

13. 1. Způsob výběru souboru z populace

Pro výběr souboru z populace bylo užito metody sněhové koule. Tato metoda kombinuje prvky účelového výběru, prostého náhodného výběru, příležitostného i stratifikovaného výběru či samovýběru a její konečná podoba je utvářena a pozměňována podle aktuálních potřeb probíhajícího výzkumu. Nejprve je potřeba získat kontakt na potenciální participanty, kteří jsou následně osloveni a požádáni o účast ve výzkumu. Tito účastníci jsou poté zdrojem kontaktů na další možné participanty (Miovský, 2006).

První vlna participantů byla žádána o účast ve výzkumu osobně či prostřednictvím společných známých. Pokud tito potenciální participanti souhlasili s účastí ve výzkumu, byl jim předán odkaz na stránky www.thesistools.com, kde, spolu s žádostí o vyplnění dotazníku, informováním o účelu výzkumu a ujištěním o anonymitě, našli samotný dotazník. Veškeré své dotazy týkající se výzkumu mohli odesílat na kontaktní email autorky výzkumu.

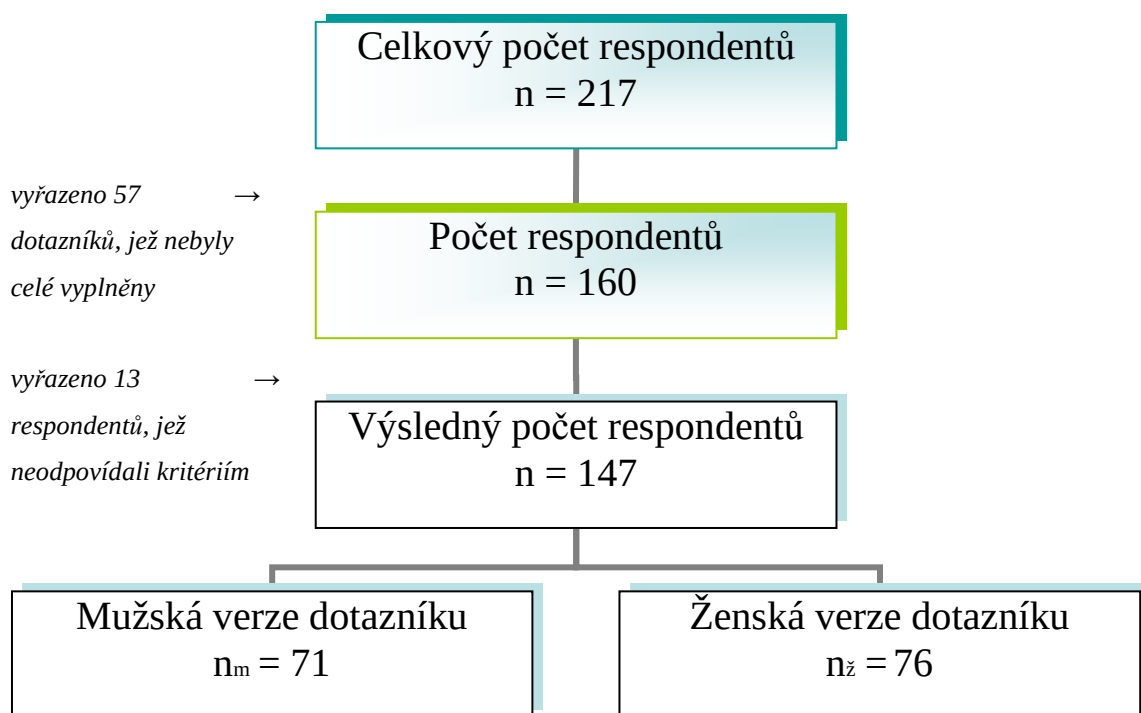
13. 2. Kritéria výběru

Cílem při výběru vzorku z populace bylo získat takový soubor, který by mohl být později srovnatelný se souborem získaným během předešlého výzkumu, uveřejněného v magisterské diplomové práci, avšak lišil by se od něj věkem respondentů. V magisterské diplomové práci tvořili soubor vysokoškolští studenti ve věku od 18 do 38 let, nyní bylo tedy potřebné získat soubor mužů a žen ve věku 38 a více let. Do výzkumného souboru však byli tentokrát zahrnuti respondenti různého dosaženého vzdělání, aby mohly být získané výsledky zobecněny na širší populaci. Při srovnávání výpovědí vysokoškolských studentů a respondentů nad 38 let ovšem bude brán zřetel na možný vliv faktoru odlišného vzdělání a vše bude podrobněji rozebráno v diskusi.

Výzkumu se účastnilo celkem 217 respondentů, z toho 160 respondentů vyplnilo kompletně celý dotazník a 147 z nich zároveň splňovalo kritéria výběru (věk 38 či více let). Ti respondenti, kteří byli mladší 38 let, a ti, kteří v dotazníku ponechali

nezodpovězenou jednu či více otázek, do výsledných výzkumných výpočtů a zjištění nebyli zahrnuti. Výzkumný soubor tedy ve výsledku tvořilo celkem 147 respondentů, z toho 69 mužů a 78 žen různého věku a různého vzdělání. Údaje o počtech respondentů, včetně jejich rozdělení mezi obě verze dotazníku, jsou zobrazeny v následujícím diagramu:

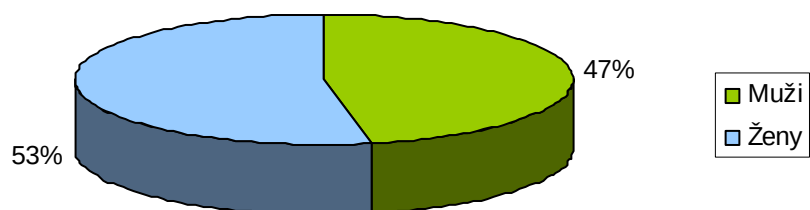
Diagram č. 1: Počty respondentů získané v průběhu výzkumu

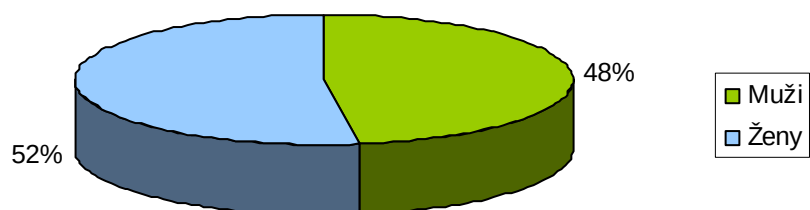
13. 3. Charakteristika výběrového souboru

Výběrový soubor by získán z populace staré 38 let a starší. Soubor tvořilo celkem 147 respondentů, z toho 69 mužů a 78 žen (Graf č. 1). Mužskou verzi dotazníku vyplňovalo celkem 71 respondentů, z toho 34 mužů a 37 žen (Graf č. 2), ženskou verzi dotazníku vyplňovalo celkem 76 respondentů, z toho 35 mužů a 41 žen (Graf č. 3). Následující grafy rovněž zobrazují věkové rozložení v souboru (Graf č. 4) – průměrný věk respondentů nebylo možné určit, vzhledem k tomu, že respondenti neuváděli svůj věk, ale pouze aktuální věkové období – dále pak vzdělání respondentů (Graf č. 5) a vztahu, v jakém se respondenti v době vyplňování dotazníku nacházeli (Graf č. 6).

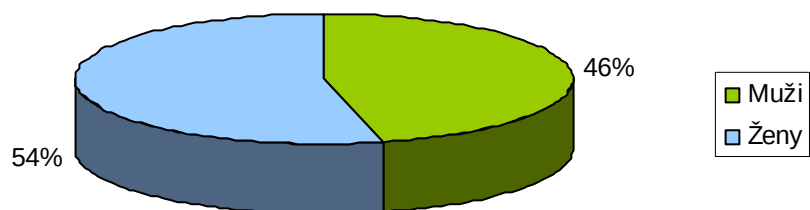
Graf č.1: Výběrový soubor

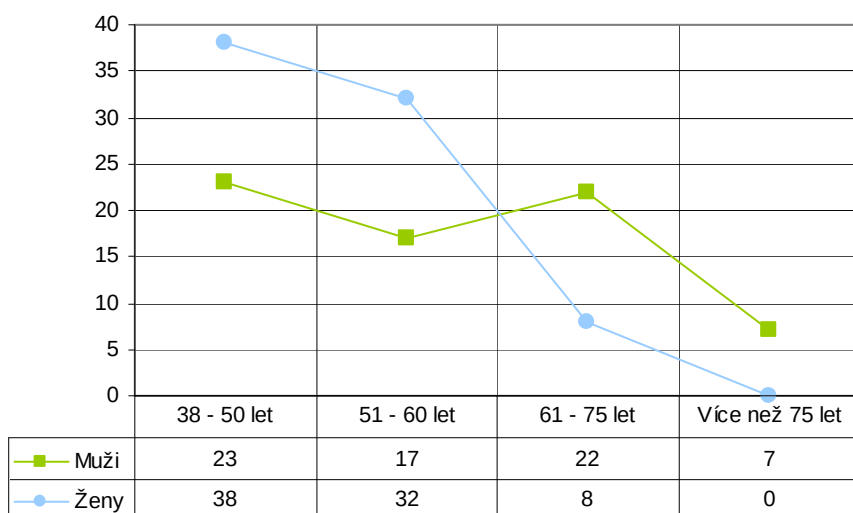
Graf č. 2: Mužská verze dotazníku

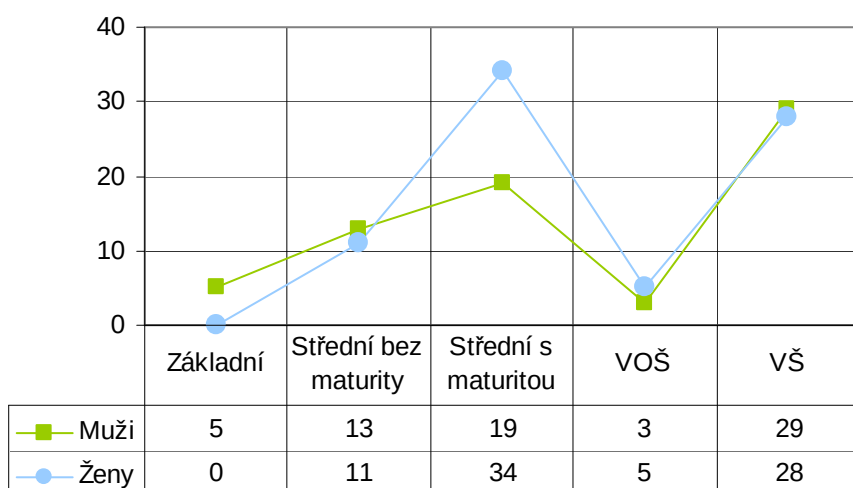
Graf č. 3: Ženská verze dotazníku

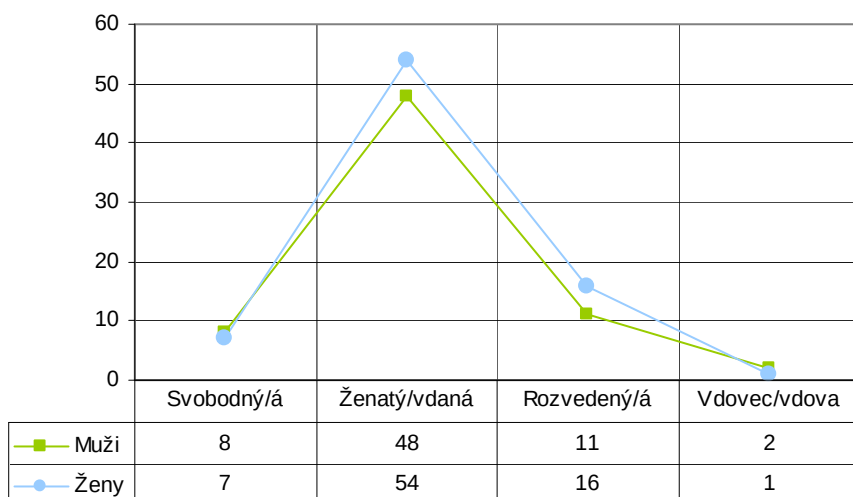
Graf č. 4: Věk respondentů

Graf č. 5: Vzdělání respondentů

Graf č. 6: Vztahový status respondentů

4. VÝSLEDKY

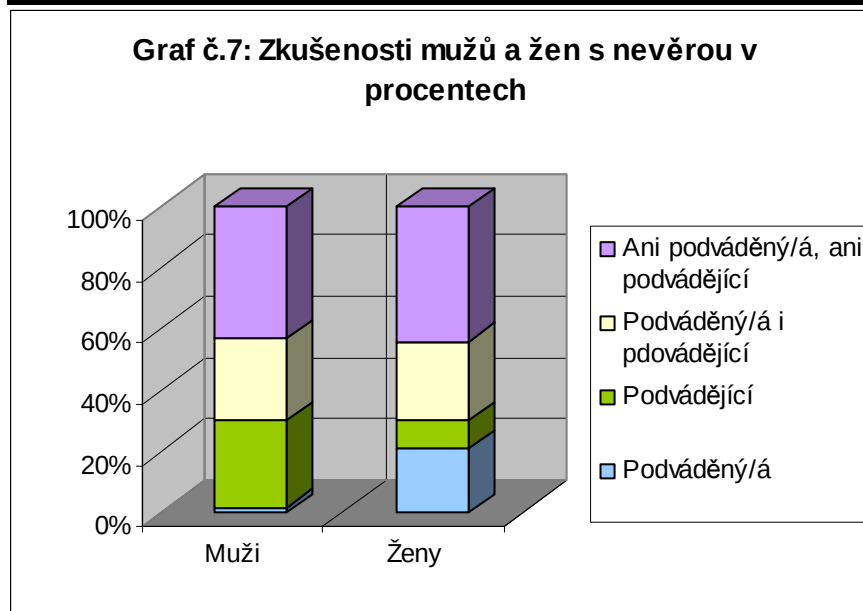
14. 1. Přijetí/zamítnutí jednotlivých hypotéz

14. 1. 1. Hypotéza H₀₁

Hypotéza H₀₁ zní: „Mezi pohlavím a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“. Jelikož test nezávislosti je možné užít pouze tehdy, má-li alespoň 80% polí tabulky větší hodnotu než 5, byla z tabulky odstraněna poslední volitelná možnost, tedy „dosud bez partnerského vztahu“, kterou ze všech 147 participantů zvolili pouze 2 muži a 1 žena. Statisticky zpracována byla tedy nakonec tato *získaná data*:

Tabulka č. 1: Rozložení četností mezi jednotlivé zkušenosti s nevěrou

Zkušenost participantů s nevěrou	Pohlaví		Σ řádků
	Muži	Ženy	
Podváděný/á	1	16	17
Podvádějící	19	7	26
Podváděný/á i podvádějící	18	20	38
Ani podváděný/á, ani podvádějící	29	34	63
Σ sloupců	67	77	144 = n

Statistické výpočty ukázaly, že $\chi^2 = 19,15 > \chi^2_{0,05} (3) = 7,81$; a zároveň, že $\chi^2 = 19,15 > \chi^2_{0,01} (3) = 11,3$. Kontingenční koeficient $C = 0,34$. **Nulová hypotéza** H₀₁ o neexistenci statisticky signifikantního vztahu mezi pohlavím a zkušeností s nevěrou byla **zamítnuta**. Muži mají více zkušeností s rolí podváděného, ženy s rolí podváděné.

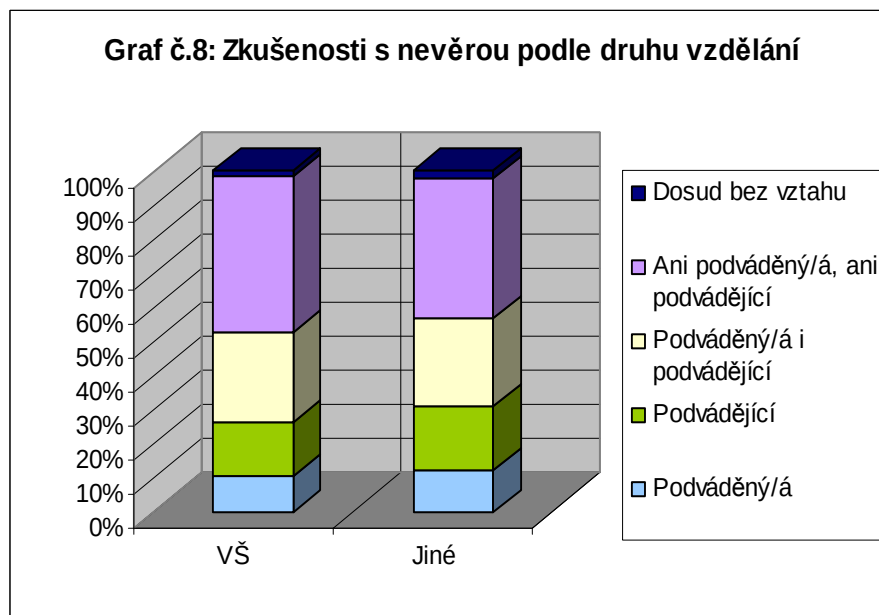
14. 1. 2. Hypotéza H₀₂

Hypotéza H₀₂ zní: „Mezi vzděláním a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“.

Tabulka č. 2: Rozložení četností mezi různé zkušenosti s nevěrou

Zkušenost participantů s nevěrou	Vzdělání		Σ řádků
	VŠ	Jiné	
Podváděný/á	6	11	17
Podvádějící	9	17	26
Podváděný/á i podvádějící	15	23	38
Ani podváděný/á, ani podvádějící	26	37	63
Dosud bez vztahu	1	2	3
Σ sloupců	57	90	147 = n

Graf č.8: Zkušenosti s nevěrou podle druhu vzdělání

Pomocí statistických výpočtů bylo zjištěno, že $\chi^2 = 0,67 < \chi^2_{0,05} (4) = 9,49$. **Nulová hypotéza** H₀₂ o neexistenci statisticky signifikantního vztahu mezi vzděláním a zkušeností s nevěrou byla **přijata**. **Starší vysokoškolsky vzdělaní respondenti mají obdobné zkušenosti s nevěrou, jako mají starší respondenti bez vysokoškolského vzdělání.**

14. 1. 3. Hypotéza H₀₃

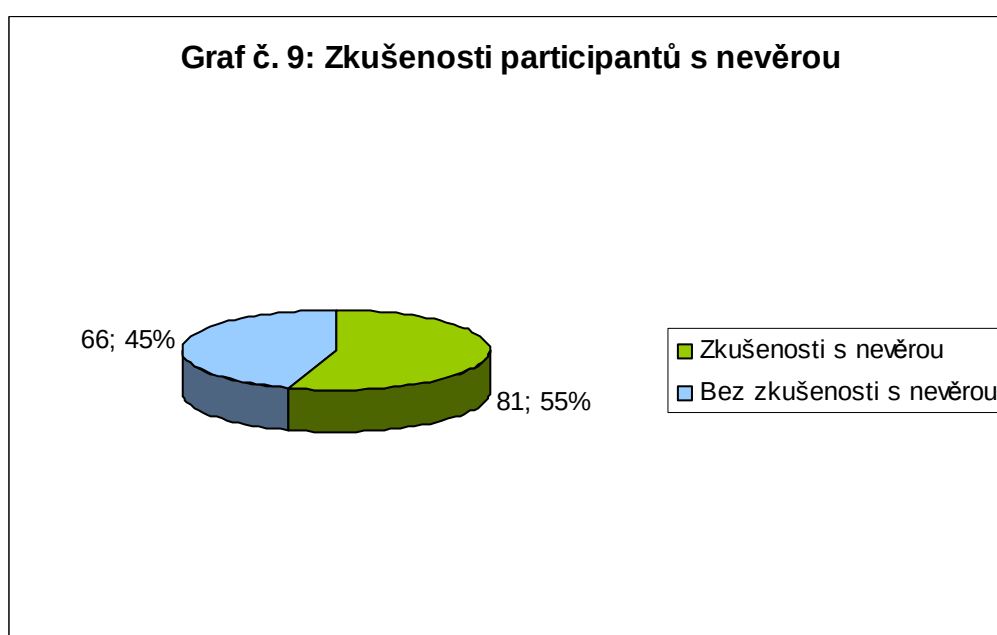
Hypotéza H₀₃ zní: „Mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry neexistuje statisticky signifikantní vztah“. Pod účastníky s osobní zkušeností s nevěrou byli zahrnuti „podvádění“, „podvádějící“ a „podvádění i podvádějící“. Pod účastníky bez osobní zkušenosti s nevěrou byli zahrnuti „ani podvádění, ani podvádějící“ a ti, kteří byli „dosud bez vztahu“. *Získaná data:*

Tabulka č. 3: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H₀₃

Příčiny nevěry	Leveneův test		t - test		Aritmetický průměr		Směrodatná odchylka	
	F	p	t	p	Zkušenost s nevěrou		Zkušenost s nevěrou	
					ano	ne	ano	ne
Oprávněnost nevěry	4,74	0,03	1,56	0,12	13,01	13,98	4,22	3,31
Svedení	0,06	0,80	0,31	0,76	11,57	11,76	3,65	3,79
Normálnost nevěry	0,42	0,52	1,44	0,15	8,47	9,41	3,79	4,14
Sexualita	6,32	0,01	1,17	0,24	12,96	13,67	4,10	3,18
Sociální pozadí	0,90	0,34	0,05	0,96	10,11	10,08	4,01	3,71
Vyhledávání podnětů	3,07	0,08	1,04	0,30	12,51	11,85	4,10	3,42
Příčiny celkově	0,22	0,64	0,85	0,40	68,63	70,74	15,06	15,09

Pro přehled jsou v Tabulce č.3 uvedena měření týkající se všech dílčích příčin nevěry. Pro ověření H₀₃ je důležitý poslední řádek tabulky, tedy měření týkající se příčin nevěry celkově.

Leveneovým testem byla potvrzena rovnost rozptylu ($p > 0,05$), dále bylo proto užito t-testu pro rovnost rozptylů. Pomocí toho bylo zjištěno, že $t = 0,85 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a $p > 0,05$. **Nulová hypotéza** H_03 o neexistenci statisticky signifikantního vztahu mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry byla **přijata**. **Mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry neexistuje statisticky signifikantní vztah. Ti, kteří mají osobní zkušenosti s nevěrou, přisuzují celkově příčinám nevěry stejný význam jako ti, kteří osobní zkušenosti s nevěrou nemají.** Z následujícího grafu vyplývá, že zkušenosti s nevěrou má více jak polovina participantů.

14. 1. 4. Hypotéza H_04

Hypotéza H_04 zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami příčinám mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“.

Pro zachycení možných rozdílů ve vnímání příčin nevěry bylo užito již zmiňovaného Dotazníku nevěry (INFQ). Jelikož se tento dotazník skládá ze šesti dílčích komponent, bylo pro přijetí či zamítnutí hypotézy H_04 potřeba nejdříve prozkoumat jednotlivé hypotézy týkající se daných komponent dotazníku a také hypotézu týkající se dotazníku jako celku. Pomocí statistických výpočtů byly tyto hypotézy jedna po druhé postupně přijaty či zamítnuty a na základě získaných údajů poté učiněno i výsledné rozhodnutí o přijetí či zamítnutí hypotézy H_04 .

Hypotéza H04.0 – hypotéza pro celkové hodnocení příčin nevěry

Hypotéza H04.0 zní: „Mezi významem přikládáným muži a ženami všem příčinám mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. *Dílčí hypotézy* zní: A: „Mezi významem přikládáným všem příčinám mužské nevěry a významem přikládáným všem příčinám ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu všem příčinám nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu všem příčinám nevěry“. *Získaná data:*

Tabulka č. 4: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H04.0

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	p
Druh nevěry (a)	9,807	3,350	2,928** (ta)	0,004 (pa)
Pohlaví (b)	5,594	3,400	1,645 (tb)	0,102 (pb)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	-9,717	4,886	1,989* (taxb)	0,049 (paxb)

Tabulka č. 5: Průměrné hodnocení všech příčin nevěry

Pohlaví respondenta	Druh nevěry	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muž	70,15	70,06
Žena	74,27	64,46

Bylo zjištěno, že $t_a = 2,928 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$, $t_b = 1,645 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a $t_{axb} = 1,989 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$. To potvrzuje i $p_a < 0,05$, $p_b > 0,05$ i $p_{axb} < 0,05$. Navíc $t_a = 2,928 > t_{0,01}(\infty) = 2,5758$ a $p_a < 0,01$. Mezi významem přikládáným všem příčinám mužské nevěry a významem přikládáným všem příčinám ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl a vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ existuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu všem příčinám nevěry. Celkově je všem příčinám nevěry participanty přisuzován větší význam v případě mužské nevěry a ženy přisuzují celkově všem příčinám nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a menší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou. Na základě zamítnutí dílčích hypotéz A a C byla nulová hypotéza H04.0 zamítnuta. Mezi významem přikládáným muži a ženami všem příčinám mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl. Hodnocení jednotlivých příčin nevěry uvádí Příloha č. 3.

Hypotéza H04.1 – hypotéza pro komponentu „Oprávněnost“

Nulová hypotéza H04.1 zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami oprávněnosti coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. *Dílčí hypotézy* zní: A: „Mezi významem přikládáním oprávněnosti coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním oprávněnosti coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu oprávněnosti coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu oprávněnosti coby příčině nevěry“. *Získaná data:*

Tabulka č. 6: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H04.1

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	p
Druh nevěry (a)	-0,394	0,884	0,445 (ta)	0,657 (pa)
Pohlaví (b)	-0,124	0,897	0,138 (tb)	0,890 (pb)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	0,378	1,289	0,294 (taxb)	0,769 (paxb)

Tabulka č. 7: Průměrné hodnocení oprávněnosti coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	13,47	13,49
Ženy	13,22	13,61

Pomocí statistických výpočtů bylo zjištěno, že t_a , t_b i t_{axb} je $< t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a p_a , p_b i p_{axb} je $> 0,05$. **Nulová hypotéza** H04.1 o neexistenci statisticky signifikantního rozdílu mezi významem přikládáním muži a ženami oprávněnosti coby příčině mužské a ženské nevěry byla na základě přijetí všech tří dílčích hypotéz **přijata**. **Mezi významem přikládáním muži a ženami oprávněnosti coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl.**

Hypotéza H04.2 – hypotéza pro komponentu „Svedení“

Nulová hypotéza H04.2 zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami svedení coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. Dílčí hypotézy zní: A: „Mezi významem přikládáním svedení coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním svedení coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu svedení coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu svedení coby příčině nevěry“. *Získaná data:*

Tabulka č. 8: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H04.2

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	p
Druh nevěry (a)	2,540	0,820	3,099** (ta)	0,002 (pa)
Pohlaví (b)	1,556	0,832	1,871 (tb)	0,063 (pb)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	-2,369	1,196	1,982* (taxb)	0,049 (paxb)

Tabulka č. 9: Průměrné hodnocení svedení coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	11,97	11,80
Ženy	12,78	10,24

Bylo zjištěno, že $t_a = 3,099 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$; $t_b = 1,871 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a $t_{axb} = 1,982 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$. To potvrzuje i $p_a < 0,05$; $p_b > 0,05$ a $p_{axb} < 0,05$. Navíc $t_a = 3,099 > t_{0,01}(\infty) = 2,5758$ a $p_a < 0,01$. Dílčí hypotézy A a C byly zamítnuty. Mezi významem přikládáním svedení coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním svedení coby příčině ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl a vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ existuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu svedení coby příčině nevěry. **Svedení je participanty přisuzován větší význam v případě mužské nevěry a ženy přisuzují svedení coby příčině nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a menší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou.** Po zamítnutí dílčích hypotéz A a C byla **nulová hypotéza** H04.2 **zamítnuta**. Mezi významem přikládáním muži a ženami svedení coby příčině mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl.

Hypotéza H04.3 – hypotéza pro komponentu „Normálnost“

Nulová hypotéza H04.3 zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami normálnosti coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. Dílčí hypotézy zní: A: „Mezi významem přikládáním normálnosti coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním normálnosti coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu normálnosti coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu normálnosti coby příčině nevěry“. Data:

Tabulka č. 10: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H04.3

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	p
Druh nevěry (a)	3,446	0,858	4,015** (ta)	0,000 (pa)
Pohlaví (b)	2,335	0,871	2,681** (tb)	0,008 (pb)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	-4,285	1,252	3,423** (taxb)	0,001 (paxb)

Tabulka č. 11: Průměrné hodnocení normálnosti coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	8,62	9,46
Ženy	10,57	7,12

Bylo zjištěno, že t_a , t_b i t_{axb} je $> t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a p_a , p_b i p_{axb} je $< 0,05$. Navíc, t_a , t_b i t_{axb} je $> t_{0,01}(\infty) = 2,5758$ a p_a , p_b i p_{axb} je $< 0,01$. Všechny tři dílčí hypotézy byly zamítnuty. Z tabulek vyplývá, že normálnosti je participanty přisuzován větší význam v případě mužské nevěry a tehdy, hodnotí-li příčiny nevěry muži. Navíc, muži přisuzují normálnosti coby příčině nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou, a menší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a ženy přisuzují normálnosti coby příčině nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a menší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou. Na základě zamítnutí všech tří dílčích hypotéz byla **nulová hypotéza H04.3 zamítnuta**. Mezi významem přikládáním muži a ženami normálnosti coby příčině mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl.

Hypotéza H04.4 – hypotéza pro komponentu „Sexualita“

Nulová hypotéza H04.4 zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami sexualitě coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. Dílčí hypotézy zní: A: „Mezi významem přikládáním sexualitě coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním sexualitě coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu sexualitě coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu sexualitě coby příčině nevěry“. Data:

Tabulka č. 12: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H04.4

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	p
Druh nevěry (a)	1,664	0,840	1,980* (ta)	0,049 (pa)
Pohlaví (b)	0,981	0,853	1,150 (tb)	0,252 (pb)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	-1,623	1,226	1,324 (taxb)	0,187 (paxb)

Tabulka č. 13: Průměrné hodnocení sexuality coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	13,41	13,37
Ženy	14,05	12,39

Pomocí statistických výpočtů bylo zjištěno, že $t_a = 1,980 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$; $t_b = 1,150 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a $t_{axb} = 1,324 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$. To potvrzuje i $p_a < 0,05$; $p_b > 0,05$ a $p_{axb} > 0,05$. Dílčí hypotéza A byla zamítnuta. Mezi významem přikládáním sexualitě coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním sexualitě coby příčině ženské nevěry existuje statisticky vysoce signifikantní rozdíl. Z tabulek vyplývá, že **sexualitě je participanty přisuzován větší význam v případě mužské nevěry**. Na základě zamítnutí dílčí hypotézy A byla **nulová hypotéza H04.4 zamítnuta**. Mezi významem přikládáním muži a ženami sexualitě coby příčině mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl.

Hypotéza H_{04.5} – hypotéza pro komponentu „Sociální pozadí“

Nulová hypotéza H_{04.5} zní: „Mezi významem přikládáním muži a ženami sociálnímu pozadí coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. Dílčí hypotézy zní: A: „Mezi významem přikládáním sociálnímu pozadí coby příčině mužské nevěry a významem přikládáním sociálnímu pozadí coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu sociálnímu pozadí coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu sociálnímu pozadí coby příčině nevěry“. *Získaná data:*

Tabulka č. 14: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H_{04.5}

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	P
Druh nevěry (a)	0,479	0,884	0,541 (t _a)	0,589 (p _a)
Pohlaví (b)	0,330	0,897	0,368 (t _b)	0,713 (p _b)
Pohlaví x druh nevěry (a _x b)	-0,942	1,290	0,730 (t _{a_xb})	0,467 (p _{a_xb})

Tabulka č. 15: Průměrné hodnocení sociálního pozadí coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	9,79	10,26
Ženy	10,41	9,93

Pomocí statistických výpočtů bylo zjištěno, že t_a, t_b i t_{a_xb} je < t_{0,05} (∞) = 1,96 a p_a, p_b i p_{a_xb} je > 0,05. **Nulová hypotéza** H_{04.5} o neexistenci statisticky signifikantního rozdílu mezi významem přikládáním muži a ženami sociálnímu pozadí coby příčině mužské a ženské nevěry byla na základě přijetí všech tří dílčích hypotéz **přijata**. **Mezi významem přikládáním muži a ženami sociálnímu pozadí coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl.**

Hypotéza H₀4.6 – hypotéza pro komponentu „Vyhledávání podnětů“

Nulová hypotéza H₀4.6 zní: „Mezi významem přikládaným muži a ženami vyhledávání podnětů coby příčině mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. Dílčí hypotézy zní: A: „Mezi významem přikládaným vyhledávání podnětů coby příčině mužské nevěry a významem přikládaným vyhledávání podnětů coby příčině ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. B: „Mezi muži a ženami neexistuje statisticky signifikantní rozdíl v přikládání významu vyhledávání podnětů coby příčině nevěry“. C: „Vlivem interakce faktorů „druh nevěry“ a „pohlaví“ neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi skupinami v přikládání významu vyhledávání podnětů coby příčině nevěry“. Získaná data:

Tabulka č. 16: Tabulka pro rozhodnutí o přijetí/zamítnutí H₀4.6

Působící faktor	Regresní koeficient B	Směrodatná chyba	t	P
Druh nevěry (a)	2,073	0,851	2,436* (t _a)	0,016 (p _a)
Pohlaví (b)	0,515	0,864	0,596 (t _b)	0,552 (p _b)
Pohlaví x druh nevěry (axb)	-0,876	1,241	0,706 (t _{axb})	0,482 (p _{axb})

Tabulka č. 17: Průměrné hodnocení vyhledávání podnětů coby příčiny nevěry

Pohlaví	Nevěra	
	Mužská nevěra	Ženská nevěra
Muži	12,88	11,69
Ženy	13,24	11,17

Bylo zjištěno, že $t_a = 2,436 > t_{0,05}(\infty) = 1,96$; $t_b = 0,596 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$ a $t_{axb} = 0,706 < t_{0,05}(\infty) = 1,96$. Dále $p_a < 0,05$; $p_b > 0,05$ a $p_{axb} > 0,05$. Dílčí hypotéza A byla zamítnuta. Mezi významem přikládaným vyhledávání podnětů coby příčině mužské nevěry a významem přikládaným vyhledávání podnětů coby příčině ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl. Z tabulek vyplývá, že **vyhledávání podnětů je přisuzován větší význam v případě mužské nevěry**. Po zamítnutí dílčí hypotézy A byla **nulová hypotéza H₀4.6 zamítnuta**. Mezi významem přikládaným muži a ženami vyhledávání podnětů coby příčině mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl.

Souhrnné vyjádření k platnosti hypotézy H₀₄

Hypotézy H_{04.1} a H_{04.5} týkající se oprávněnosti a sociálního pozadí byly přijaty. Ostatní hypotézy, tedy H_{04.0}, H_{04.2}, H_{04.3}, H_{04.4} a H_{04.6}, týkající se celkového hodnocení příčin nevěry, svedení, normálnosti, sexuality a vyhledávání podnětů, byly zamítnuty. Na základě zamítnutí těchto hypotéz byla **nulová hypotéza** H₀₄ **zamítnuta**. **Mezi významem přikládáným muži a ženami příčinám mužské a ženské nevěry existuje statisticky signifikantní rozdíl.**

V následující tabulce jsou uvedeny všechny hypotézy, na základě jejichž přijetí či zamítnutí bylo rozhodováno o přijetí či zamítnutí hypotézy H₀₄.

Pro zajímavost a přehlednější srovnání jsou v tabulce uvedeny také výsledky studentů, které byly získané v předcházejícím výzkumu zveřejněném v magisterské diplomové práci. Tyto výsledky jsou v závorkách, vyznačeny kurzívou.

Tabulka č. 18: Platnost hypotéz

Hypotéza	Vyjádření k platnosti	Dílčí hypotéza A	Dílčí hypotéza B	Dílčí hypotéza C
Hypotéza H_{04.0} – všechny příčiny	<u>zamítnuta</u> (přijata)	zamítnuta (přijata)	přijata (přijata)	zamítnuta (přijata)
Hypotéza H_{04.1} - oprávněnost	<u>přijata</u> (přijata)	přijata (přijata)	přijata (přijata)	přijata (přijata)
Hypotéza H_{04.2} - svedení	<u>zamítnuta</u> (zamítnuta)	zamítnuta (zamítnuta)	přijata (zamítnuta)	zamítnuta (přijata)
Hypotéza H_{04.3} - normálnost	<u>zamítnuta</u> (zamítnuta)	zamítnuta (přijata)	zamítnuta (přijata)	zamítnuta (zamítnuta)
Hypotéza H_{04.4} - sexualita	<u>zamítnuta</u> (zamítnuta)	zamítnuta (zamítnuta)	přijata (přijata)	přijata (přijata)
Hypotéza H_{04.5} - sociální pozadí	<u>přijata</u> (přijata)	přijata (přijata)	přijata (přijata)	přijata (přijata)
Hypotéza H_{04.6} - vyhledávání podnětů	<u>zamítnuta</u> (zamítnuta)	zamítnuta (zamítnuta)	přijata (přijata)	přijata (přijata)

14. 2. K platnosti hypotéz

1. Hypotéza H₀₁: „Mezi pohlavím a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“. **Hypotéza H₀₁ byla zamítnuta.**
2. Hypotéza H₀₂: „Mezi vzděláním a zkušeností s nevěrou neexistuje statisticky signifikantní vztah“. **Hypotéza H₀₂ byla přijata.**
3. Hypotéza H₀₃: „Mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry neexistuje statisticky signifikantní vztah“. **Hypotéza H₀₃ byla přijata.**
4. Hypotéza H₀₄: „Mezi významem přikládáním muži a ženami příčinám mužské a ženské nevěry neexistuje statisticky signifikantní rozdíl“. **Hypotéza H₀₄ byla zamítnuta.**

15. DISKUSE

15. 1. Výzkumná zjištění

První zkoumaná oblast – množství nevěry

První zkoumanou oblastí byly zkušenosti participantů s nevěrou. Cílem bylo zjistit, kolik lidí má zkušenosti s nevěrou, jaké role se tyto zkušenosti týkají, zda mají muži jiné zkušenosti s nevěrou než ženy a zda mají vysokoškolsky vzdělaní respondenti jiné zkušenosti s nevěrou než respondenti bez vysokoškolského vzdělání. Tato oblast tedy zahrnovala hypotézy H₀₁ a H₀₂.

Celkové množství nevěry

Bylo zjištěno, že zkušenosti s nevěrou má přibližně 55% respondentů starých či starších 38 let. Přibližně 45% respondentů uvedlo, že podobné zkušenosti nemá – tedy nebyli nevěrní a myslí si, že nebyl nevěrný ani jejich partner. Předešlý výzkum ukázal, že v souboru vysokoškolských studentů mělo zkušenosti s nevěrou přibližně 46% respondentů, bez obdobných zkušeností jich poté bylo asi 54%.

V souboru starších respondentů má tedy zkušenosti s nevěrou pouze o 9% více lidí než v souboru mladších respondentů. Mohlo by se zdát, že mladší respondenti by měli mít zkušeností s tímto fenoménem méně, anebo naopak starší respondenti více. Rozdíl pouhých 9% se zdá být příliš malý – vzhledem k tomu, jaký věkový rozdíl a s ním spojené životní zkušenosti od sebe respondenty obou skupin mohou dělit.

Možným vysvětlením by mohlo být to, že nevěr skutečně přibývá. Mladší respondenti, z nichž už nyní má téměř polovina zkušenosti s nevěrou, mohou mít hypoteticky v oblasti paralelních vztahů za 20, 30 let mnohonásobně bohatší zkušenosti, než nyní uvádějí respondenti staršího věku.

Teoreticky je ovšem možné také to, že i starší respondenti získali většinu daných zkušeností během mladého věku a zbylých 9% teprve později. V mladém věku dochází k navazování většího množství vztahů a sociální normy a společenská pravidla bývají často překračována (Vágnerová, 2008). Mohlo by ono snadné navazování vztahů souviset i s paralelními vztahy a překračování pravidel s porušováním slibu věrnosti?

Ale co potom proměny partnerského vztahu, stereotyp či krize středního věku, které na mladé respondenty teprve čekají, kdežto starší respondenti si jimi již prošli? K nevěře často dochází právě ve středním věku, kdy člověk může mimomanželský poměr vnímat jako poslední možnost k navázání blízkého vztahu s opačným pohlavím (Vágnerová, 2008). Mohlo by tedy k nárůstu nevěry během středního (a pozdějšího věku) dojít pouze o zmíněných 9%? Nebo je mladší generace skutečně tolerantnější k nevěře a také se jí častěji dopouští než generace starší?

Dalším možným vysvětlením by hypoteticky mohla být přímá úměra mezi množstvím vztahů a množstvím nevěř. Starší generace do manželství většinou vstupovala dříve než současná generace mladých dospělých, jež na poli partnerských vztahů více experimentuje a sbírá rozličné zkušenosti, než se rozhodne uzavřít manželství (Langmeier, Krejčířová, 2008). Může mít z tohoto důvodu také více zkušeností s nevěrou? A jsou-li mladí lidé více nevěrní, než byli v daném věku jejich rodiče a prarodiče, budou později méně podvádět ve starším věku?

Hypotézu o přímě úměře mezi množstvím vztahů a množstvím nevěř by teoreticky podporovala i zjištění magisterské diplomové práce, konkrétně to, že studentky měly nepatrně větší zkušenosti se vztahy i s nevěrami než studenti (tento rozdíl ovšem nebyl statisticky signifikantní). Kromě toho měli také čeští vysokoškolští studenti celkově více zkušeností se vztahy i s nevěrami než studenti turečtí.

Co když je ale relativně malý rozdíl mezi množstvím starších a mladších respondentů, kteří mají zkušenosti s nevěrou, způsoben tím, že soubor mladších respondentů byl tvořen pouze vysokoškolskými studenty, kdežto soubor starších respondentů různě vzdělanými lidmi? Mohlo by prostředí vysokých škol více svádět k nevěrám?

Z hypotézy H₀₂ ovšem vyplývá, že mezi zkušenostmi s nevěrou, jež mají vysokoškolsky vzdělaní respondenti, a mezi zkušenostmi s nevěrou, jež mají respondenti bez vysokoškolského vzdělání, není žádný rozdíl – a to ani v oblasti zkušeností s rolí podváděného, ani s rolí podvádějícího, ani s oběma rolemi. Navíc, pokud by větší počet nevěř souvisel s vysokoškolským vzděláním, proč by v souboru starších participantů nebylo více nevěrných žen, když tolik žen z tohoto souboru uvedlo vysokoškolské vzdělání?

Pokud tedy vyšší množství nevěř nesouvisí se vzděláním, mohlo by souviset s rozdílným přístupem k definování nevěry? Dříve se k nevěře přistupovalo spíše jako k fyzickému podvádění (Hertlein, Wetchler, Piercy, 2005). V současnosti bývá za

nevěru mnohdy považován i pouhý flirt (Hollá, 2010). Co ovšem znamená ono „dříve“? A odkdy se definice nevěry tolik rozšířila? Co když i starší respondenti považují flirt za nevěru?

V každém případě s sebou moderní doba přináší mimo jiné i modernější technologie a s nimi i online nevěru. Ta přitom bývá podváděnými partnery vnímána a prožívána stejně, jako nevěra v reálném prostředí (Henline, Lamke, Howard, 2007). Samozřejmě, že i starší respondenti mohou hojně užívat internet, lze ovšem předpokládat, že jsou to pravděpodobně spíše mladší respondenti, kdo k počítačům usedá častěji a kdo se tedy více dopouští online nevěry. Internet a mobilní telefony mohou přispívat také k tomu, že nevěra bývá častěji odhalena (Šmolka, 2010). Tím pádem narůstá i počet lidí, kteří ví, že byli či jsou podváděni, což by hypoteticky také mohlo zvyšovat udávaný počet nevěr.

Ženská nevěra

Relativně vyšší počet nevěr v případě mladšího souboru by mohl být zapříčiněn také tím prostým faktem, že narůstá především počet nevěrných žen. Zatímco starší soubor zřetelně potvrzuje stereotypní představu o nevěrnějším muži a věrnější ženě, mladší soubor tuto představu vyvrací: v souboru starších respondentů byl nalezen statisticky signifikantní rozdíl mezi tím, jaké mají zkušenosti s nevěrou muži, a tím, jaké mají zkušenosti s nevěrou ženy, přičemž muži udávali častěji zkušenost s rolí podvádějícího, kdežto ženy s rolí podváděné. U souboru mladších respondentů se v této oblasti žádný podobný rozdíl neprokázal.

Souvisí větší množství nevěrných žen s emancipací a celkově větší ženskou svobodou? V době komunismu se rovnoprávnost teprve ztěžka rodila, mnohdy nebyla příliš dodržována (Neumann, 1999). V této době ovšem žila, vyrůstala a ženila se či vdávala větší část starších respondentů. Nyní již bylo jisté rovnoprávnosti dosaženo. Dnešní společnost nabízí lidem kromě manželství i jiné formy partnerského soužití a větší prostor i čas k vyzrání (Langmeier, Krejčířová, 2008). Současná doba ženám přináší také větší svobodu v oblasti sexuality (Hay, 1997) a přístup k nevěře je velmi tolerantní (Hrdličková, 2010). Jsou snad ženy z tohoto důvodu více nevěrné? Nebo jim současná společnost pouze přináší *možnost* být nevěrné?

Faktem zůstává to, že ženy mají v současnosti k nevěře více příležitostí. Odmítají se realizovat pouze v péči o manžela a děti a – stejně, jako jejich partneři – si budují kariéru, čímž se stávají finančně nezávislé (Vaughanová, 2009).

Dalším možným důvodem zvyšování množství ženské nevěry by mohlo být stírání rozdílů mezi genderovými rolemi. Tyto role přitom ovlivňují nejen rodičovské modely, ale také společnost (Oakleyová, 2000). Pokud byl muž ve společnosti vždy vnímán jako ten, kdo je ve vztahu spíše nevěrný, a pokud se nyní moderní žena přibližuje mužskému obrazu, mohly by některé nově osvojené způsoby chování způsobovat to, že ženy své partnery podvádějí stejně často, jako podvádí partneři je? Byly by potom ženy s vyšší úrovní maskulinity náchylnější k nevěře? A jak by situace vypadala ve společnostech, kde nadále zůstávají genderové role zřetelně odlišené?

Stíráním rozdílů mezi muži a ženami se ženy stávají dominantnějšími, sebevědomějšími, nezávislejšími, na což mohou muži reagovat zvýšenou agresivitou, ale i úzkostí (Vágnerová, 2008). Jestliže ženám méně imponují muži slušní, slabí a spolehliví, které také ženy s větší pravděpodobností podvedou (Plzák, 2000), mohou jim imponovat muži úzkostní, nejistí si svým postavením? Nebo muži podobající se více ženám než mužům? Anebo jim snad naopak imponují méně a ženy je proto častěji podvádějí? Pokud byly dříve genderové role zřetelněji odlišené, možná, že i z toho důvodu byly ženy nevěrné méně, než je tomu nyní.

Respondenty udávané množství nevěř ovšem může být zkresleno známým faktem, že ženy se přiznávají k nižšímu počtu nevěř, než k jakému z jejich strany skutečně došlo, zatímco muži tento počet zvyšují. Někteří autoři tvrdí, že počet nevěrných žen a mužů je stejný (Brand et al., 2007). Pokud by ovšem ženy staršího souboru záměrně snižovaly udávaný počet nevěř, ke kterým došlo z jejich strany, a stejně tak by tento počet snižovaly i ženy mladší, ve výsledku by mladší ženy byly stále více nevěrné než ženy starší, pouze snad s tím rozdílem, že reálné množství ženské nevěry by bylo v obou případech větší než udávané.

Jinou možností by bylo to, že by udávaný počet nevěř snižovaly pouze ženy starší, důsledněji vychovávané v době přísnějších morálních pravidel. Jaké by potom byly jejich důvody? A jaké by byly jejich důvody v případě anonymního dotazníku, který mají možnost vyplnit v relativně svobodné době, v relativně svobodné zemi? Pokud ženám obou skupin poskytuje doba i anonymní dotazníky možnost svobodně se k nevěře přiznat a ženy mladší jsou stejně nevěrné jako ženy starší, neměly by být údaje u obou souborů alespoň podobné?

Jelikož však ženy obou skupin mají na rozdíl od žen minulých století možnost se k nevěře beztrestně doznat, jeví se celkem reálné to, že ženy mladších generací jsou oproti ženám generací dřívějších skutečně více nevěrné.

Ať už je důvod jakýkoliv, je pravděpodobné, že nevěrných žen tedy nejspíše přibývá. Ženy také častěji žádají o rozvod (Brinig, Allen, 2000; in Lowenstein, 2005). Znamená to však nutně, že jsou ženy ve vztazích a s partnery méně spokojené, než byly dosud? Nebo jsou pouze nezávislejší a emancipovanější a neobávají se ztráty partnera tolik, jako dříve? Výzkumy uvádějí, že ženy, jež vykazují vyšší míru compliance ve vztahu k partnerovi, se zároveň více snaží naplnit představu ideální ženy, avšak ve vztazích bývají méně spokojené (Katz, Tirone, 2009). Zdá se tedy, že současná doba ženám přináší nejen větší rovnoprávnost s muži, ale také větší svobodu v rozhodování o sobě, svých činech, svém partnerovi, i budoucnosti vztahu.

Vliv společnosti

Na rostoucím počtu nevěř se pravděpodobně podílí také společnost, která člověka obklopuje. Některé současné vztahy mnohdy jako kdyby byly založeny spíše na braní než dávání, jako kdyby hrálo důležitější roli spíše to, co člověku může jeho partner nabídnout, než to, co člověk sám může nabídnout svému partnerovi. Podle některých autorů vládne v dnešní společnosti individualismus, málokdo se ve vztahu dokáže pro druhého obětovat a partneři stále touží po něčem lepším, než co momentálně mají (Barrowsová, Newman, 1997).

Zdá se, jako kdyby snad ve společnosti převládal duch narcismu a někteří lidé nebyli schopni žít bez neustálého obdivu a nových nápadníků, sloužících jim k podpoře sebevědomí a potvrzení vlastní hodnoty. Lidé jako kdyby byli více zaměřeni na sebe a své potřeby a pomalu ztráceli schopnost empatie. Jak si ovšem partneři mohou navzájem skutečně projevovat city a uspokojovat svou touhu po blízkosti, pokud každý z nich dokáže pouze přijímat? Odcizení mezi partnery poté může rychle narůstat, přičemž pocity osamělosti, odcizení, nedostatečné sdílení emocí a málo vzájemné péče a pozornosti mohou rovněž být důvodem, proč dochází k nevěře (Veltruská, 2009), stejně tak, jako může být důvodem nevěry podvádění považované za normu, za něco vzrušujícího a za něco snadno napravitelného.

V moderní době se lidem podbízí rychlá a jednoduchá řešení, snadné a krátké cesty, vše skoro na dosah ruky a pokud možno bez námahy. Možná, že i proto někteří

lidé snadno podléhají přesvědčení, že na vztahu není třeba pracovat, že vše půjde samo, bez jakéhokoli přičinění partnerů, a pokud tomu tak není, je pro ně jednodušší opustit vztah či navázat poměr, než problémy ve vztahu řešit jiným způsobem. Ale je jednodušší cesta vždy ta lepší? A co čeká na jejím konci?

Příčin, proč by počet nevěř mohl narůstat, a příčin, proč narůstá především množství ženské nevěry, je patrně celá spousta a tento problém bude nejspíše stejně komplexním, jako je komplexní samotný problém nevěry.

Druhá zkoumaná oblast – příčiny nevěry

Druhou zkoumanou oblastí bylo vnímání příčin nevěry ze strany participantů. Cílem bylo zjistit, zda je příčinám nevěry přikládán jiný význam těmi, kteří se s nevěrou ve svém vztahu setkali, než těmi, kteří nemají s nevěrou ve svém vztahu žádnou osobní zkušenost, a dále zjistit, v čem lidé vidí příčiny nevěry, a srovnat tyto představy mezi muži a ženami, mezi mužskou a ženskou nevěrou a také mezi staršími a mladšími respondenty. Tato oblast tedy zahrnovala hypotézy H₀₃ a H₀₄.

Zkušenosti s nevěrou

Výsledky výzkumu neprokázaly mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry žádný statisticky signifikantní vztah. Ti respondenti, kteří měli osobní zkušenosti s nevěrou, přisuzovali celkově příčinám nevěry stejný význam, jako ti respondenti, kteří osobní zkušenosti s nevěrou neměli.

Tento výsledek je v rozporu s předchozími zjištěními. Během předešlého výzkumu zveřejněného v magisterské diplomové práci i během výzkumu tureckých autorů Yeniçeriové a Kökdemira byl mezi těmi, jež měli s nevěrou osobní zkušenost, a těmi, jež tuto zkušenost neměli, nalezen statisticky signifikantní rozdíl – v případě českého souboru se jednalo dokonce o rozdíl statisticky vysoce signifikantní. Jak tato odlišná zjištění vysvětlit?

Rozdíly v posuzování nevěry, s ohledem na zkušenosti s ní, byly nalezeny pouze u souborů vysokoškolských studentů, ať už českých či tureckých. Naopak žádné rozdíly v posuzování nevěry nebyly nalezeny u českého souboru starších respondentů rozdílného vzdělání.

Jelikož se však jednalo o větší podobnost a nikoliv rozdílnost mezi soubory, svou roli by zde mohl hrát spíše faktor věku než rozdílného vzdělání. Starší respondenti mohli vnímat příčiny nevěry stejně proto, že ve svém životě již více zažili, zkusili, slyšeli a třebaže někteří z nich nemusejí mít přímé osobní zkušenosti s nevěrou, mohli citlivě vnímat a prožívat nevěru ve vztahu svých dětí, vnuků, sourozenců a jiných členů rodiny či přátel a spolupracovníků. To by teoreticky mohlo vysvětlovat, proč v případě staršího souboru nebyly nalezeny žádné rozdíly.

Posuzování příčin nevěry

Dalším tématem zkoumání bylo posuzování konkrétních příčin nevěry pomocí Dotazníku nevěry. Dotazník, jak již bylo zmíněno, sdružuje dílčí příčiny do 6 rozdílných komponent.

Příčiny nevěry shrnuté pod komponentu „Oprávněnost“ byly v případě souboru starších respondentů stejně hodnoceny muži i ženami, a to jak pro nevěru mužskou, tak pro nevěru ženskou. Příčiny nevěry, jako je nezainteresovanost partnera ve vztahu, necitlivost partnera, vztah bez budoucnosti a vztah vnímaný jako chyba, jsou tedy pravděpodobně stejně významnými příčinami pro muže i ženy a pro oba typy nevěry. Oprávněnost coby příčina nevěry byla zcela stejným způsobem hodnocena také souborem mladších respondentů, ani v jejich případě nebylo v hodnocení oprávněnosti nalezeno žádného rozdílu. Zdá se tedy, že nezáleží ani na pohlaví, ani na věku, ani na druhu nevěry – oprávněnost je vždy hodnocena stejně. Oprávněnost přitom byla v případě obou souborů v průměru hodnocena jako nejvýznamnější komponenta, což by rovněž mohlo svědčit o všeobecné důležitosti oprávněnosti coby příčiny nevěry. Ani u jednoho souboru nebyla žádná z dílčích položek, spadajících pod tuto komponentu, v průměru hodnocena méně než 3,50 body, což se nedá říci o žádné jiné komponentě. Vše patrně nasvědčuje tomu, že přesvědčení o oprávněnosti nevěry je velmi významná příčina nevěry.

Položkám shrnutým pod „Svedení“ byl staršími i mladšími participanty přisuzován větší význam v případě mužské nevěry. Zdá se tedy, že svádění jinou osobou, sexuální touha po jiné osobě, podlehnutí kráse jiné osoby či naskytnutí se příležitosti k podvádění jsou participanty vnímány jako příčiny, jimiž bývají k nevěře motivováni spíše muži. V případě souboru starších participantů se rovněž ukázal rozdíl mezi tím, jak tuto příčinu hodnotily ženy – pokud hodnotily mužskou nevěru,

prisuzovaly svedení mnohem větší význam, než když hodnotily nevěru ženskou. Mladší ženy hodnotily svedení pro obě nevěry přibližně stejně. Možná, že právě z těchto důvodů se ukázal další rozdíl mezi soubory – totiž ten, že pouze mladší muži prisuzovali svedení větší význam než mladší ženy. Pokud by však starší ženy dávaly nižší důraz na hodnocení mužské nevěry, ve výsledku by svedení coby příčinu nevěry více hodnotili i starší muži, stejně tak, jako tomu bylo u souboru mladších participantů. Faktem ovšem zůstává to, že starší ženy připisují svedení spíše mužské nevěře, kdežto mladší ženy stejně tak nevěře mužské, jako ženské. Tento rozdíl ve vnímání svedení coby příčiny nevěry by teoreticky mohl souviset s již zmiňovaným zvyšujícím se počtem ženské nevěry, s proměnou genderových rolí, s emancipací, s větší nezávislostí žen či s menším strachem z odsouzení a zvržení, pokud nevěře podlehnou. Zodpovědět otázku, zda je tomu ovšem doopravdy tak, že současné mladé ženy podléhají svedení častěji než ženy starší, však již zůstává za hranicemi možností této práce.

V hodnocení příčin nevěry spadajících pod „Normálnost“ byly rovněž nalezeny statisticky signifikantní rozdíly. Staršími respondenty byl normálnosti prisuzován větší význam, pokud hodnotili mužskou nevěru, a dále tehdy, pokud příčiny nevěry posuzovali muži. Žádný z těchto rozdílů nebyl nalezen v případě souboru mladších participantů. To by rovněž mohlo svědčit o tom, že pro mladé ženy se nyní nevěra stává běžnější, než tomu bylo dříve. Kromě toho starší i mladší muži přikládají normálnosti coby příčině nevěry větší význam, jedná-li se o nevěru ženskou, a naopak menší význam, jedná-li se o nevěru mužskou, avšak pouze starší ženy prisuzují normálnosti coby příčině nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a větší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou. Dílčí příčiny komponenty „Normálnost“ – tedy touha udělat partnerovi naschvál, vnímání nevěry jako hry, jako módní záležitosti či jako přirozeného lidského práva – však byly celkově hodnoceny velmi nízce, žádná dílčí příčina nedosáhla v průměru vyššího hodnocení, než 2,48 body, což se nedá říci o žádné jiné skupině příčin. Normálnost byla jak skupina příčin nevěry nejméně hodnocena i v případě souboru mladších respondentů, kde průměrné hodnocení dílčích příčin nepřesáhlo 2,44 body. Navíc názor, že podvádět je přirozené lidské právo, či názor, že podvádět je moderní, byly oběma soubory respondentů hodnoceny jako nejméně významné příčiny nevěry. Zdá se tedy, že přesvědčení o normálnosti nevěry je relativně nejméně důležitá příčina nevěry, a to podle názoru starších i mladších respondentů.

Příčinám nevěry týkajícím se „Sexuality“ je zcela shodně v případě obou souborů připisován větší význam, jedná-li se o nevěru mužskou, a menší význam,

jedná-li se o nevěru ženskou. Znamená to, že vztah neuspokojivý po sexuální stránce, odmítání sexuality ve vztahu, sexuální tabu či zhoršení sexuálního fungování jsou participanty vnímány jako příčiny typičtější pro mužskou nevěru. Dílčí příčiny spadající pod tuto komponentu jsou rovněž poměrně vysoce hodnoceny, a to v případě obou souborů – starší respondenti nehodnotí žádnou z dílčích příčin v průměru méně, než 2,99 body, mladší respondenti nehodnotí žádnou z příčin méně, než 3,09 body. To může svědčit o všeobecné důležitosti sexuality coby příčiny mužské nevěry. Toto zjištění by bylo rovněž v souladu s tvrzením, že jsou to právě muži, kdo v nových vztazích hledají uspokojení sexuálních potřeb (Botwinová, 1996) či s přesvědčením žen o tom, že muži jsou schopni navázat s novou partnerkou čistě fyzický vztah, bez vytvoření si citového pouta k ní (Whitty, Quigley, 2008).

Příčinám nevěry spadajícím pod komponentu „Sociální pozadí“ byl respondenty vždy přikládán stejný význam, a to ať už se jednalo o hodnocení ze strany mužů či žen, ze strany starších či mladších respondentů nebo hodnocení mužské či ženské nevěry. Příčiny nevěry, jako je příliš málo vztahů během dospívání, manželství uzavřené v nízkém věku, předem dohodnuté manželství či vyrůstání v konzervativním prostředí se tedy jeví být stejně důležité pro všechny respondenty i pro oba typy nevěry. Důležitost sociálního pozadí coby příčiny sice není nejnižší, není ovšem ani tolik významná, jako například důležitost oprávněnosti či sexuality. Snad jedinou důležitější položkou se v případě obou souborů zdá být „předem dohodnuté manželství“, což je, vzhledem k tomu, že toto manželství spíše než romantické city zahrnuje rozumovou dohodu, celkem pochopitelné.

V hodnocení příčin nevěry tvořících komponentu „Vyhledávání podnětů“ byly rovněž nalezeny statisticky signifikantní rozdíly. Oba soubory respondentů, tedy respondenti starší i mladší, přisuzovali nudě všedního života, hledání potěšení, vzrušení a nových zážitků coby příčinám nevěry větší význam, pokud hodnotili nevěru mužskou, než když hodnotili nevěru ženskou. Vyhledávání podnětů bylo přitom participanty jakožto příčina nevěry celkově hodnoceno poměrně vysoce – žádná z dílčích položek nebyla v případě souboru starších participantů v průměru hodnocena méně, než 2,97 body, v případě souboru mladších respondentů nebyla žádná z položek v průměru hodnocena méně, než 3,12 body. Vyhledávání podnětů se tedy zdá být další významnou příčinou nevěry, a to především nevěry mužské. Jedním z možných důvodů, proč je ve společnosti mužská nevěra leckdy posuzována mírněji, než nevěra ženská, by mohlo být i to, že muži jsou nevěrní právě z důvodů touhy po nových podnětech – neuspokojená

potřeba stimulace a nových zážitků coby příčina nevěry je přitom pro vztah méně ohrožující, než jiné příčiny nevěry, jako například neuspokojené potřeba seberealizace, jistoty, bezpečí a intimity (Vágnerová, 2008).

Celkově byl staršími respondenty přisuzován všem příčinám nevěry dohromady větší význam tehdy, pokud hodnotili mužskou nevěru. Rozdíl byl nalezen také v hodnocení starších žen, které mnohem vyšší význam přisuzovali příčinám mužské nevěry a menší význam příčinám ženské nevěry (tento rozdíl se nejvíce projevil například během hodnocení komponenty „Svedení“). Tato zjištění by odpovídala faktu, že v souboru starších respondentů to byli skutečně muži, kdo byl více nevěrný. V případě souboru mladších respondentů se však v hodnocení všech příčin nevěry neukázal žádný rozdíl. I toto zjištění by odpovídalo faktu, že mladší muži jsou stejně často nevěrní, jako jsou nevěrné mladší ženy. Zdá se tedy, že respondenti posuzovali přísněji vždy ten druh nevěry, ke kterému skutečně častěji docházelo, což by mohlo svědčit o spolehlivosti jejich hodnocení a vnímání dané problematiky.

Starší a mladší participanti se tedy v hodnocení některých příčin nevěry shodovali, v hodnocení jiných se lišili. Shoda mezi starším a mladším souborem byla nalezena při hodnocení oprávněnosti, sexuality, sociálního pozadí a vyhledávání podnětů. Zajímavé je, že oprávněnost, sexualita a vyhledávání podnětů byly zároveň příčiny, jimž byl přisuzován nejvyšší význam. Rozdíl v hodnocení byl nalezen při hodnocení svedení, normálnosti a příčin nevěry celkově.

Mimo jiné se také zdá, že respondenti staršího souboru se mezi sebou navzájem v hodnocení příčin nevěry lišili o trochu více než respondenti mladší. Svou roli by zde mohlo sehrát současné stírání rozdílů mezi muži a ženami. Starší respondenti zároveň dílčí příčiny většinou hodnotili v průměru méně body než respondenti mladší, což by teoreticky mohlo souviset s menší impulzivitou a větším nadhledem daným věkem.

15. 2. Možné zdroje nepřesností

Jistá omezení vyplývají ze samotné podstaty kvantitativního výzkumu, v případě zkoumání tématu, jako je nevěra, tedy především z nemožnosti podchytit zkoumaný jev v celé jeho šíři a hloubce.

Soubor, získaný v tomto výzkumu, byl tvořen respondenty různého vzdělání. To činí výsledky, získané během srovnávání respondentů z tohoto souboru, zobecnitelnými pro širší populaci, nejen pro populaci vysokoškolsky vzdělanou. V případě porovnávání staršího souboru s mladším souborem je však třeba přihlížet k tomu, že mladší soubor byl tvořen pouze vysokoškolskými studenty. Otázkou zůstává, zda může vysokoškolské vzdělání ovlivnit názory na nevěru či zkušenosti s ní – v souboru starších respondentů se mezi vysokoškolsky vzdělanými respondenty a respondenty bez vysokoškolského vzdělání neukázal v případě zkušeností s nevěrou žádný rozdíl.

Výzkumný soubor tvořilo celkem 147 respondentů, z toho 69 mužů a 78 žen. Tento soubor byl sice menší ve srovnání se souborem získaným během předešlého výzkumu, kdy se podařilo nasbírat platné odpovědi od 312 respondentů, avšak oproti předchozímu souboru byl zase vyrovnanější, co se pohlaví týká.

Jisté množství dotazníků (57 z 217, přibližně tedy asi jedna čtvrtina) nemohlo být zahrnuto do výpočtů, protože tyto dotazníky nebyly celé vyplněny – jedna či více otázek bylo ponecháno bez odpovědi. Určité množství nevyplněných dotazníků by mohlo souviset s nevýhodami užívání online dotazníků. Počet dotazníků, které nebyly celé vyplněny, byl ovšem nižší než v případě předchozího výzkumu, kde byla ne zcela vyplněných dotazníků přibližně jedna třetina. To by mohlo vypovídat o vyšší zodpovědnosti či motivaci starších respondentů, přestože online formy dotazníků by teoreticky měly být bližší spíše respondentům mladším.

Podobně, jako výsledky výzkumu zveřejněného v magisterské diplomové práci, mohly být i výsledky tohoto výzkumu ovlivněné aktuálním emočním naladěním respondentů či situací v jejich partnerských vztazích. Tomuto však pravděpodobně nelze zcela zabránit.

15. 3. Praktický dopad výzkumných zjištění

Ze srovnání obou výzkumů vyplývá, že k nevěře dochází poměrně často. Zdá se, že mladší respondenti by mohli mít ve věku starších respondentů mnohem více zkušeností s nevěrou, než mají nyní starší respondenti. V mladší populaci přibývá především nevěry ženské, starší populace v tomto ohledu spíše odpovídá představě o více nevěrných mužích a více věrných ženách. V současné době se tedy fenomén ženské nevěry pravděpodobně rozšiřuje, a to spíše u mladších žen. Jelikož se většina autorů

zabývá buď nevěrou všeobecně, anebo nevěrou mužskou, zůstávají však ženská nevěra a její specifika málo probádanými oblastmi, které by ovšem neměly být nadále opomíjeny.

Ze zjištění také vyplývá, že mladší i starší lidé zcela shodně přisuzují největší význam těmto příčinám nevěry: na prvním místě přesvědčení o oprávněnosti nevěry, poté sexualitě a nakonec také vyhledávání podnětů. Naopak ve vnímání těch příčin nevěry, které byly hodnoceny jako méně významné – například přesvědčení o normálnosti nevěry – se mezi sebou participantů více liší.

Přesvědčení o oprávněnosti nevěry je přitom dle participantů stejně významnou příčinou mužské nevěry, jako i příčinou ženské nevěry, naopak sexualitu a vyhledávání podnětů coby příčiny nevěry připisují spíše mužské nevěře. Na žádné z příčin nevěry se většina participantů neshodla jako na příčině typičtější pro ženskou nevěru. I toto zjištění by mohlo být důvodem k tomu, proč se ženskou nevěrou dále více zabývat.

Pro vztah fungující bez nevěř, zdá se, nelze než připomenout doporučení četných odborníků, aby partneři nepřestávali pracovat na vztahu, ale dbali na aktivní zapojení se do vztahu, na intimitu, porozumění, sexualitu, změny, občasné překvapení a společně sdílené zážitky.

15. 4. Návrhy směru dalšího vývoje

Výzkumným souborem byli v tomto případě respondenti různého dosaženého vzdělání, a to ve věku 38 či více let, přičemž předcházející výzkum se zabýval vysokoškolskými studenty. Navazující výzkum by se tedy mohl zaměřovat na mladší respondenty, jež nestudují či nestudovali vysokou školu.

Výzkum by se mohl zaměřit také na bližší prozkoumání ženské nevěry a v souvislosti s tím zodpovědět například to, zda jsou v současné době mladé ženy náchylnější ke svedení, zda by v tomto případě nějakou roli mohla hrát vyšší úroveň maskulinity či stírání rozdílů mezi genderovými rolemi a zda vyšší počet ženské nevěry může souviset s menší či větší spokojeností ve vztahu nebo s větší nezávislostí žen.

Dalšími výzkumnými cíli by mohlo být kupříkladu zjistit, zda je mladší generace tolerantnější k nevěře a odpouští ji častěji než generace starší; zda jsou mladí lidé více nevěrní, než byli v jejich věku lidé předchozích generací; a zda by se z tohoto důvodu v pozdějším věku mohli dopouštět méně či více nevěř.

16. ZÁVĚRY

Tématem diplomové práce byla nevěra, přesněji to, jaké zkušenosti s ní mají starší lidé, jaké příčiny jí přisuzují a zda a jak se toto liší mezi participanty opačných pohlaví a rozdílného věku. Hlavní výzkumnou metodou byl Dotazník nevěry Z. Yeniçeriové a D. Kökdemira. Soubor tvořilo 147 mužů a žen ve věku od 38 let výše, z toho 69 mužů a 78 žen. Získaná data byla statisticky zpracována a následně přijaty či zamítnuty stanovené hypotézy, na základě čehož lze výzkumné cíle zodpovědět takto:

1. Muži ve věku 38 let a výše mají větší zkušenosti s rolí podváděného než stejně staré ženy. Ty mají naopak větší zkušenosti s rolí podváděné. Starší generace tak, zdá se, na rozdíl od generace mladší, potvrzuje stereotypní představu muže jako více podvádějícího a ženy jako více podváděné. Zároveň však nebyl nalezen žádný vztah mezi zkušeností s nevěrou a vzděláním. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti mají stejně často zkušenosti s rolí podváděného, s rolí podvádějícího i s oběma rolemi, jako mají respondenti bez vysokoškolského vzdělání.
2. Více než polovina (55%) mužů a žen ve věku 38 let a výše má zkušenosti s nevěrou. Na rozdíl od souboru mladších vysokoškolských studentů se však neukázal žádný rozdíl v hodnocení příčin nevěry těmi, kteří mají s nevěrou osobní zkušenost, a těmi, kteří tuto zkušenost nemají. Lidé, jenž se setkali s nevěrou ve svém vztahu, i lidé, jenž se s nevěrou ve svém vztahu nesetkali, tedy hodnotili příčiny nevěry stejně.
3. Muži a ženy staří 38 a více let přisuzují přesvědčení o oprávněnosti a sociálnímu pozadí coby příčinám mužské a ženské nevěry stejný význam. Sexualitě a vyhledávání podnětů coby příčinám nevěry je přisuzován větší význam, pokud se jedná o nevěru mužskou, než když se jedná o nevěru ženskou. Rovněž svedení je přisuzován větší význam v případě mužské nevěry, přičemž ženy přisuzují svedení větší význam, hodnotí-li nevěru mužskou, a menší význam, hodnotí-li nevěru ženskou. Normálnosti je také přisuzován větší význam v případě mužské nevěry a zároveň tehdy, hodnotí-li příčiny nevěry muži. Muži i ženy navíc přisuzují normálnosti coby příčině nevěry větší význam, posuzují-li nevěru opačného pohlaví. Všem příčinám nevěry je celkově přisuzován větší

význam tehdy, jedná-li se o nevěru mužskou, a ženy přisuzují celkově všem příčinám nevěry větší význam, pokud hodnotí nevěru mužskou, a menší význam, pokud hodnotí nevěru ženskou.

4. Ani mezi staršími, ani mezi mladšími respondenty nebyl nalezen žádný rozdíl v případě hodnocení příčin nevěry spadajících pod komponentu „Oprávněnost“. Příčiny nevěry shrnuté pod komponentou „Svedení“ byly staršími i mladšími respondenty vnímány jakožto více odpovídající mužské nevěře, přičemž mladší muži na tyto příčiny kladli větší důraz než mladší ženy a starší ženy na tyto příčiny kladly větší důraz, pokud posuzovaly nevěru mužskou, než když posuzovaly nevěru ženskou. Položkám komponenty „Normálnost“ byl staršími participanty přiřazován větší význam v případě mužské nevěry a tehdy, pokud hodnotili příčiny nevěry muži. Kromě toho, starší muži přisuzovali normálnosti coby příčině nevěry větší význam, pokud hodnotili nevěru ženskou, a starší ženy větší význam, pokud hodnotily nevěru mužskou. V případě souboru mladších participantů se však ukázal pouze jeden jediný rozdíl – mladší muži normálnosti přiřazovali větší význam, pokud hodnotili nevěru ženskou. Zbývající tři komponenty byly staršími i mladšími participanty hodnoceny zcela stejně – „Sexualitě“ byl připisován větší význam v případě mužské nevěry, „Sociálnímu pozadí“ byl připisován vždy stejný význam, nezávisle na pohlaví respondenta či druhu nevěry, a „Vyhledávání podnětů“ byl připisován větší význam, jednalo-li se o mužskou nevěru. Všem příčinám nevěry celkově byl staršími participanty přisuzován větší význam, pokud se jednalo o nevěru mužskou, přičemž rozdíl v hodnocení druhů nevěry se ukázal především u žen – ty připisovaly příčinám nevěry větší význam, pokud hodnotily nevěru mužskou, a menší význam, pokud hodnotily nevěru ženskou. V případě mladších respondentů se v celkovém hodnocení příčin nevěry neukázal žádný rozdíl.

Starší a mladší participanti se tedy v hodnocení některých příčin nevěry shodovali, v hodnocení jiných se lišili. Respondenti staršího souboru se mezi sebou v hodnocení příčin nevěry lišili o trochu častěji než respondenti mladší. Důvodem by mohlo být například současné stírání rozdílů mezi genderovými rolemi. Tématem dalších výzkumů by mohlo být zkoumání ženské nevěry a jejích aspektů či srovnání tolerance nevěry, jejího výskytu a odpouštění mezi různými věkovými skupinami.

SOUHRN

Nevěru lze považovat za vztah člověka s jinou osobou, který jeho partnera emočně zraňuje nebo by zraňoval, pokud by o něm věděl. Podle některých výzkumů jsou více nevěrní muži, podle jiných výzkumů se počet nevěrných mužů a žen neliší.

Pro člověka je přirozená sériová sociální monogamie s občasnými vedlejšími poměry, to by však nemělo sloužit k ospravedlňování nevěř. Nevěrou může vztah velmi utrpět a podvádějící více ztratit, než získat. Za vhodných okolností bývá monogamie tou nejefektivnější reprodukční strategií.

Většina společností byla až do počátku prosazování monogamie polygamních, například starověká Mezopotámie, Indie, Čína, Egypt či říše Aztéků a Inků. Během starověku a středověku byla na území západní a střední Evropy přísně trestána především nevěra žen. Ve dvacátém století v České republice postupně dochází vlivem emancipace k rovnocennějšímu vnímání mužských a ženských rolí a v současné době je zde i přístup k nevěře velmi tolerantní. Pro křesťany je ideální celibát, monogamie ústupkem přirozenosti člověka. Pro muslimy je ideální monogamie a ústupkem lidské přirozenosti polygamie. Korán muži povoluje až čtyři zákonité manželky, nevěra žen se trestá smrtí. V Turecku byla během období modernizace zakázána polygamie a zrovnoprávněno postavení mužů a žen.

Nevěra může představovat jednorázovou záležitost, dobrodružství nebo dlouhodobý vztah. V současnosti přibývá především ženské nevěry. Většina mužů hůře prožívá nevěru fyzickou, většina žen nevěru emocionální. Extrémně znepokojení muži často se obávající o vztah však hůře snáší nevěru emocionální, ženy s vyhýbavým stylem vazby nevěru fyzickou.

Mezi tři základní motivy nevěry patří motivy osobnostní, vztahové a situační. Osobnostním motivem může být sklon rychle se nudit, vyhledávat stále nové podněty, nezralost, hypersexualita, neschopnost mít trvalý vztah. Vztahovým motivem bývají nenaplněné potřeby partnerů, jako je potřeba stimulace, potřeba seberealizace a potřeba citové jistoty a bezpečí. Krizovými situacemi bývá narození dítěte, ukončení mateřské dovolené nebo odchod dospělých dětí z domova. Příčiny nevěry mohou být i ve společnosti a ve vnímání věrnosti jako povinnosti, ne jako svobodné volby.

Odhalení nevěry přináší člověku velkou psychickou i fyzickou zátěž. Podvádějící často prožívá intenzivní negativní emoce, především pocity viny. Nevěra rodičů mnohdy zasáhne i jejich děti, které mohou ztratit pocit bezpečí a důvěru v rodiče.

Přiznáním nevěry podvádějící riskuje konec vztahu, neřešením nevěry zase vznik dalších partnerských problémů. Spočívá na něm rovněž rozhodnutí, zda zůstat s partnerem, anebo s milencem či milenkou. Podváděný může nevěru odpustit, tolerovat nebo vztah ukončit. Důležité je také odpuštění a znovuoobnovení důvěry, což může být velmi těžké. Je možné zkusit strukturovanou separaci nebo vyhledat odbornou pomoc.

Na nevěru může být pohlíženo jako na krizi, která dá partnerům šanci změnit něco ve vztahu i v sobě samých, pokud budou této krizi čelit a řešit ji. Před nevěrou existuje rovněž určitá prevence, která spočívá ve vhodné výchově, ve výběru partnera a v neustávající práci na vztahu. Věrnost by neměla být povinností, ale vědomou volbou.

V období mladé dospělosti navazuje člověk mnoho vztahů a hledá životního partnera. Vztah nejdříve prochází obdobím zamilovanosti, kdy partneři prožívají intenzivní city a navzájem si jeden druhého idealizují, a poté obdobím realistickým, kdy k sobě partneři navazují hlubší pouto, vědomi si přitom svých chyb a nedostatků.

V období střední dospělosti dochází k bilancování dosavadního života a boji proti stereotypu, kterému může podléhat i partnerský vztah. Člověk se může snažit dosáhnout změny ve vztahu, ale také se uchýlit k řešení ve formě partnerské nevěry, která bývá někdy vnímaná rovněž jako poslední šance k navázání intimního vztahu.

V období starší dospělosti se citové vztahy prohlubují. Partneři již velmi dobře znají jeden druhého, jsou si oporou a akceptují se i se svými nedostatky. V některých případech však odchod dětí z domova odkryje prázdnotu partnerského vztahu.

V období raného stáří nabývá vztah k partnerovi na další důležitosti, stejně tak vztah k rodině. Ve vztahu starších manželů je důležitá zejména vzájemná opora.

V období pravého stáří je mnohdy třeba akceptovat nemoc či smrt partnera. Na důležitosti získává potřeba citových vztahů.

Výzkumně se otázkou nevěry zabývali mimo jiné i turečtí výzkumníci Zuhal Yeniçeriová a Doğan Kökdemir, jež vyvinuli Dotazník nevěry, zaměřený na vnímání nevěry a jejích příčin. Podle nich za nevěru zodpovídá šest základních okruhů příčin nevěry, tedy: přesvědčení o oprávněnosti nevěry, svedení, přesvědčení o normálnosti nevěry, sexualita, sociální pozadí a vyhledávání podnětů. V magisterské diplomové práci, předcházející této práci rigorózní a navazující na výzkum Yeniçeriové a

Kökdemira, byly zkoumány vztahy, zkušenosti s nevěrou a představy o ní a jejích příčinách u souboru českých vysokoškolských studentů.

Kvantitativně orientovaný výzkum rigorózní práce se zabývá tím, jaké zkušenosti mají s nevěrou vyzrálí lidé a jaké příčiny nevěře přisuzují. Stanoveny byly 4 výzkumné cíle a 4 hypotézy. Hlavní výzkumnou metodou byl Dotazník nevěry neboli the Infidelity Questionnaire (INFQ). Ke zpracování získaných dat bylo užito testu χ^2 , Leveneova testu, Studentova t-testu a regresní analýzy. Výběrový soubor tvořil 147 mužů a žen ve věku 38 a více let.

Na základě statistických výpočtů byly přijata nulová hypotézy o neexistenci statisticky signifikantního vztahu mezi vzděláním a zkušeností s nevěrou a nulová hypotéza o neexistenci statisticky signifikantního vztahu mezi osobní zkušeností s nevěrou a významem přisuzovaným příčinám nevěry.

Další dvě nulové hypotézy byly zamítnuty. Bylo zjištěno, že muži mají více zkušeností s rolí podvádějícího a ženy s rolí pováděné. Dále bylo zjištěno, že existuje statisticky signifikantní rozdíl mezi významem přisuzovaným muži a ženami příčinám mužské a ženské nevěry. Oprávněnost a sociální pozadí coby příčiny nevěry byly sice respondenty hodnoceny stejně, rozdíly se ovšem ukázaly v hodnocení svedení, normálnosti, sexuality, vyhledávání podnětů i v celkovém hodnocení příčin nevěry.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

- Ardelt, M. (2009). How Similar are Wise Men and Women? A Comparison Across Two Age Cohorts. *Research in Human Development*, 6(1), 9-26. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Arnett, J. J., (2000). Emerging Adulthood – A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, 55 (5), 469-480.
- Baker, R. (2005). *Válka spermií*. Brno: JOTA.
- Barrows, S. B., & Newman, J. (1997). *Ale bude to, dámy, jenom mezi námi*. Frýdek-Místek: ALPRESS.
- Bassett, J. (2005). Sex Differences in Jealousy in Response to a Partner's Imagined sexual or Emotional Infidelity with a Same or Different Race Other. *North American Journal of Psychology*, 7(1), 71-84. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Birnbaum, M.H. (2004). Human Research and Data Collection via the Internet. *Annual Review of Psychology*, 55, 803-832.
- Botwinová, C. (1996). *Proč jsou muži nevěrní?* Praha: MOTTO.
- Brand, R., Markey, C., Mills, A., & Hodges, S. (2007). Sex Differences in Self-reported Infidelity and it's Correlates. *Sex Roles*, 57, 101-109. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Brinig, M. F., & Allen, D. W. (2000). "These Boots are Made for Walking": Why Most Divorce Filers are Women. *American Law and Economics Review*, 2(1), 126-69.
- Buss, D. M., Larsen, R., Westen, D., & Semmelroth, J. (1992). Sex Differences in Jealousy: Evolution, Physiology, and Psychology. *Psychological Science*, 3, 251-255.
- Buss, D. M. (2009). *Evoluce touhy*. Praha: Dauphin.
- Buunk, B. P., & Dijkstra, P. (2004). Gender Differences in Rival Characteristics that Evoke Jealousy in Response to Emotional versus Sexual Infidelity. *Personal Relationships*, 11(4), 395-408. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].

- Cann, A., & Baucom, T. R. (2004). Former Partners and New Rivals as Threats to a Relationship: Infidelity Type, Gender, and Commitment as Factors Related to Distress and Forgiveness. *Personal Relationships*, 11(3), 305-318. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Capponi, V., & Novák, T. (1995). *Sám sobě manželským poradcem*. Praha: Grada Publishing.
- Celmerová, Z. (1990). *Člověk na celý život*. Praha: Avicenum.
- Cielepová, G (2008). *Porovnání k skupin pozorování*. Nepublikovaná diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Collins, S, & Collins, O. After Infidelity Has Been Discovered, Deciding What's Best for the Kids. In *Break free from the affair* [cit. 2010-09-30]. Dostupné z WWW: <<http://break-free-from-the-affair.com/new/articles/children-infidelity.htm>>
- Corneau, G. (2007). *Anatomie lásky*. Praha: Portál.
- Cramer, R., Lipinski, R. E., Meteer, J. D., & Houska, J. (2008). Sex Differences in Subjective Distress to Unfaithfulness: Testing Competing Evolutionary and Violation of Infidelity Expectations Hypotheses. *Journal Of Social Psychology*, 148(4), 389-406. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Černá, L. Šest strategických kroků pro překonání nevěry. In *Můj vztah, vše o mém vztahu a životním partnerovi* [cit. 2010-09-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.mujevztah.cz/clanky-vztahy/nevera/sest-kroku-pro-prekonani-nevery.html>>
- Český statistický úřad (2012). *Rozvodovost*. Příčiny rozvodů, [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost.html>>
- Dallaire, Y (2009). *Láska a sexualita v trvalém vztahu*. Praha: Portál.
- Denzler, G. (1999). *Zakázaná slast*. Brno: CDK.
- Dronkers, J., Kalmijn, M., & Wagner, M. (2006). Causes and Consequences of Divorce: Cross-national and Cohort Differences, an Introduction to this Special Issue. *European Sociological Review*, 22(5), 479-481. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Erikson, E. (1999). *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. NLN, s.r.o.
- Everett, C., & Everettová, S. V. (2000). *Zdravý rozvod pro rodiče a děti*. Praha: TALPRESS.

- Feldman, S. S., & Cauffman, E. (1999). Your Cheatin' Heart: Attitudes, Behaviors, and Correlates of Sexual Betrayal in Late Adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 9, 227-252.
- Firestone, R. W., Firestone, L. A., & Catlett, J. (2006). *Sex and Love in Intimate Relationships*. Washington: American Psychological Association.
- Fisher, M., Voracek, M., Rekkas, P., & Cox, A. (2008). Sex Differences in Feelings of Guilt Arising from Infidelity. *Evolutionary Psychology*, 6(3), 436-446. Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Francek, J. (2000). *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers.
- Gardner, J. F. (1995). *Women in Roman Law and Society*. London: Routledge.
- Hay, L. L. (1997). *Síla ženy*. Praha: Pragma.
- Henline, B., Lamke, L., & Howard, M. (2007). Exploring Perceptions of Online Infidelity. *Personal Relationships*, 14(1), 113-128. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Hertlein, K. M., Wetchler, J. L., & Piercy, F. P. (2005). Infidelity: An Overview. *Journal Of Couple & Relationship Therapy*, 4(2/3), 5-16. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Hollá, K. Nevěra. In *Sexuálně, o sexu lehkovážně! Vážně?* [cit. 2010-09-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.sexualne.cz/nevera.html>>
- Hortaçsu, N. (2007). Family – versus Couple – Initiated Marriages in Turkey: Similarities and Differences over the Family Life Cycle. *Asian Journal Of Social Psychology*, 10(2), 103-116. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Hrdlička, M., Kuric, J. & Blatný, M. (2006). *Krise středního věku*. Praha: Portál.
- Hrdličková, L. (2010). Kde se vzala tolerance Čechů k nevěře? *Psychologie dnes*, 16 (5), 24-25.
- Chaloupková, J. Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006 [online]. In *Sociologický webzin* [cit. 2013-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=121.htm>>
- Chary, I. (1991). *Existential/dialectical Marital Therapy*. New York: Brunner/Mazel.
- Christensen, S. A., & Miller, R. B. (2006). Areas of Desired Change Among Married Midlife Individuals. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 5(3), 35-57. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].

- Jacobi, J. (1992). *Psychologie C. G. Junga*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.
- Janáčková, L. (2010). Nevěra: Co prožívá podváděný partner? *Psychologie dnes*, 16 (4), 16-17.
- Janáčková, L., Nová, J., & Weiss, P. (2008). *Nevěra a její zvládnutí*. Praha: MAXDORF.
- Johnson, R. A (2003). Věčný příběh romantické lásky. Praha: Portál.
- Katz, J., & Tirone, V. (2009). Women's Sexual Compliance with Male Dating Partners: Associations with Investment in Ideal Womanhood and Romantic Well – Being. *Sex Roles*, 60 (5/6), 347-356. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013- 02-05].
- Kentová, M. (1993). *Jak si manžela udržet (a předejít nevěře)*. Praha: Ivo Železný.
- Kirschenbaum, M. (2009). *Nevěra*. Brno: Computer press.
- Klimeš, J. Skryté myšlenky podváděného partnera. In *Rodina, o rodičích i dětech* [cit. 2010-09-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek6553.html>>
- Knox, D., Zusman, M. E., Kaluzny, M., & Sturdivant, L. (2000). Attitudes and Behavior of College Students Toward Infidelity. *College Student Journal*, 34(2), 162-164. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013- 02-05].
- Korán (1991). Praha: Odeon.
- Koucká, P. (2009). S důvěrou se žije líp. *Psychologie dnes*, 15 (6), 18-21.
- Kratochvíl, S. (2000). *Manželská terapie*. Praha: Portál.
- Kratochvíl, S. (2008). *Sexuální dysfunkce*. Praha: Grada Publishing.
- Kropáček, L. (1993). *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad.
- Kurdek, L. A. (2008). Change in Relationship Quality for Partners from Lesbian, Gay Male, and Heterosexual Couples. *Journal of Family Psychology*, 22(5), 701-711. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Langmeier, M., & Krejčířová, D. (2008). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Levy, K. N., & Kelly, K. M. (2010). Sex Differences in Jealousy: A Contribution from Attachment Theory. *Psychological Science*, 21, 168-173.
- Love, P. & Stosny, S. (2007). *How To Improve Your Marriage Without Talking About It*. New York: Broadway Books.
- Lowenstein, L. F. (2005). Causes and Associated Features of Divorce as Seen by Recent Research. *Journal of Divorce & Remarriage*, 42(3/4), 153-171. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].

- Macek, P., Bejček, J., & Vaníčková, J. (2007). Contemporary Czech Emerging Adults: Generation Growing Up in the Period of Social Changes. *Journal of Adolescent Research*, 22 (4), 444-475.
- Matějková, E. (2009). *Řešíme partnerské problémy*. Praha: Grada Publishing.
- McAnulty, R. D., & Brineman, J. B. (2007). Infidelity in Dating Relationships. *Annual Review of Sex Research*, 18, 94-114. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Morus, R. L. (1992). *Světové dějiny sexuality*. Praha: Naše vojsko.
- Muldworf, B. (1973). *Der Ehebruch*. Freiburg im Breisgau: Lambertus Verlag.
- Müller, Z. (1997). *Islám*. Praha: NS Svoboda.
- Neumann, S. K (1999). *Dějiny ženy*. Praha: Otakar II. a Euromedia group k.s. – Knižní Klub Praha.
- Novák, T. (1996). *Kolik podob má partnerský vztah*. Praha: MOTTO.
- Novák, T. (2006). *Manželské a rodinné poradenství*. Praha: Grada Publishing.
- Oakleyová, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.
- Omran, A. R. (1992). *Family Planning in the Legacy of Islam*. London and New York: Routledge.
- Otis-Cour, L. (2002). *Rozkoš a láska*. Praha: Vyšehrad.
- Pease, A. & Peaseová, B. (2001). *Proč muži neposlouchají a ženy neumí číst v mapách*. Brno: Jiří Alman.
- Pirický, G. (2006). *Turecko*. Praha: Libri.
- Plaňava, I. (1994). *Jak se (ne)rozvádět*. Praha: Grada Publishing.
- Plaňava, I. (1998). *Spolu každý sám*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Platt, R., Nalbone, D., Casanova, G., & Wetchler, J. (2008). Parental Conflict and Infidelity as Predictors of Adult Children's Attachment Style and Infidelity. *American Journal of Family Therapy*, 36(2), 149-161. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Plháková, A. (2007). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Plzák, M. (2000). *Manželská tonutí*. Praha: MOTTO.
- Pokorná, D. Nevěra v ženských šatech. In *Rodina, o dětech i rodičích* [cit. 2010-09-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek7570.html>>

- Poněšický, J. (2004). *Fenomén ženství a mužství. Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: TRITON.
- Poortman, A. R., & Kalmijn, M. (2002). Women's Labor Market Position and Divorce in the Netherlands: Evaluating Economic Interpretations of the Work Effect. *European Journal of Population*, 18(2), 175-202.
- Profanter, A., & Gate, S. (2009). „Deal Justly With Them ..“: (In) Justice in Polygony – The Male Perspective. *Journal Of Social Psychology*, 149(3), 223-242. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Reichard, U. H., & Boesch, Ch. (Eds.). (2003). *Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals*. Cambridge: University Press.
- Reiterová, E. (2009). *Základy statistiky pro studenty psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ridley, M. (2007). *Červená královna*. Praha: Portál.
- Sadock, B. J. & Sadock, V. A (1999). *Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Sayer, L. C., & Bianchi, S. M. (2000). Women's Economic Independence and the Probability of Divorce: A Review and Reexamination. *Journal of Family Issues*, 21(7), 906-43.
- Seydel, R. (2006) *Nevěry Habsburků*. Praha: Ikar.
- Shackelford, T. K., Buss, D. M., & Bennett, K. (2002). Forgiveness or Breakup: Sex Differences in Response to a Partner's Infidelity. *Cognition And Emotion*, 16(2), 299-307. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Shackelford, T. K., Voracek, M., Schmitt, D. P., Buss, D. M., Weekes – Shackelford, V.A., & Michalski, R. L. (2004). Romantic Jealousy in Early Adulthood and in Later Life. *Human nature*, 15 (3), 283-300. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Swenson, G. Coping with Infidelity in Marriage. In *Greg Swenson, Ph.D.* [cit. 2010-09-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.gregswensonphd.com/infidelity.html>>
- Šafr, J. Analýza kvantitativních dat II. – Regresní analýza. In *Metody kvantitativního výzkumu* [cit. 2012-10-19]. Dostupné z WWW: <http://www.metodykv.wz.cz/AKD2_regrese.html>
- Šamánková, D., & Novák, T. (2007). *Pravda a lež v partnerství*. Praha: Grada publishing.

- Šmolka, P. (2003). *Nevěra pro podváděné i podvádějící*. Praha: Grada publishing.
- Šmolka, P. Nevěry nejsou pověry. In *Rodina, o rodičích i dětech* [cit. 2010-09-08].
Dostupné z WWW: < <http://www.rodina.cz/clanek6528.htm> >
- Tandlerová, N. (2012). *Nevěra: Vnímání nevěry a jejích příčin v souvislosti s pohlavím a kulturou*. Nepublikovaná magisterská diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Tomeš, J. (Eds.). (2009). *Ženy ve spektru civilizací*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Treger, S., & Sprecher, S. (2011). The Influences of Sociosexuality and Attachment Style on Reactions to Emotional Versus Sexual Infidelity. *Journal Of Sex Research*, 48(5), 413-422. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Vágnerová, M. (2008). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum.
- Vaughanová, P. (2009). *Mýtus monogamie*. Praha: Euromedia Group.
- Veltrubská, I. (2009). Hrozně mě zanedbáváš aneb osamělost ve vztahu. *Psychologie dnes*, 15 (9), 16-17.
- Vollmerová, H. (1998). *Už tě nemůžu ani vidět*. Praha: MOTTO.
- Vybíral, Z. (1995). *Útěky před láskou*. Praha: MOTTO.
- Weiglová, M. (2010). Odpuštění a jeho význam v partnerství. *Psychologie dnes*, 16 (5), 18-19.
- Weiss, P., & Zvěřina, J. (2001). *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál.
- White, G. L., & Mullen, P. E. (2006). *Žárlivost*. Praha: TRITON.
- Whitty, M. T., & Quigley, L. (2008). Emotional and Sexual Infidelity Offline and in Cyberspace. *Journal Of Marital & Family Therapy*, 34(4), 461-468. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Wiederman, M. W., & LaMar, L. (1998). „Not With Him You Don't!": Gender and Emotional Reactions to Sexual Infidelity During Courtship. *Journal Of Sex Research*, 35(3), 288-297. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2012-09-25].
- Wrzus, C., Hänel, M., Wagner, J., & Neyer, F. J. (2013). Social Network Changes and Life Events across Life Span: A Meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 139(1), 53-80. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2013-02-05].
- Yeniçeri, Z., & Kökdemir, D. (2006). University Students' Perceptions of, and Explanations for, Infidelity: The Development of the Infidelity Questionnaire (INFQ). *Social Behavior and Personality*, 34(6), 639-650. [Dostupné též z databáze PsycINFO, cit. 2010-10-07].
- Yovell, Y. (2007). *Láska a jiné nemoci*. Praha: Portál.

PŘÍLOHA č. 1: ČESKÝ A ANGLICKÝ ABSTRAKT RIGORÓZNÍ PRÁCE

ABSTRAKT RIGORÓZNÍ PRÁCE

Název práce: Nevěra a vnímání jejích příčin v souvislosti s pohlavím a věkem

Autor práce: Nikol Tandlerová

Počet stran a znaků: 104 stran, 204 674 znaků

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 113

Abstrakt:

Rigorózní práce se zabývá problematikou nevěry a jejích příčin. Soustředuje se na to, jaké zkušenosti mají s nevěrou starší, vyzrálí lidé a jak vnímají její příčiny. Kvantitativní výzkum byl původně inspirován prací Z. Yeniceriové a D. Kökdemira a navazuje na předešlou magisterskou diplomovou práci. Výzkum využívá Dotazníku nevěry (INFQ) a zabývá se tím, zda se mezi muži a ženami liší zkušenosti s nevěrou, a tím, zda se mezi muži a ženami liší představy o příčinách mužské a ženské nevěry. K výběru souboru užívá metody sněhové koule, k analýze dat testu χ^2 , Leveneova testu, Studentova t-testu a regresní analýzy. Výzkumný soubor tvoří 147 mužů a žen ve věku 38 a více let. Mezi muži a ženami byl zjištěn rozdíl ve zkušenostech s nevěrou, tento rozdíl však nebyl zjištěn mezi vysokoškolsky vzdělanými a ostatními respondenty. Dále bylo zjištěno, že muži i ženy stejně hodnotí přesvědčení o oprávněnosti nevěry coby příčinu nevěry a sociální pozadí coby příčinu nevěry. Statisticky signifikantní rozdíly mezi skupinami ale byly nalezeny v přisuzování významu příčinám nevěry, jako jsou svedení, přesvědčení o normálnosti nevěry, sexualita a vyhledávání podnětů a také v přisuzování významu všem příčinám nevěry celkově. Ti, kdo mají s nevěrou zkušenosti, přisuzovali daným příčinám stejný význam, jako ti, kdo s nevěrou zkušenost nemají.

Klíčová slova: nevěra, příčiny nevěry, pohlaví, věk, Dotazník nevěry.

ABSTRACT OF THESIS

Title: Infidelity and Perception of its Causes Related to Sex and Age

Author: Nikol Tandlerová

Number of pages and characters: 104 pages, 204 674 characters

Number of appendices: 3

Number of reference: 113

Abstract:

The thesis deals with infidelity problems and infidelity causes. It's concentrated on older, matured people's infidelity experiences and on the way how these people perceive infidelity causes. The quantitative research was originally inspired by Z. Yeniçeri and D. Kökdemir's work and it is a follow-up to a preceding master's paper. The research applies the Infidelity Questionnaire (INFQ) and deals with a question, if men and women differ in experiences with infidelity and also with a question, if men and women differ in conceptions of causes of male and female infidelity. Snowball sampling was applied to get the research sample; χ^2 test, Levene's test, Student's t-test and regression analysis were performed due to data analysis. The research sample includes 147 men and women 38 or more years old. There was a difference between men and women in experiences with infidelity, however there was no such a difference between academically educated and other respondents. Further, both men and women gave the same importance to legitimacy as to the infidelity cause and to social background as to the infidelity cause. However, statistically significant differences between groups were found in giving importance to the causes of infidelity such as seduction, normalization, sexuality and sensation seeking and also in giving importance to the causes of infidelity altogether. Those who have experienced infidelity gave the same importance to the stated causes as those who have no such an experience.

Key words: infidelity, infidelity causes, gender, age, the Infidelity Questionnaire.

PŘÍLOHA č. 2: MUŽSKÁ A ŽENSKÁ VERZE UŽITÉHO DOTAZNÍKU

Plné znění použitých psychodiagnostických metod je uvedeno v tištěné verzi rigorózní diplomové práce.

PŘÍLOHA č. 3: PRŮMĚRNÉ HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH PŘÍČIN NEVĚRY

Tabulka uvádí, kromě aktuálních výsledků, i výsledky získané ve výzkumu magisterské diplomové práce. Tyto údaje jsou v závorkách, vyznačeny kurzívou.

Tabulka č. 19: Průměrné hodnocení jednotlivých příčin nevěry

Příčina nevěry		Hodnocení
Oprávněnost nevěry	Vztah, na kterém partner/ka neprojevuje účast	3,36 (3,67)
	Vztah, ve kterém je partner/ka necitlivý/á	3,50 (3,56)
	Úvahy o tom, že současný vztah je chyba	3,12 (3,50)
	Vztah, který nemá žádnou budoucnost	3,47 (3,67)
Svedení	Svádění jinou osobou	2,71 (3,20)
	Jiná osoba je atraktivní	3,24 (3,08)
	Naskytla se příležitost k nevěře	2,69 (2,48)
	Pocit touhy po sexuálním vztahu s jinými muži/ženami	3,02 (3,29)
Normálnost nevěry	Touha udělat partnerovi/partnerce naschvál	2,41 (2,42)
	Vnímání nevěry jako hry	2,48 (2,44)
	Názor, že podvádět je přirozené lidské právo	2,01 (1,91)
	Nevěra je moderní	2,00 (1,69)
Sexualita	Vztah s partnerem/partnerkou je špatný po sexuální stránce	3,68 (3,71)
	Partnerova/partnerčina nechuť k sexuálnímu vztahu	3,61 (3,84)
	Úbytek partnerova/partnerčina sexuálního fungování	2,99 (3,12)
	Vztah, ve kterém má partner/ka sexuální tabu	2,99 (3,09)
Sociální pozadí	Manželství uzavřené v mladém věku	2,50 (2,47)
	Předem dohodnuté manželství	2,74 (3,34)
	Vyrůstání v konzervativní kultuře	2,25 (2,11)
	Málo partnerských vztahů během dospívání	2,61 (2,41)
Vyhledávání podnětů	Hledání vzrušení	3,22 (3,67)
	Hledání nových zážitků	2,99 (3,25)
	Hledání potěšení	2,97 (3,12)
	Nuda všedního života	3,03 (3,40)